

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Кваліфікаційна робота

магістра

на тему **Забезпечення фінансової безпеки страхової компанії ПрАТ «Страхова
Група ТАС»**

Виконала: студентка 2 курсу, групи 8.0726-з
спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та
страхування, освітня програма фінанси і кредит
Спеціалізації Корпоративні фінанси

А.О. Панасенко

Керівник к.ф.-м.н., доцент Кисільова І.Ю.

Рецензент к.е.н., доцент Линенко А.В.

Запоріжжя – 2020

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Факультет економічний
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування
Освітній рівень магістр
Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування,
Освітня програма фінанси і кредит
Спеціалізація Корпоративні фінанси

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____ А.П. Кущик

« ____ » _____ 2020 року

**З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТЦІ**

Панасенко Альоні Олександрівні

1. Тема роботи: Забезпечення фінансової безпеки страхової компанії «Страхова Група ТАС»
керівник роботи: Кисільова Інна Юріївна, к.ф.-м.н., доцент
затверджені наказом ЗНУ від 18 червня 2020 р. № 811-с.
2. Строк подання студентом роботи: 10 листопада 2020 р.
3. Вихідні дані до роботи: дані фінансової звітності ПрАТ «Страхова Група «ТАС», Державної служби статистики України, Національної комісії з регулювання ринків фінансових послуг, а також монографічні дослідження та наукові статті вітчизняних і зарубіжних авторів.
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): визначити сутність фінансової безпеки страхової компанії; виявити основні загрози фінансовій безпеці; опрацювати підходи до управління фінансовою безпекою страховика; надати організаційну характеристику та провести аналіз економічних показників діяльності ПрАТ «Страхова Група «ТАС»; здійснити оцінку рівня фінансової безпеки ПрАТ «Страхова Група «ТАС»; удосконалити систему забезпечення фінансової безпеки страхової компанії; розробити напрями підвищення рівня фінансової стійкості.
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень): кваліфікаційна робота містить 16 рис., 28 табл. і 9 формул.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	Кисільова І.Ю., доцент	15.08.2020 р.	15.08.2020 р.
2	Кисільова І.Ю., доцент	12.09.2020 р.	12.09.2020 р.
3	Кисільова І.Ю., доцент	03.10.2020 р.	03.10.2020 р.

7. Дата видачі завдання: 26 червня 2020 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Складання бібліографії та вивчення літературних джерел	05.07.2020 р. – 09.07.2020 р.	виконано
2.	Виконання вступу	10.07.2020 р. – 08.08.2020 р.	виконано
3.	Виконання розділу 1	09.08.2020 р. – 12.09.2020 р.	виконано
4.	Виконання розділу 2	13.09.2020 р. – 17.10.2020 р.	виконано
5.	Виконання розділу 3	18.10.2020 р. – 28.10.2020 р.	виконано
6.	Формулювання висновків	28.10.2020 р. – 31.10.2020 р.	виконано
7.	Оформлення роботи, одержання відгуку та рецензії	01.11.2020 р. – 09.11.2020 р.	виконано
8.	Подання роботи на кафедру	10.11.2020 р.	виконано

Студент _____ А.О. Панасенко
(підпис) (ініціали та прізвище)

Керівник роботи _____ І.Ю. Кисільова
(підпис) (ініціали та прізвище)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____ І.Ю. Кисільова
(підпис) (ініціали та прізвище)

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота: 117 с., 16 рис., 28 табл., 8 додатків, 84 джерела.

Об'єктом дослідження є процес управління фінансовою безпекою страхової компанії ПрАТ «Страхова Група «ТАС».

Метою кваліфікаційної роботи є розвиток теоретико-методичних й організаційних положень та розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення та систематизації інструментарію системи управління фінансовою безпекою страхової компанії.

Завдання: 1) визначити загрози фінансовій безпеці страхової компанії та методи її оцінки; 2) провести оцінку фінансового стану ПрАТ «Страхова Група «ТАС»; 3) розробити заходи покращення управління фінансовою безпекою підприємства.

Методи досліджень: діалектичний, системний, комплексний та структурно-функціональний підхід, кількісний аналіз, аналітичний; математичного моделювання.

Одержані результати та їх новизна: 1) набули подальшого розвитку: тлумачення категорії «фінансова безпека»; методичні підходи до оцінки фінансового стану страхової компанії.

Практичне значення мають запропоновані рекомендації щодо організації та вдосконалення системи управління фінансовою безпекою ПрАТ «Страхова Група «ТАС».

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА, МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ, ПОКАЗНИКИ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ.

SUMMARY

Qualifying work: 117 p., 16 fig., 28 tab., 8 annex, 84 references.

The object of study is process of financial security ensuring of the insurance company PJSC «Insurance Group TAS».

The purpose of qualification work is to develop theoretical, methodological and organizational provisions and to develop practical recommendations for the improvement and systematization of the tools of the financial security formation of the insurance company.

Tasks: 1) to determine the content of the financial safety of the insurance company and the characteristics of its sources; 2) determine the factors of influence on the level of financial security of the insurance company; 3) to evaluate the financial condition of PJSC «Insurance Group TAS»; 4) to evaluate the efficiency of financial and economic activity of PJSC «Insurance Group TAS»; 5) to elaborate the measures of financial security of PJSC «Insurance Group TAS»improvement; 6) to elaborate the measures of the risk management system of PJSC «Insurance Group TAS»improvement.

Methods of research: a systematic approach to the study of economic events and processes. During research performance scientific methods of cognition were used: methods of induction and deduction, terminological analysis and comparison, calculation methods, theoretical generalization; cause-effect relationship methods, abstract-logical method and method of mathematical modelling.

The results obtained and their novelty: have gained further development: the interpretation of the category "financial security"; methodical approach to assessing the financial status of an insurance company. the method of the integrated assessment of the financial condition of the insurance company was improved; problems are systematized and possibilities of improvement of organization of financial security of the insurance company have been revealed.

The results of research are aimed at estimation and improving the business activity management system of industrial enterprise PJSC «Insurance Group TAS»

and can be implemented in practice of the other insurance companies.

The proposed recommendations of organization and improvement of financial security management system of PJSC «Insurance Group TAS» are of practical importance.

The results of the study can be applied by the heads of the financial divisions of insurance companies for the development of tactical and strategic decisions that allows to yield financial security of insurance company, and to perform the quick analysis of the financial state of insurance company.

FINANCIAL SECURITY, MECHANISM OF FINANCIAL SECURITY
MANAGEMENT, INDICATORS OF ASSESSMENT OF FINANCIAL SECURITY
OF INSURANCE COMPANY

ЗМІСТ

ВСТУП.....	8
1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ.....	11
1.1 Сутність фінансової безпеки страхової компанії.....	11
1.2 Підходи до оцінки рівня фінансової безпеки страхової організації.....	24
1.3 Визначення факторів впливу на рівень фінансової безпеки страхової компанії	30
2 ОЦІНКА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПрАТ «Страхова Група «ТАС».....	38
2.1 Організаційно-економічна характеристика ПрАТ «Страхова Група «ТАС».....	38
2.2 Оцінка стану фінансової безпеки СГ «ТАС».....	49
2.3 Моделювання фінансової безпеки страхової компанії СГ «ТАС»....	60
2.4 Формування стратегії забезпечення фінансової безпеки СГ «ТАС»..	67
3 ОПТИМІЗАЦІЯ МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ СК «ТАС».....	82
3.1 Вдосконалення управління фінансовими ризиками страхової компанії в контексті забезпечення фінансової безпеки.....	82
3.2 Формування механізму управління фінансовою безпекою страхової компанії.....	92
ВИСНОВКИ.....	106
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	110
ДОДАТКИ	118

ВСТУП

На сьогоднішній день для України характерним є стан політичної та економічної невизначеності, що в свою чергу створює чимало ризиків небезпек та загроз як для страхового ринку, так і для економіки в цілому. Існуючі ризики можуть впливати на ефективність діяльності, раціональне використання ресурсів, платоспроможність та фінансову безпеку страховиків. Саме тому існує об'єктивна необхідність у створенні ефективної системи фінансової безпеки, вдосконаленню її методів та механізмів.

Головним завданням забезпечення фінансової безпеки страховика є організація діяльності всіх служб компанії, спрямованої на забезпечення її фінансової безпеки, стабільного розвитку та прибутковості діяльності. Досягнення цих цілей визначається стратегією компанії, яка оформляється відповідною фінансовою політикою страховика і реалізується через застосування відповідних механізмів та інструментарію.

Незважаючи на актуальність питання щодо побудови і функціонування системи управління фінансовою безпекою страхової компанії, об'єктивного існування викликів і загроз її фінансовій безпеці, інструментарій забезпечення фінансової безпеки суб'єкта страхового підприємництва на сьогодні не набув відповідного методичного оформлення та достатньо широкого висвітлення в науковій і навчальній літературі.

Теоретико-методичні аспекти фінансової безпеки страхових організацій досліджували як вітчизняні, так і зарубіжні вчені, а саме: Горячева К. С., Єрмошенко М. А., Фергюсон Р. Окремі аспекти фінансової безпеки страхового ринку та страхових організацій безпосередньо досліджували Пікус Р. В., Внукова Н. М., Нікіфоров П. О., Панков Ю. В., Гаманкова О. О. та інші.

Також питання щодо побудови і здійснення системи управління фінансовою безпекою страхової компанії, інструментарій забезпечення фінансової безпеки

страховика на сьогодні не набули належного методичного висвітлення в науковій і навчальній літературі.

Метою кваліфікаційної роботи магістра є розвиток теоретико-методичних й організаційних положень та розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення та систематизації інструментарію забезпечення фінансової безпеки страхової компанії.

Виходячи з мети, можна виокремити такі основні завдання дослідження:

- розглянути сутність фінансової безпеки страхової організації;
- систематизувати основні підходи до оцінки рівня фінансової безпеки страхової організації;
- провести комплексне оцінювання фінансового стану страхової організації ПрАТ «Страхова Група ТАС»;
- оцінити рівень фінансової безпеки страхової організації ПрАТ «Страхова Група ТАС»;
- розробити математичну модель оцінки рівня фінансової безпеки страхової організації ПрАТ «Страхова Група ТАС»;
- визначити напрямки удосконалення управління ризиками ПрАТ «Страхова Група ТАС»;
- розробити заходи щодо вдосконалення механізму забезпечення фінансової безпеки страхової організації ПрАТ «Страхова Група ТАС».

Об'єктом дослідження є процес забезпечення фінансової безпеки страхової компанії.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних і прикладних аспектів забезпечення фінансової безпеки страхової компанії.

Теоретичною та методологічною основою для роботи є праці вітчизняних і зарубіжних науковців в галузі ризикології та управління ризиками. Для виконання дослідження використані методи: логічного узагальнення (для систематизації наукового досвіду з досліджуваної проблематики й викладання послідовності положень магістерської роботи); дедуктивний (при дослідженні теоретичних аспектів фінансової безпеки); фінансово-економічного та

статистичного аналізу, порівняння, зведення (при оцінюванні фінансового стану страхової організації); ситуаційний аналіз (для розробки рекомендацій щодо управління фінансовими ризиками страхової компанії); критичний аналіз та узагальнення теоретичних досліджень (для теоретичного узагальнення одержаних результатів та формулювання висновків).

Інформаційною базою роботи є законодавчі та нормативно-правові акти, фахова література, матеріали наукових конференцій та періодичних видань, статистичні дані ПрАТ «Страхова Група ТАС», результати власних досліджень та проведеного аналізу.

Наукова новизна. Набули подальшого розвитку: тлумачення категорії «фінансова безпека»; методичні підходи до оцінки рівня фінансової безпеки страхової організації.

Практичне значення результатів. Результати дослідження можуть бути застосовані страховими організаціями з метою вдосконалення системи забезпечення фінансової безпеки.

Публікації. За матеріалами дослідження опубліковано 1 друковану працю: тези за матеріалами наукової конференції: Кисільова І. Ю., Панасенко А. О. Підходи до оцінки рівня фінансової безпеки страхової організації. Проблеми формування та реалізації регіональної економіки: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. 26 вер. 2020 р. Запоріжжя: Східноукраїнський інститут економіки та управління, 2020, С. 59–63.

1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ

1.1 Сутність фінансової безпеки страхової компанії

У своїй діяльності страхові компанії стикаються з різноманітними ризиками, зокрема страховими, які вони беруть на свою відповідальність, і загрозами, що генеруються середовищем, у якому вони функціонують. Це, у свою чергу, вимагає формування системи управління фінансовою безпекою страхових компаній, що включає механізми та інструментарій недопущення ризиків, які загрожують його фінансовій безпеці.

Поняття «фінансова безпека страхової компанії» тісно пов'язане із такими поняттям як «фінансова безпека», «ліквідність», «платоспроможність», «фінансова надійність». Класифікацію підходів до трактування поняття «фінансова безпека страховика» розглянуто в роботах Нагайчук Н. Г. [1,2]. Основні підходи до трактування цього поняття наведено в табл. 1.1.

Таблиця 1.1 – Теоретико-методичні підходи до тлумачення поняття «фінансова безпека страховика»

Автор	Визначення
1	2
Нікіфоров П.О., Кучерівська С.С. [3].	Фінансово безпечна страхова компанія – це компанія, яка виважено і оптимально підходить до використання і управління своїми фінансовими ресурсами, здійснює чіткий їх контроль, оперативно реагує на будь-які загрози, внутрішні чи зовнішні, з метою їх мінімізації або уникнення без шкоди для загальної діяльності
Панков Ю. [4]	Такий стан фінансів страхової компанії, за якого показники, що його характеризують, не перевищують допустимих меж, забезпечуючи не лише нормативне, а й ефективне і їх доцільне функціонування.
Чібісова І. В., Івашина Є. М. [5]	Під фінансовою безпекою страхової компанії розуміють такий її фінансовий стан, який характеризується: збалансованістю і якістю фінансових інструментів, страхових послуг та бізнес-процесів; здатністю страховика забезпечувати реалізацію фінансових інтересів учасників страхових відносин та місії і завдань достатніми обсягами фінансових ресурсів, а також спрямованістю на ефективний і сталий розвиток.

Продовження таблиці 1.1

1	2
Папка О. С. [6]	Фінансова безпека страховика – стан (умови) функціонування, при якому є доступ до фінансових ресурсів і ринків. При цьому страховик забезпечує себе та страхувальника певним рівнем захисту від внутрішніх і зовнішніх фінансових загроз і належною ефективністю фінансових показників, володіє здатністю до капіталізації й розвитку в майбутньому, завдяки чому має змогу в повному обсязі виконати свої зобов'язання перед страхувальниками, державою й іншими фізичними особами щодо виплати страхових відшкодувань, внесення необхідних платежів до бюджету, розміщення коштів страхових резервів і здійснення інших фінансових операцій, що характеризуються ймовірністю, величиною втрат капіталу, платоспроможності, ліквідності, рентабельності, недоотримання доходів і прибутків у майбутньому в умовах невизначеності та ризику страхової діяльності.
Рубан О.О. [7]	Ліквідність та платоспроможність страхової компанії у короткостроковому періоді є необхідними умовами досягнення її фінансової надійності та фінансової безпеки у середньостроковому періоді, та фінансової безпеки – у довгостроковому
Базилевич В. Д. [8]	Фінансова безпека страховика — здатність виконувати взяті зобов'язання за договорами страхування за умови дії несприятливих чинників, а також зміни в економічній кон'юктурі.
Єрмошенко А. М. [9]	Фінансова безпека страхової організації — такий фінансовий стан страховика, обов'язковою умовою якого є збалансованість системи фінансових показників, стійкість до внутрішніх і зовнішніх загроз, що дозволяє своєчасно та в повному обсязі виконувати взяті страховиком зобов'язання, а також забезпечує ефективний розвиток страхової організації в поточному та наступних періодах.
Кравченко В. [10,11]	Фінансова безпека страхової компанії має визначатися через систему показників; стан і розвиток страховика характеризується такими основними показниками, як кількість договорів страхування; обсяг валових і чистих виплат страхових платежів; обсяг валових і чистих виплат страхових відшкодувань; місткість перестраховального сегмента; обсяг сформованих страхових резервів; обсяги активів та статутного капіталу страховиків.

Таким чином, фінансова безпека страхової компанії являє собою забезпеченість страховика фінансовими ресурсами, необхідними для виконання своїх зобов'язань, а також задоволення потреб власників та персоналу. Аналогічні визначення фінансової безпеки страхової організації наводять і зарубіжні автори Trainar P. [12], Trichet J. [13] та інші [14, 15].

Спираючись на визначення фінансової безпеки, що пропонуються зокрема Балицькою М. [16], Іванюком І. С., Маруженко Д. С. [17], можемо виділити ключові риси фінансової безпеки страхових організацій:

- забезпечення рівноважний та стійкий фінансовий стан;
- сприяння ефективній діяльності суб'єкта підприємництва;
- можливість визначення проблемних місць в діяльності організації на ранніх стадіях;
- нейтралізація кризи та запобігання банкрутству.

Основні сутнісні характеристики фінансової безпеки страховика зображено у вигляді схеми (рис.1.1) [18]:

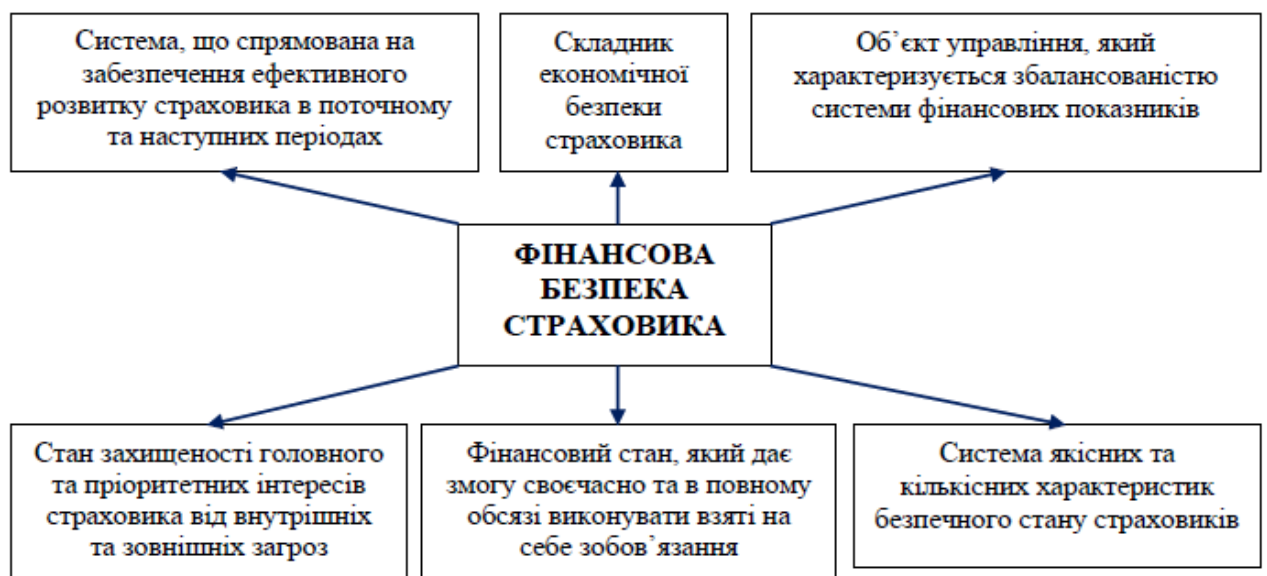

Рисунок 1.1 – Основні сутнісні характеристики фінансової безпеки страхової організації

Дослідники Ачкасова С. А., Клімчук О. В. [19] визначають фінансову безпеку страховика як здатність:

- забезпечувати сталий економічний розвиток страхової компанії, а також безпеку платіжно-розрахункових відносин та основних фінансово-економічних параметрів;
- мінімізувати вплив зовнішніх загроз і агресивних факторів тіньового ринку на фінансову безпеку страхової компанії;
- запобігати відтоку капіталів за межі впливу страховика, конфліктам між акціонерами з приводу розподілу і використання коштів страхової компанії;

– найбільш ефективно залучати і використовувати кошти іноземних та вітчизняних партнерів.

Саме тому для ефективної діяльності в страховій організації повинна функціонувати система управління фінансовою безпекою, яку можна розглядати у вузькому і широкому значеннях.

У вузькому розумінні це сукупність управлінських органів, підрозділів і виконавців, які виконують закріплені за ними функції й вирішують поставлені перед ними задачі (суб'єкти управління) та сукупність методів, за допомогою яких здійснюється управлінський вплив. У широкому розумінні управління фінансовою безпекою доцільно розглядати як систему, що складається з таких складових : організаційна структура; суб'єкти управління (управлінські кадри); механізм управління; об'єкт управління; функції управління; процес управління. Головних суб'єктів системи управління також можна класифікувати на зовнішніх і внутрішніх (рис. 1.2):

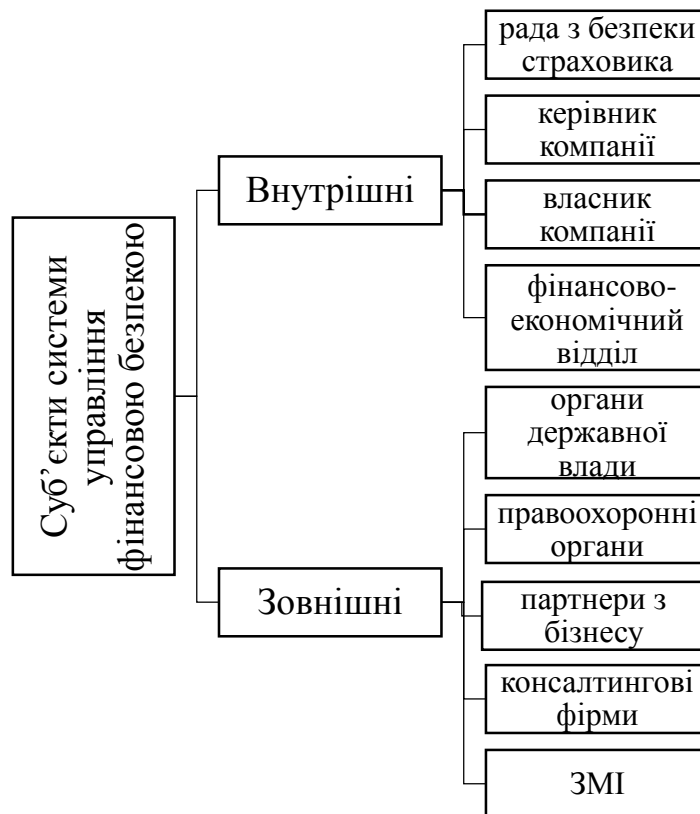

Рисунок 1.2 – Класифікація суб'єктів системи управління фінансовою безпекою страхової компанії

Зазначається, що ефективність функціонування системи фінансової безпеки страхової компанії залежить від інформаційного забезпечення, яке є процесом неперервного і цілеспрямованого відбору відповідних інформаційних показників, необхідних для здійснення аналізу, планування і підготовки ефективних управлінських рішень, що стосуються його фінансової безпеки [20].

Механізм управління фінансовою безпекою страховика покликаний забезпечити його фінансову безпеку і незалежність, формування максимально можливого фінансового потенціалу та ефективно його використання через оптимізацію бізнес-процесів, побудову системи індикаторів для ідентифікації загроз фінансовій безпеці та розробку програми заходів з їх уникнення, мінімізації та усунення наслідків. При цьому механізм має бути гнучким і легко адаптованим до змін зовнішнього і внутрішнього середовища страховика.

Формування системи управління фінансовою безпекою страховика розглядали Братюк В. П. [21], Д'ячкова Ю. М. [22], Малик О. В. [23], Ненно І. [24], Бланк І. А. [25], Ширинян Л. В. [26,27], та інші науковці. Результати досліджень узагальнено у табл. 1.2; розглянуто елементи системи управління фінансовою безпекою страхових компаній у розрізі суб'єктів управління – держави, в особі Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, і безпосередньо страхових компаній.

Таблиця 1.2 – Складові системи управління фінансовою безпекою страхових компаній

	Державні наглядові органи	Страхові компанії
1	2	3
Методи	Ліцензування Регулювання Нагляд Рейтингування Аудит Визнання банкрутом	Диверсифікація Перестраховання Співстраховання Внутрішній аудит Інвестування
Інструменти	Нормативи достатності капіталу Тести раннього попередження Фінансові санкції Тимчасове / постійне анулювання ліцензії	Актuarні розрахунки Андеррайтинг Форми та методи перестраховання Франшиза

Продовження таблиці 1.2

1	2	3
	Відсторонення керівництва від управління компанією та призначення тимчасової адміністрації План відновлення фінансової стабільності страхової компанії Рейтинг Ліквідація	Методи розрахунку резервів незароблених премій Інвестиційна політика
Індикатори	Частка страхування у ВВП Частка іноземного капіталу Частка довгострокового страхування Рівень страхових виплат Частка вихідного перестрахування по ринку Розмір сплаченого статутного капіталу Кількість засновників Освіта керівників Сформовані і розміщені резерви згідно із законодавством	Частка вихідного перестрахування Частка вхідного перестрахування Величина власного утримання Рівень виплат Збитковість страхової суми Технічний результат Андеррайтинговий результат

Під інструментарієм розуміють сукупність інструментів, що їх застосовують у певній галузі. До складу фінансових інструментів забезпечення фінансової безпеки страховика, що визначають його фінансові відносини, слід віднести: актуарні розрахунки; організацію андеррайтингу; форми і методи перестрахування; франшизу; методи розрахунку резерву незароблених премій; інвестиційну політику.

Механізм забезпечення фінансової безпеки страхової компанії можна розглядати як систему організаційних, фінансових та правових засобів впливу, які мають на меті своєчасне виявлення, попередження, нейтралізацію та ліквідацію загроз фінансовій безпеці страхової компанії.

Зазначається, що для ефективного забезпечення фінансової безпеки страхової компанії необхідний системний підхід, який передбачає формування механізму управління фінансовою безпекою та припускає, що необхідно враховувати всі умови його діяльності, а сам механізм повинен мати чітко окреслені елементи, схему їх дії і взаємодії [28].

Гринюк Н. А. акцентує увагу на тому, що система управління фінансовою безпекою підприємства визначається його завданнями на певному етапі та являє

собою сукупність ієрархічно взаємопов'язаних і взаємозумовлених елементів, зміст яких віддзеркалює особливості конкретних процесів, які наразі є пріоритетними для підприємства [29,30].

Однією з основних складових механізму фінансової безпеки є сукупність функцій, серед яких виділяють такі: планування і прогнозування, облік і контроль, організація і регулювання, мотивація та стимулювання (рис. 1.3) [31]:

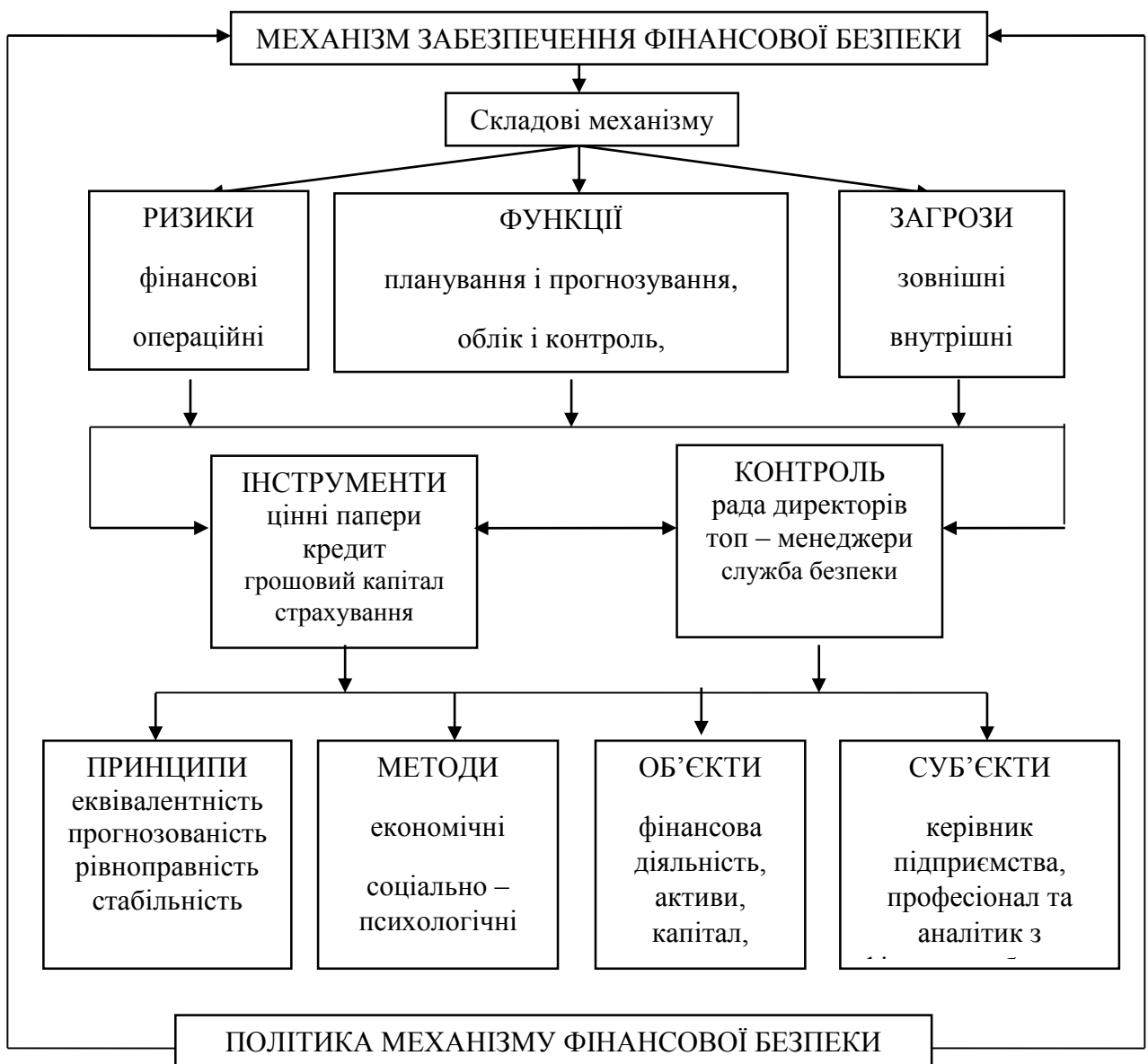

Рисунок 1.3 – Механізм забезпечення фінансової безпеки

Отже, призначенням механізму забезпечення фінансової безпеки страхової компанії є створення і реалізація умов, що забезпечують фінансову безпеку страхової компанії, які визначаються політикою механізму забезпечення фінансової безпеки страхової компанії.

Джерелами негативних впливів на фінансову безпеку страхової компанії можуть бути свідомі та несвідомі дії менеджменту страхової компанії і суб'єктів підприємництва (органи державної влади, контрагенти, конкуренти), а також збіг об'єктивних обставин (інновації, наукові відкриття, технологічні розробки, стан кон'юнктури ринку, форс-мажорні обставини).

Рівень фінансової безпеки суб'єкта господарювання залежить від спроможності менеджменту уникнути можливих загроз і ліквідувати шкідливі наслідки окремих негативних складових зовнішнього і внутрішнього середовища. Спроможність протистояти існуючим і виникаючим небезпекам та загрозам, які здатні заподіяти фінансової шкоди суб'єкту господарювання, є головною умовою фінансової безпеки страхової компанії.

Критерії оцінки фінансової безпеки страхової компанії повинні: враховувати стратегічні цілі і завдання страхової компанії; складатися з оцінки функціональних складових фінансової безпеки страхової компанії; враховувати рівень захищеності потенціалу страхової компанії; використовувати найбільш ефективні (економічно безпечні) види ресурсів і можливостей; включати ймовірну оцінку економічного збитку [9].

Як зазначають Герасимова І. Ю. [32], Заволока Л. О., Сіліна І. С., Колеснік Є. О. [33], важливим елементом в управлінні фінансово-економічної безпеки підприємства є управління фінансовими ризиками.

Питання управління ризиками страхових організацій досліджували Лубкей Н.П. [34], Тринчук В. В. [35], Ваніна Д. А. [362], Баранов А. Л. [37], Аберніхіна І. Г., Сокиринська І. Г. [38], Братюк В. П. [39], Сороківська М. В. [40] Узагальнюючи роботи дослідників, можна визначити основні методи управління ризиками страхової компанії в цілях забезпечення фінансової безпеки:

– усунення або запобігання ризику;

- зменшення несприятливого впливу тих чи інших факторів на результати виробництва і в цілому підприємницької діяльності;
- передача або переведення ризику шляхом його страхування;
- оволодіння ризиком. Це найбільш дієвий метод ризикового менеджменту, застосування якого доцільно і навіть необхідно, коли потенційні втрати незначні, коли робиться все можливе для попередження або зниження шкоди від впливу непередбачених обставин.

На основі аналізу підходів до визначення стратегії фінансової безпеки суб'єктів господарювання, наведених в роботах Папки О. С. [41,42], визначимо поняття стратегії фінансової безпеки страхової корпорації, як моделі функціонування та розвитку страхової корпорації, в рамках якої ставляться певні цілі та завдання в розрізі видів діяльності, на основі визначення фінансових інтересів, ідентифікації та аналізу внутрішніх і зовнішніх загроз фінансовій безпеці, наявності достатнього ресурсного забезпечення, а також розробляються та здійснюються заходи, спрямовані на реалізацію намічених цілей та завдань.

Стратегія забезпечення фінансової безпеки має включати такі елементи (рис. 1.4) [42]:

Рисунок 1.4 – Елементи стратегії фінансової безпеки страхових корпорацій

Стратегія фінансової безпеки суб'єктів господарювання, та, зокрема, страхових корпорацій, є складовою фінансової стратегії – однієї з функціональних її стратегій. Саєнко М. Г. [43] характеризує функціональні стратегії як забезпечуючі, які визначають стратегічну орієнтацію функціональних напрямків – підсистем управління страховою організацією і забезпечують досягнення визначених цілей, а також керуваність процесом виконання корпоративної та ділової стратегій, приймаючи при цьому відчутну участь у розробці і коригуванні останніх.

На підставі цього можемо стверджувати, що стратегія забезпечення фінансової безпеки страхових компаній також є функціональною стратегією та невід'ємною складовою їх корпоративної стратегії, загалом, та фінансової стратегії, зокрема. Місце стратегії забезпечення фінансової безпеки в ієрархії стратегій страхової компанії показано на рис. 1.5 [43,44].

Малик О. В. [23] виділяє п'ять можливих стратегій, які можуть бути використані для оптимізації рівня фінансових ризиків при побудові фінансової стратегії страхової компанії:

- відмова від видів діяльності, які містять визначене джерело фінансового ризику;
- прийняття відповідальності за ризик фінансової стратегії з гарантією повної компенсації втрат за рахунок власних джерел;
- продаж і перекладання відповідальності за фінансовий ризик на інших осіб (зокрема страхові організації);
- скорочення або попередження можливих негативних наслідків від фінансового ризику за допомогою попереджувальних заходів;
- орієнтація діяльності на фінансовий ризик, тобто використання усіх видів ресурсів в одній сфері діяльності з метою отримання прибутку при високому рівні ризику.

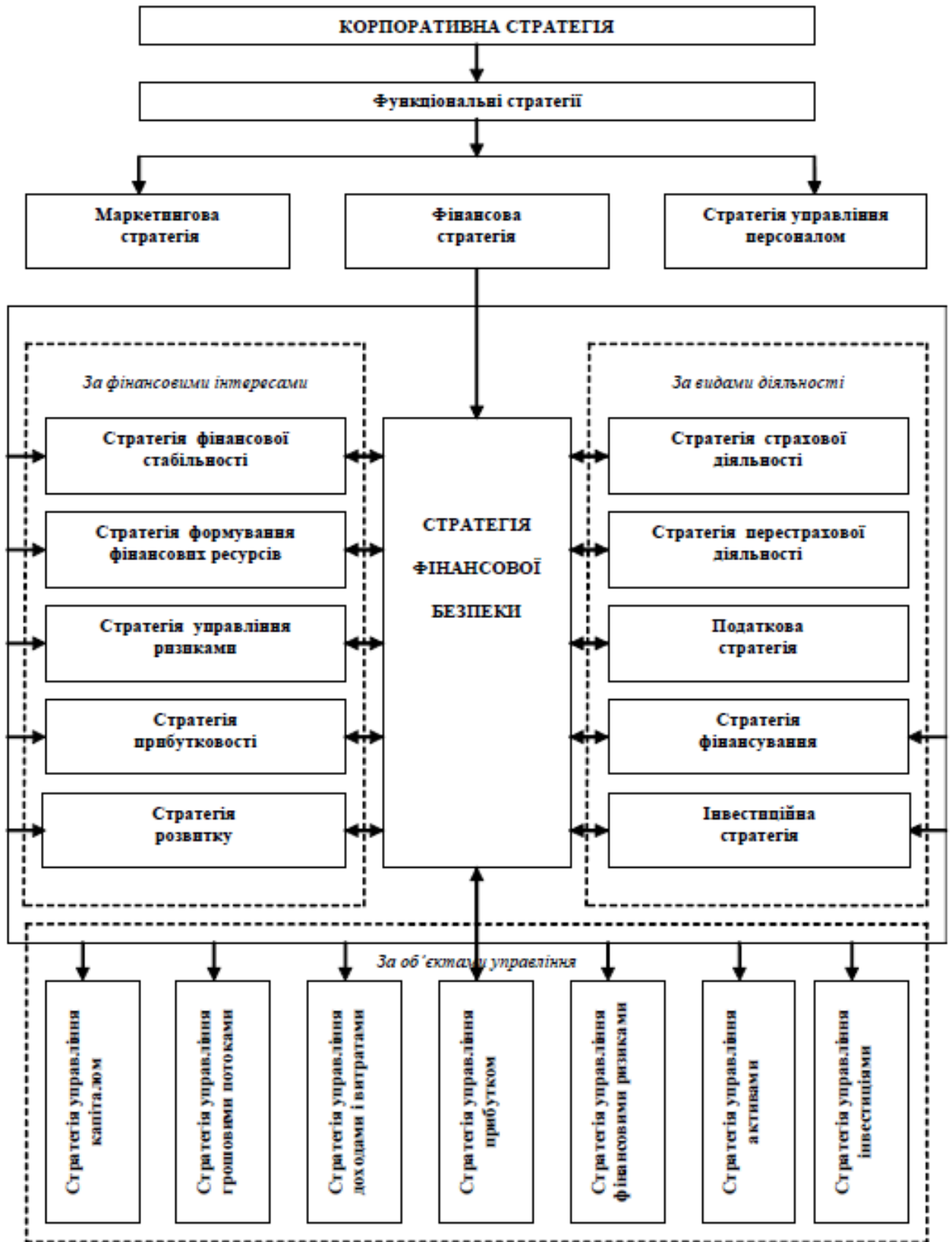

Рисунок 1.5 – Ієрархія стратегій страхових корпорацій з деталізацією підсистеми фінансової стратегії

До основних важелів впливу на фінансову безпеку страховика належать такі [44,45]:

–власний капітал. Власний капітал страхової компанії є гарантією забезпечення здійснення страхових виплат навіть за умови нестачі страхових премій та прибутку від інвестиційної діяльності, необхідних для виконання поточних та довгострокових зобов'язань;

–страхові резерви. Формування страховою компанією системи страхових резервів у розмірах, відповідно до суми страхових зобов'язань дає їй можливість розподілити відповідальність залежно від різних видів ризиків та часу настання страхових виплат;

–страховий портфель. Здійснюючи управління страховим портфелем, страховик повинен постійно аналізувати і корегувати співвідношення між напрямками страхування, страховими сумами та рівнями ризику об'єктів у розрізі діючих та новоукладених страхових договорів;

–тарифна політика. Встановлення оптимального розміру страхових тарифів забезпечить рівновагу між отриманими преміями, майбутніми виплатами та понесеними витратами страховика, що, у результаті, дозволить забезпечити належний рівень фінансової безпеки страхової компанії;

–інвестиційна політика. За допомогою ефективно розробленої та вчасно впровадженої загальної інвестиційної політики страховик має можливість забезпечити мобілізацію додаткового доходу і в результаті компенсувати можливі збитки від страхової діяльності, що призводить до підвищення рівня фінансової безпеки страхової компанії в цілому;

– програми перестраховування. Використовуючи механізм перестраховування, страховик має можливість довільно визначати обсяг власної відповідальності за будь-яким великим одиничним ризиком або групою однорідних ризиків, передаючи при цьому надлишок зобов'язань перестраховій компанії.

Об'єкти фінансової безпеки страховика умовно можна розділити на дві групи: об'єкти прямого і непрямого впливу. Об'єктами прямого впливу є результати фінансово-економічної діяльності, інформаційні ресурси і персонал

підприємства. До об'єктів непрямого впливу відносяться чинники внутрішнього та зовнішнього середовища.

Взаємодія між суб'єктами та об'єктами системи здійснюється з допомогою методів управління. Зазвичай виділяють три групи методів:

– адміністративні (організаційно-розпорядчі) – методи, що базуються на застосуванні адміністративної влади та примусу (накази, розпорядження, інструкції, правила і т. п.);

– економічні – методи, що здійснюються шляхом матеріального стимулювання;

– соціально-психологічні – методи засновані на особливостях людської психіки, спрямовані на створення сприятливого морально-психологічного клімату в колективі, розвиток особистості, соціальний захист працівників, тощо.

До принципів управління фінансовою безпекою страховика можна віднести наступні [46,47]:

– системність – всі складові системи управління фінансовою безпекою підприємства повинні бути взаємозалежні та взаємоузгоджені;

– інтегрованість – система має бути органічно інтегрована у загальну систему менеджменту підприємства;

– направленість на стратегічні цілі розвитку підприємства – усі управлінські рішення, що приймаються на підприємстві не повинні суперечити загальній стратегії розвитку підприємства;

– об'єктивність – управлінські рішення необхідно розробляти з урахуванням об'єктивних економічних законів, на основі повного аналізу ситуації з застосуванням наукових методів;

– комплексний характер управлінських рішень – усі прийняті управлінські рішення повинні бути збалансованими, несуперечливими;

– безперервність – процес управління фінансовою безпекою підприємств має відбуватися безперервно;

– оперативність та динамічність управління – система управління фінансовою безпекою має швидко реагувати на появу реальних та потенційних загроз, а також своєчасне прийняття відповідних управлінських рішень;

– варіативність підходів до розробки окремих управлінських рішень – кожне управлінське рішення має розроблятися у кількох альтернативних варіантах, враховуючи визначені критерії;

– гнучкість управління – система управління фінансовою безпекою підприємства, її елементи повинні пристосовуватися до змін факторів зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства;

– ефективність прийнятих управлінських рішень – витрати на заходи з ліквідації, нейтралізації чи мінімізації ризиків підприємства мають бути меншими за можливі збитки від їх настання;

– законність управлінських рішень – усі управлінські рішення, що приймаються повинні відповідати чинному законодавству.

Враховуючи вищенаведене, в цілому фінансову безпеку суб'єкта страхового підприємництва визначають тип фінансової політики, що проводить компанія; рівень фінансової незалежності страхової компанії; рівень законодавчого та нормативного забезпечення фінансових основ функціонування суб'єкта страхового підприємництва.

1.2 Підходи до оцінки рівня фінансової безпеки страхової організації

На сьогоднішній день існує велика кількість підходів щодо кількісної оцінки рівня фінансової безпеки, проте жоден із них не дає можливість сформулювати загальний показник, за яким можна було б здійснити аналіз рівня фінансової безпеки підприємства. Класифікація підходів до оцінки рівня фінансової безпеки наведена на рис 1.6 [48]:

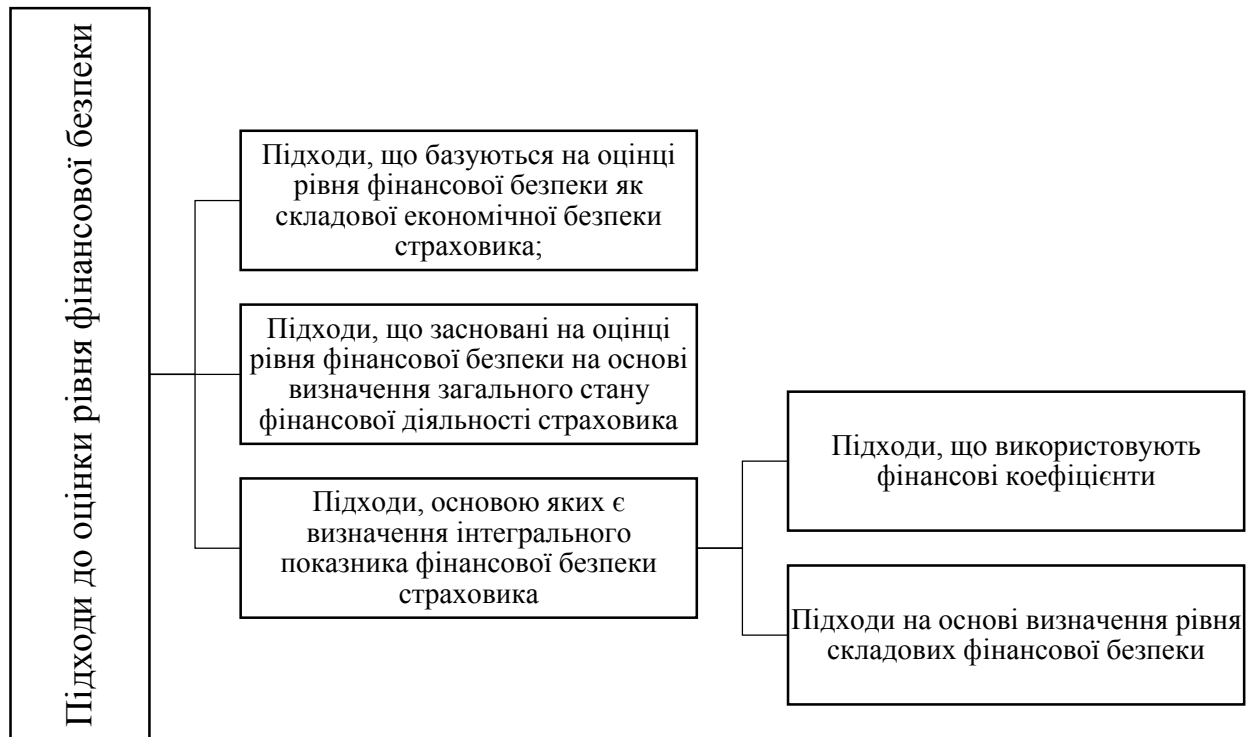

Рисунок 1.6 – Класифікація підходів до оцінки рівня фінансової безпеки

За думкою Матвійчук Л. О. [49], усі запропоновані методики визначення рівня фінансової безпеки підприємств можна розділити на три великі групи

- ті, що пропонують оцінювати рівень фінансової безпеки як складової економічної безпеки підприємства;
- ті, що пропонують оцінювати рівень фінансової безпеки на основі визначення загального стану фінансової діяльності підприємства;
- ті, що пропонують визначати інтегральний показник фінансової безпеки підприємства.

Однак запропоновані методики не враховують специфіку діяльності страхової організації, і тому потребують уточнення.

У підходах першої групи фінансова безпека підприємства заснована на основі розрахунку окремих складових загальної економічної безпеки підприємства. Можна виділити такі складові елементи: бюджетна безпека, грошово-кредитна, зовнішньоекономічна, банківська, страхова, фондова, інвестиційна.

Підходи другої групи, що базуються на оцінці загального стану фінансової діяльності підприємства. Оцінка рівня фінансової безпеки шляхом використання горизонтального (трендового), вертикального аналізу (структурного), порівняльного, інтегрального фінансового аналізу, а також аналізу фінансових коефіцієнтів.

Підходи третьої групи характеризується порівнянням фактичних значень показників фінансової безпеки з граничними значеннями індикаторів її рівня. Якщо вся сукупність індикаторів знаходиться в межах порогових значень то підприємство має найвищий рівень фінансової безпеки.

Також існує інша класифікація підходів, а саме:

1. Ресурсно-функціональний підхід. Для оцінки використовуються такі методи:

– вимірювання стану фінансової безпеки на основі оцінювання рівня використання власних та позикових фінансових ресурсів;

– оцінювання рівня виконання функцій – забезпечення високої фінансової ефективності діяльності підприємства, його фінансової стабільності і незалежності.

2. Індикаторний. Індикатори доцільно розглядати як граничні значення показників, які відображають діяльність підприємства в різних функціональних областях, що відповідають певному рівню фінансової безпеки.

3. Підхід заснований на критерії «мінімум сукупного збитку, який завдається безпеці». Основним недоліком даного підходу є відсутність бухгалтерських і статистичних даних для проведення відповідних розрахунків. Цей показник можна визначити лише експертним методом.

4. Підхід основою якого є розрахунок достатності оборотних коштів (власних і позикових) для здійснення страхової діяльності. Недоліком підходу є вузька спрямованість. Підхід доцільно використовувати для оперативного визначення рівня фінансової безпеки.

Показники для кожного з підходів оцінки рівня фінансової безпеки повинні відповідати таким вимогам:

- простота (можливість простого розрахунку будь-якого показника);
- суттєвість і значущість (відсутність неточностей);
- відповідність (показники повинні базуватися на чинній бухгалтерській та статистичній звітності);
- оперативність (показник є оперативними для відповідного реагування на стан фінансової безпеки);
- комплексність (показник повинен повністю охоплюють всі сторони фінансової діяльності підприємства, адекватно відображають фінансову діяльність підприємства в комплексі);

Найважливішою характеристикою фінансового стану страховика є її фінансова надійність для страхувальників. Саме з цієї причини страхові компанії в Україні є об'єктом постійного нагляду та контролю з боку держави через регулятивну діяльність спеціального уповноваженого органу в особі Національної комісії з регулювання ринків фінансових послуг (далі – Нацкомфінпослуг). Перш за все в інтересах страхувальників Нацкомфінпослуг надала «Рекомендації щодо аналізу діяльності страховиків», які розроблені з метою здійснення аналізу діяльності страховиків та своєчасного виявлення ризиків у діяльності страхових компаній.

Комплексний підхід до визначення фінансової надійності страхових компаній запропонували фахівці Українського товариства актуаріїв [49]. За цим підходом показник надійності є інтегрованим та визначається за формулою:

$$K_n = \sqrt[3]{K_l * K_p * K_r}, \quad (1.1)$$

де K_l – коефіцієнт ліквідності активів;

K_p – коефіцієнт платоспроможності;

K_r – коефіцієнт рентабельності страхової компанії.

Чим вище значення показника надійності, порівняно із середнім за однорідною групою страхових компаній, тим краще їх фінансова безпека.

Основними документами нормативного та методологічного характеру, що містять підходи до оцінки рівня безпеки страхового ринку в Україні, є Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України від 29 жовтня 2013 р. [50] та методика НБУ «Організаційно-методичні підходи до запровадження в НБУ системи оцінки безпеки фінансової системи» [51].

У Методичних рекомендаціях щодо розрахунку рівня економічної безпеки України, затверджених Наказом Міністерства економічного розвитку та торгівлі, безпека страхового ринку розглядається як складова фінансової безпеки держави в підсистемі безпеки небанківського фінансового ринку і визначається з позиції достатності задоволення попиту на страхові послуги: безпека небанківського фінансового сектору – це рівень розвитку фондового та страхового ринків, що дає змогу повною мірою задовольняти потреби суспільства в зазначених фінансових інструментах і послугах.

Для характеристики рівня безпеки страхового ринку в зазначених Методичних рекомендаціях використовується два показника: рівень проникнення страхування (відсоткове співвідношення валових страхових премій до ВВП) та частка надходжень страхових премій трьох найбільших страхових компаній у загальному надходженні страхових премій (крім компаній страхування життя).

Зростання значення показника проникнення страхування має стимулюючий вплив на рівень фінансової безпеки держави, оскільки визначає розвиток страхових відносин, попит на страхові послуги та захищеність економічних суб'єктів від ризиків з використанням страхового механізму.

Другий коефіцієнт – частка надходжень страхових премій трьох найбільших страхових компаній у загальному надходженні страхових премій – за характером дії є дестимулятором. Вище значення цього показника характеризує появу системного ризику – залежності безпеки всього страхового ринку від безпеки окремих компаній.

Стимулюючий і дестимулюючий вплив зазначених показників на рівень безпеки небанківського фінансового ринку зумовлює відповідний вибір

характеристичних (критичних, небезпечних, незадовільних, задовільних та оптимальних) значень індикаторів.

Отже, проведений аналіз методичних підходів до оцінки рівня фінансової безпеки страхової компанії свідчить, що:

– оцінка рівня фінансової безпеки страхової організації на основі аналізу динаміки одного або декількох індикаторів не враховує системного її характеру, а відтак, є неефективною. При оцінці рівня фінансової безпеки страхової організації перевагу слід віддавати застосуванню інтегрального показника безпеки, який має визначатися на основі використання багатомірних статистичних методів;

– у значній частині методів не виділяється і кількісно не визначається вплив загроз на рівень фінансової безпеки. Тому доцільно враховувати міру ризику переходу зі стану фінансової безпеки у стан фінансової кризи у розрізі відповідних факторів;

– у розглянутих підходах до оцінки рівня фінансової безпеки страхової організації основну увагу приділяють оцінці рівня безпеки у ретроспективному і поточному вимірі, в той час як найбільш цінними є прогностичні оцінки на майбутнє.

Таким чином, визначення рівня фінансової безпеки страхової організації потребує не лише вибору найбільш раціонального підходу з урахуванням наявного інформаційного забезпечення, але й формування системи критеріїв перспективної оцінки для кожної конкретної страхової організації, виходячи зі специфіки її фінансово-господарської діяльності (галузевої приналежності, масштабів діяльності, організаційно-правової форми і форми власності, джерел фінансування, тривалості операційного циклу, конкурентної позиції на ринку тощо).

1.3 Визначення факторів впливу на рівень фінансової безпеки страхової компанії

Поняття «фінансова безпека страхової компанії» тісно переплітається з поняттям «фінансова стійкість», «ліквідність», «платоспроможність», «фінансова надійність». Фінансова безпека страхової компанії є довгостроковою характеристикою фінансового стану страхової компанії. Більшість науковців зазначають, що фінансова безпека страхової компанії – це здатність виконувати взяті зобов'язання за договорами страхування за умови збалансованості системи фінансових показників.

Для забезпечення фінансової безпеки страхової компанії на ринку необхідно виявити фактори, що впливають на діяльність страхової компанії як ззовні так і з середини. У свою чергу, аналіз факторів допомагає виявити сильні і слабкі сторони в діяльності страхової компанії і розробити заходи та напрями дії, за рахунок яких воно могло б підвищити стійкість розвитку та забезпечити свій успіх.

Від того, наскільки повно визначено склад чинників, наскільки точно оцінений рівень інтенсивності їх прояву і можливого збитку або прибутку, залежить ефективність побудови всієї системи забезпечення фінансової безпеки страхової компанії.

Класифікація факторів, які впливають на фінансову безпеку страхової компанії, розглядалася багатьма вченими-економістами. Проте варто відмітити, що у науковій літературі немає узгодженої думки стосовно складу та класифікації факторів, які здійснюють вплив на формування фінансової безпеки страхової компанії.

Найчастіше їх поділяють на дві групи: внутрішні і зовнішні, та формуються з урахуванням факторів, які впливають на стан економічної безпеки страхової компанії в цілому.

Так, Отенко І. П. [20] внутрішні фактори фінансової безпеки страхової компанії вважає за необхідне розділити на групи:

- матеріально-ресурсне забезпечення, що визначає ресурси і можливості страхової компанії;

- забезпечення економічного і технічного розвитку страхової компанії (інновації, інвестиції, організація праці, підвищення кваліфікації працівників);

- досягнення високого рівня рентабельності (високоєфективна комерційна діяльність).

Загорельська Т. Ю. [50] до внутрішніх факторів фінансової безпеки відносить галузеві особливості страхової компанії; структуру послуг, її частку в загальному платоспроможному попиті; розмір оплаченого статутного капіталу; величину витрат, їх динаміку в порівнянні з грошовими доходами; стан майна і фінансових ресурсів страхової компанії, їх склад і структуру.

Розділяє внутрішні фактори фінансової безпеки страхової компанії на основні і другорядні Фоміна М. В. [51]. У свою чергу, основні фактори фінансової безпеки страхової компанії класифікує на виробничі, до яких відносяться засоби і предмети праці, а також безпосередньо сама робота, і не виробничі, зокрема фактори професійного розвитку колективу, природно-охоронної діяльності та постачальницько-збутові. Неосновними внутрішніми факторами фінансової безпеки страхової компанії, на її думку, є структурні зрушення, порушення дисципліни.

У роботах Горячевої К. С. [52] представлена така група внутрішніх факторів: персонал, організація, методи і стиль управління.

Інша група чинників стосується складу зовнішніх факторів фінансової безпеки страхової компанії. Впливати на ці чинники страхова компанія не в змозі, але воно може прогнозувати їх поведінку й адаптуватися до їх дії. Управління фінансовою безпекою здійснюється на основі механізму фінансової безпеки страхової компанії.

На думку Гринюк Н. А. [29], найважливішими внутрішніми факторами, що впливають на фінансову безпеку страхової компанії, є збут, інновації, система комунікацій, реклама, робота з персоналом, його мотивація, інфраструктура ринку, якість управлінського і бухгалтерського обліку, а також коректна

діагностика фінансово – господарської діяльності. Також Гринюк Н. А. [30], вважає, що фінансова безпека страхової компанії залежить від міжнародних, національних і ринкових чинників. Автор підкреслює, що міжнародні фактори впливають на фінансову безпеку через загальноекономічні важелі, міжнародну політику і міжнародну конкуренцію; національні – через політичні, економіко-демографічні умови господарювання; а ринку – через психологічні настрої населення, науково-технічний прогрес та форми конкуренції.

За думкою Гринюк Н. А., складовими цих груп факторів є:

1. Міжнародні фактори:

- загальноекономічні важелі – циклічність економічного розвитку, фінансова політика транснаціональних банків;
- міжнародна політика – висновок міжнародних договорів, створення вільних економічних зон, тарифні угоди і міжнародний маркетинг;
- міжнародна конкуренція – організація сумісних підприємств, ліцензійна торгівля, фінансова неспроможність закордонних партнерів і стратегічні зони господарювання;

2. Національні фактори:

- політичні чинники – стан фінансової системи, відношення держави до власності і підприємництва, податкова політика, обмеження монополізму, захист конкуренції; економіко – демографічні умови ведення господарства
- циклічність економічного розвитку, рівень доходів і накопичень населення, купівельна спроможність (рівень цін, можливість одержання кредиту), підприємницька активність;

3. Ринкові фактори:

- психографічні настрої населення – споживчий вибір, звички, традиції і норми споживання;
- науково-технічний прогрес – новизна конструкцій і технологій, конкурентоспроможність продукції;
- форми конкуренції – витрати на виробництво продукції, рівень технологій, якість продукції, ефективність маркетингу.

Отже, як бачимо, наведені системи класифікацій більшою мірою є характерними для мега-, мезо- та макроекономічних рівнів формування фінансової безпеки.

Різноманіття розглянутих підходів зумовлено складністю і комплексністю факторів, що здійснюють вплив.

Узагальнюючи досліджені джерела і думки науковців можливе групування факторів забезпечення фінансової безпеки страхової компанії наведено в табл. 1.3, де класифіковано фактори забезпечення фінансової безпеки страхової компанії, окрім джерел виникнення деструктивних факторів також за напрямком впливу на фінансовий результат, за систематичністю впливу, за можливістю та способом оцінки, як кількісні та якісні.

Таблиця 1.3 – Групування факторів забезпечення фінансової безпеки

Ознака	Класифікаційна характеристика	
За напрямком впливу на результат	стимулюючі та дестабілізуючі	
За джерелом виникнення	зовнішні	макрорівня
		мезорівня
		макрорівня
	внутрішні	управлінські
		операційні
		інвестиційні
фінансові		
За причинами нестачі фінансових ресурсів	нерациональна структура активів і пасивів	
	незбалансованість інвестиційної політики	
	наявність безнадійної дебіторської заборгованості	
	нерациональне співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості	
	неефективні дивідендна політика	
	невчасні антикризові заходи тощо	
За систематичністю впливу	постійні	
	регулярні	
	нерегулярні	
	Ознака	
	Класифікаційна характеристика	
	За характером впливу загальні та специфічні	
За можливістю та способом оцінки кількісні та якісні		

Отже, забезпечення фінансової безпеки страхової компанії залежить від цілого комплексу факторів, їх комбінація є передумовою формування і забезпечення необхідного рівня безпеки. Залежно від напрямку впливу та джерел їх виникнення фактори можуть здійснювати вплив на внутрішню чи зовнішню фінансову безпеку, що у сукупності визначить загальний стан забезпечення фінансової безпеки страхової компанії.

На фінансову безпеку страхової компанії впливають посилюючі і дестабілізуючі чинники як зовнішнього так і внутрішнього впливу, які у своїй сукупності стосуються трьох складових економічного процесу: засобів отримання доходу; методів збереження активів та шляхів витрачання доходу.

Зазначається, що ефективність функціонування системи фінансової безпеки страхової компанії залежить від інформаційного забезпечення, яке є процесом неперервного і цілеспрямованого відбору відповідних інформаційних показників, необхідних для здійснення аналізу, планування і підготовки ефективних управлінських рішень, що стосуються фінансової безпеки [53].

На діяльність страхових компаній також впливає низка зовнішніх чинників, до яких можна віднести: стрімкий розвиток інтеграційних та глобалізаційних процесів, інтернаціоналізація світового ринку страхових послуг; високий рівень мобільності, взаємозв'язку та взаємозалежності страхового і фінансового ринків, заснованого на новітніх технологіях; різноманіття і динамізм існуючих фінансових інструментів; нездатність фінансових інститутів та наглядових органів в належній мірі контролювати кризові явища; високий рівень залежності від зовнішнього перестраховування; шахрайство у страхуванні; недосконалість національного законодавства у страховій сфері; нерозвиненість фондового ринку країни; зростання залежності національного страхового ринку від іноземного капіталу; збереження тенденцій затягування виходу із економічної (фінансової) кризи [49].

До основних індикаторів рівня фінансової безпеки страхової компанії належать: достатність капіталу, ризики страхової діяльності, ліквідність,

платоспроможність, фінансова стійкість та надійність, а також прибутковість діяльності (рис. 1.4) [54,55].

Як видно з рис. 1.7, до основних методів управління фінансовою безпекою страхових компаній належать: диверсифікація, перестраховування, співстраховування, внутрішній аудит, інвестування тощо.

Рисунок 1.7 – Структура механізму управління фінансовою безпекою страхової компанії

Для реалізації своєї основної функції – здійснення виплат страхових відшкодувань у разі настання страхових подій страхова компанія формує страхові резерви. Розміщення страхових резервів є основою інвестиційної діяльності страхової компанії. У зв'язку з цим ефективне управління розміщенням страхових резервів є одним із методів забезпечення фінансової безпеки страхової компанії.

Окрім встановлених факторів на стан фінансової безпеки страхових компаній впливає низка інших внутрішніх факторів, що виникають в основному

внаслідок проведення неефективного менеджменту страховиків, тобто при проведенні неякісної тарифної, андеррайтингової та інвестиційної політики, незбалансованості страхового портфеля компаній, структури майна та джерел фінансування діяльності компанії [56].

Сучасні умови функціонування страхових компаній, а саме: посилення конкуренції, дефіцит фінансових ресурсів, низька страхова культура населення, наявність значної кількості існуючих та потенційних загроз, недосконалість політики перестраховування та неефективність фінансового менеджменту вітчизняних страховиків зумовлюють потребу у розробці прогресивних способів та методів управління страховими компаніями, при яких зміна чинників навколишнього середовища суттєво не впливала б на їх економічну діяльність.

Недостатня увага до ролі та місця фінансової безпеки в системі управління страховою компанією призводить до виникнення кризових явищ, зменшення рівня ліквідності та платоспроможності страховика, ускладнює процес прийняття ефективних управлінських рішень та не дозволяє забезпечити відповідний рівень їх економічного зростання.

Висновки до розділу 1

Фінансова безпека страхової компанії – забезпеченість страховика фінансовими ресурсами необхідними для виконання своїх зобов'язань, а також задоволення потреб власників та персоналу, основними рисами якої є: рівноважний та стійкий фінансовий стан; ефективній діяльності суб'єкта підприємництва; нейтралізація кризи та запобігання банкрутству.

Систему управління фінансовою безпекою доцільно розглядати як сукупність таких основних складових: організаційна структура; суб'єкти управління (управлінські кадри); механізм управління; об'єкт управління; функції управління; процес управління.

Виділяють три основні підходи до оцінки фінансової безпеки страхової компанії: підходи, що базуються на оцінці рівня фінансової безпеки як складової

економічної безпеки; підходи, що засновані на оцінці рівня фінансової безпеки на основі визначення загального стану фінансової діяльності страхової компанії; підходи, основою яких є визначення інтегрального показника фінансової безпеки страхової компанії.

Для кращого розуміння сутності фінансової безпеки розглянуто основні загрози для сучасного страхового ринку, а саме: стрімкий розвиток інтеграційних та глобалізаційних процесів, інтернаціоналізація світового ринку страхових послуг; високий рівень мобільності, взаємозв'язку та взаємозалежності страхового і фінансового ринків, заснованого на новітніх технологіях;

Основними етапами забезпечення фінансової безпеки є:

- розробка загальної стратегії діяльності страхової організації;
- постійне прогнозування ймовірних загроз діяльності страхової компанії;
- забезпечення збалансованості страхового портфеля, тарифної, інвестиційної та перестраховальної політики страховика;
- обґрунтування та реалізація найраціональніших форм, методів, способів і шляхів створення, вдосконалення й розвитку системи фінансової безпеки страхової організації.

2 ОЦІНКА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПрАТ «Страхова Група «ТАС»

2.1 Організаційно-економічна характеристика ПрАТ «Страхова Група «ТАС»

Приватне Акціонерне Товариство «Страхова група «ТАС» (далі – СГ «ТАС») [57] працює з 2001 року як правонаступник ЗАТ «Страхова компанія «ПриватПоліс», заснованої у 2000 р. Сьогодні компанія є однією з провідних та найбільш авторитетних страхових компаній в Україні, яка пропонує своїм клієнтам широкий спектр сучасних програм індивідуального та корпоративного страхування разом з якісним професійним обслуговуванням.

Місія компанії: впродовж своєї діяльності пропонувати своїм клієнтам широкий спектр сучасних програм індивідуального та корпоративного страхування життя разом з якісним професійним обслуговуванням; забезпечувати клієнтам надійний захист, впевненість і спокій.

Мета діяльності компанії: для кожного клієнта компанії впродовж багатьох років залишатись висококваліфікованим радником з фінансового планування і надійним партнером з страхування життя.

Впродовж своєї діяльності на ринку СГ «ТАС» активно працює у сегменті фізичних осіб за програмами індивідуального страхування життя та пенсійного страхування.

У своїй роботі СГ «ТАС» керується такими принципами:

- партнерства: кожний клієнт компанії є її рівноправним партнером, задоволення потреб і побажань якого є першочерговим завданням компанії;
- послідовності: компанія послідовна у своїх рішеннях і діях та прагне створювати довгострокові відносини з клієнтами, співробітниками та діловими партнерами;
- побудови міцної команди: компанія надає кожному співробітнику можливість реалізувати особистий потенціал, сприяє розвитку професійних

знань і вмінь, натомість очікує від співробітників постійного самовдосконалення і готовності зробити свій внесок у розвиток бізнесу страхування життя;

– надійності: компанія відповідально ставиться до своїх завдань і прийнятих рішень, виконуючи домовленості і зобов'язання якісно і вчасно;

– інновацій: для досягнення максимального результату у своїй діяльності компанія творчо використовує набуті знання та практичний досвід, постійно впроваджує новітні технології і завжди готова до змін.

Діяльність з накопичувального страхування життя СГ «ТАС» здійснює за безстроковою ліцензією Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України серії АВ № 499974 від 11.01.2010 року на здійснення страхової діяльності у формі добровільного страхування життя.

Членство СГ «ТАС» в організаціях [57]:

– 2001 рік. СГ «ТАС» є однією з перших страхових компаній України уклала договір про перестраховання з Мюнхенським Перестраховальним Товариством (Munich Re) – визнаним світовим лідером з перестраховання великих ризиків.

– 2001 рік. СГ «ТАС» отримала членство у Лізі страхових організацій України.

– 2006 рік. СГ «ТАС» стала членом найбільш авторитетної всесвітньої консалтингової організації у сфері страхування життя LIMRA (Life Insurance Marketing Research Association), яка надає дослідницькі, навчальні, проектні та інформаційні послуги й налічує більше, ніж 800 компаній – членів асоціації у всьому світі.

– 2013 рік. СГ «ТАС» уклала угоди з новими партнерами з перестраховання. Ними стали дві міжнародні компанії: GEN RE (Кельн, Німеччина) і SCOR (Париж, Франція).

Оцінки експертів ринку:

– у 2007 році за версією журналу «Експерт – Україна» та рейтингової агенції «Експерт – Рейтинг» СГ «ТАС» у щорічному (PI)-рейтингу фінансової стабільності страхових компаній отримала найвищий рейтинг стабільності Ааа.

– восени 2008 року СГ «ТАС» відзначена медаллю фестивалю – конкурсу «Вибір року» в Україні у номінації «Страхова компанія року зі страхування життя». Вперше СК «ТАС» отримала цю почесну нагороду наприкінці 2007 року.

– у 2008 році СГ «ТАС» вдруге стала лауреатом програми «Український Фінансовий Олімп» у номінації «Провідна вітчизняна страхова компанія за надання послуг страхування життя зі світовим рівнем якості». Вперше Страхова компанія «ТАС» отримала почесне звання лауреата національної рейтингової програми «Український Фінансовий Олімп» у номінації «Реалізація інноваційних рішень у просуванні програм страхування життя» у 2007 році.

– 2006-2009 роки Голова Правління СГ «ТАС» Павло Царук очолив рейтинг «ТОП – 100. Кращі топ-менеджери України» серед топ-менеджерів компаній, що займаються страхуванням життя, за версією рейтингової програми «ТОП-100. Кращі топ-менеджери України».

– у 2006 та 2007 роках Голова Правління СГ «ТАС» П. Царук увійшов до 15 кращих вітчизняних підприємців за версією незалежного журі національного етапу міжнародного конкурсу «Підприємець року» в Україні.

– у 2010 році Голова Правління СК «ТАС» Андрій Власенко посів третє місце серед топ-менеджерів компаній фінансового сектору України за версією рейтингової програми «Кращі фінансисти – 2010» журналу «Експерт». Рейтингові оцінки СГ «ТАС» наведено у ДОДАТКУ А.

Корпоративне управління компанією СГ «ТАС» здійснюють:

1. Загальні збори акціонерів є вищим органом управління, серед повноважень якого є внесення змін і доповнень до Статуту компанії; зміна розміру статутного капіталу; призначення і звільнення голів та членів Наглядової ради та Ревізійної комісії; затвердження річної фінансової звітності, висновків зовнішніх аудиторів та Ревізійної комісії, розподіл прибутку.

2. Наглядова рада представляє інтереси акціонерів у період між проведенням Загальних зборів, звітує перед Загальними зборами акціонерів та обирається з числа їх представників. Наглядова рада контролює виконання

рішень Загальних зборів акціонерів, приймає рішення про їх скликання, визначає дату проведення зборів та затверджує порядок денний.

3. Правління є виконавчим органом, що здійснює керівництво поточною діяльністю компанії, забезпечує виконання рішень Загальних зборів акціонерів та Наглядової ради, несе відповідальність за результат роботи страхової компанії. Правління звітує перед Загальними зборами акціонерів і Наглядовою радою. Члени Правління компанії обираються Наглядовою радою за поданням Голови Правління компанії.

4. Ревізійна комісія здійснює контроль фінансово-господарської діяльності компанії та її підрозділів, звітує перед Наглядовою радою. Організаційна структура комісії та її склад ухвалюються Наглядовою радою.

Організаційна структура компанії на сьогоднішній день поділена на чотири блоки і зображена на рис. 2.1.

Рисунок 2.1 – Організаційна структура СГ «ТАС»

З розвитком компанії виникає необхідність застосування нових методів управління. Впродовж останніх років у компанії були розроблені і впроваджені нові інструменти ефективного управління персоналом, такі як:

- нова форма планування і звітності;
- система взаємної оцінки і контролю;
- система фінансової мотивації.

За допомогою цих заходів вдалося значно підвищити управління внутрішніми бізнес-процесами, а також об'єктивно і прозоро оцінити внесок

кожного співробітника у загальний результат роботи компанії. З метою залучення досвідчених спеціалістів впродовж останніх років були істотно переглянуті кваліфікаційні вимоги і процедура відбору потенційних кандидатів. СГ «ТАС» з метою підвищення кваліфікаційного рівня персоналу, пропонує кожному зі своїх співробітників як систему навчання і професійного розвитку, так і якісні кар'єрні можливості. У колективі багато людей, які впродовж двох-трьох років пройшли шлях від спеціалістів до керівників структурних підрозділів.

Сьогодні СГ «ТАС» входить в десятку лідерів вітчизняного страхування, та демонструє стабільно високі фінансові результати. Вдосконалюючи методи ведення бізнесу, СГ «ТАС» постійно працює над поліпшенням якості страхових послуг.

Надійність СГ «ТАС» гарантована не лише статутним капіталом, який забезпечений резервним фондом, але і діючим механізмом перестраховування великих ризиків.

СГ «ТАС» є членом Моторного (транспортного) страхового бюро України, Морського страхового бюро України (МСБУ) та входить до Федерації страхових посередників України, до Першого Всеукраїнського бюро кредитних історій.

СГ «ТАС» має розгалужену регіональну мережу: 29 регіональних дирекцій та філій, 450 офісів продаж, де працює біля 1300 штатних фахівців та більш 3000 страхових агентів, які діють по всій території України.

СГ «ТАС» є універсальним страховиком, який пропонує понад 80 страхових продуктів по різним видам добровільного та обов'язкового страхування. Продукти сформовано в комплексні страхові програми, у відповідності до яких кожен клієнт може застрахувати свої ризики як окремо, так і в комплексі.

СГ «ТАС» має ліцензії на здійснення 32 видів страхування, з них 18 – у формі добровільного, та 14 – у формі обов'язкового (ДОДАТОК Б).

Страхова компанія СГ «ТАС» розпочала проект з розвитку власної Агентської мережі у липні 2007 року за участю компанії LIMRA (Life Insurance Marketing and Research Association) – найбільш авторитетної всесвітньої

консалтингової організації у сфері страхування життя, що надає дослідницькі, навчальні, проектні та інформаційні послуги. На сьогоднішній момент Агентська мережа Страхової компанії «ТАС» охоплює всю територію України. Побудова і розвиток команди Агентської мережі є невід’ємною частиною загальної стратегії діяльності СГ «ТАС» на вітчизняному ринку страхування життя.

З часом СГ «ТАС» розширила партнерство з перестраховання великих ризиків з низкою інших провідних перестраховиків світу. Взаємодія з кількома партнерами з перестраховання дозволяє компанії бути більш гнучкою в питаннях розвитку страхових продуктів і користуватися провідними інструментами та досвідом відомих лідерів з перестраховання.

Реалізуючи ці цілі, Страхова Компанія СГ «ТАС» у 2013 р. уклала угоди з новими партнерами з перестраховання. Ними стали дві міжнародні компанії: GEN RE і SCOR . Зміна партнера з перестраховання жодним чином не вплинула на виконання зобов’язань СГ «ТАС» перед клієнтами та партнерами. Отже, на сьогодні партнерами Страхової компанії СГ «ТАС» з перестраховання є дві найбільші міжнародні компанії: компанія GEN RE – почала свою діяльність у 1921 р., головний офіс знаходиться у місті Кельн, Німеччина, компанія SCOR почала свою діяльність у 1970 р., головний офіс знаходиться у Парижі, Франція.

Перестрахові компанії – партнери СГ «ТАС» регулярно отримують найвищі рейтинги надійності у найвідоміших міжнародних рейтингових агентствах. Станом на 2018 р. компанії SCOR та GEN RE мають оцінки надійності, наведені у табл. 2.1:

Таблиця 2.1 – Оцінки надійності партнерів СГ «ТАС» з перестраховання від найвідоміших міжнародних рейтингових агентств

Рейтингове агентство	SCOR	GEN RE
Moody's	A1	Aa1
Standard & Poor's	A+	AA+
A.M. Best	A+	A++
Fitch	A+	AA+

Основними партнерами СГ «ТАС» зі страхування є:

1. ТОВ «АссісТАС Консалтинг». Компанія заснована в квітні 2001 р. і на сьогоднішній день є однією з найбільш успішних страхового ринку України, що динамічно розвивається. Основним напрямком роботи компанії є надання посередницьких послуг у сфері страхування життя з використанням найновітніших технологій. Головний офіс компанії знаходиться в м. Києві. Представництва компанії «АссісТАС Консалтинг» розташовані в обласних центрах, районах, містах України, а саме: Дніпропетровськ, Бердичів, Вінниця, Львів, Луганськ, Ужгород, Тернопіль, Запоріжжя, Харків, Хмельницький [57].

2. ТОВ «ТАС-Фінанс Консалтинг». Товариство з 2003 р. веде свою активну діяльність в складі Інвестиційно-Фінансової Групи «ТАС». Регіональна мережа географічно охоплює всю Україну, в найбільш великих містах функціонують офіси, в яких клієнти можуть отримати висококваліфіковану консультацію.

3. ТОВ «Лайф-Лайн». Компанію створено у 2006 р. Сьогодні компанія працює з використанням новітніх технологій у продажах і пропонує клієнтам тільки найкращі фінансові продукти.

4. ТОВ «Салве Файненс Україна». Компанія «Салве Файненс Україна» є частиною міцної міжнародної фінансової групи SALVE GROUP LTD (Лондон), до складу якої входять самостійні компанії, що спеціалізуються на фінансовому консультуванні та продажах фінансових продуктів клієнтам в країнах центральної та східної Європи.

Отже, на сьогоднішній день Страхова компанія «ТАС» є однією з провідних та найбільш авторитетних страхових компаній в Україні, яка пропонує своїм клієнтам широкий спектр сучасних програм індивідуального та корпоративного страхування життя разом з якісним професійним обслуговуванням.

Основні показники діяльності СГ «ТАС» за 2014 –2019 рр., зокрема кількість договорів страхування, кількість клієнтів, кількість офісів та агентів наведені в табл. 2.2:

Таблиця 2.2 – Показники діяльності СГ «ТАС»

Показник	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Кількість договорів страхування, шт.	1 087 074	1 031 873	1 115 296	1 023 503	1055 601	2379941
Кількість клієнтів фізичних осіб, осіб	759 455	638 023	672 973	569 891	536 816	526716
Кількість клієнтів юридичних осіб, осіб	19 081	15 673	19 380	13 327	10 808	10124
Кількість офісів, шт.	364	450	450	336	336	450
Кількість агентів, осіб	3 794	2 000	2 005	2542	2542	3030

Проаналізуємо основні показники фінансової діяльності СГ «ТАС» за 2017–2019 рр. (табл. 2.3) (за даними фінансової звітності ДОДАТКУ В):

Таблиця 2.3 – Фінансові показники СК «ТАС», тис. грн.

Показники	Роки			Абсолютний приріст		
	2017	2018	2019	2017 /2016	2018/ 2017	2018/ 2016
Страхові платежі (премії, внески), усього	810712	967328	1815000	156616	847672	1004288
Частки страхових платежів (премій, внесків), належні перестраховикам	111877	140005	165522,2	28128	25517,2	53645,2
Страхові резерви	691699	1078639	1410000	386940	331361	718301
Страхові виплати та страхові відшкодування	371336	545448	727000	174112	181552	355664
Прибуток від страхової діяльності	-12162	-93511	30710,8	-81349	124221,8	42872,8
Чистий прибуток	62951	4152	108280,2	-58799	104128,2	45329,2

Можна побачити, що впродовж 2017–2019 рр. обсяг загальної суми надходжень страхових платежів мав тенденцію до зростання, і збільшився з 810712 тис. грн. до 1815000 тис.грн., тобто на 1004288 тис. грн. внаслідок збільшення кількості страхових договорів. Також слід відзначити різке зростання розмірів страхових резервів у 2017–2019 рр. та розмірів страхових виплат. Однак слід відзначити зростання величини прибутку від страхової

діяльності та чистого прибутку компанії. Також відбулось збільшення участі перестраховиків, що є позитивною тенденцією, особливо враховуючи зростання страхових внесків, що позитивно впливає на фінансову безпеку компанії.

Розглянемо склад та структуру страхових резервів СГ «ТАС» [58] (табл.2.4):

Таблиця 2.4 – Склад та структура страхових резервів СГ «ТАС»

Назва показників	Показники, тис. грн			Структура, %		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019
Страхові резерви, всього	661799,9	691699	1078639	100	100	100
Частка перестраховика в страхових резервах	123679,5	123679	154239	18,69	17,88	14,30
Резерв незароблених премій	330052,9	330052	628223	49,87	47,72	58,24
Частки перестраховиків в резервах незароблених премій	21656,7	21656	39415	3,27	3,13	3,65
Резерв збитків	331746,9	331746	450416	50,13	47,96	41,76

Можна побачити, що існує тенденція зростання розміру резервів незароблених премій, що свідчить про збільшення обсягів страхових операцій. При цьому слід відзначити зростання частки перестраховиків в страхових резервах в цілому, так і в резервах незароблених премій.

Більшість характеристик фінансового стану можуть розглядатися як окремі аспекти (показники) фінансової надійності. Універсальним можна вважати підхід, за яким фінансова надійність страховика характеризується такими ознаками фінансового стану:

- високою платоспроможністю, тобто здатністю вчасно розраховуватися за своїми зобов'язаннями;
- високою ліквідністю балансу, тобто достатнім рівнем покриття залучених пасивів активами;
- високою рентабельністю, тобто значною прибутковістю, яка забезпечує необхідний розвиток страхової організації.

Разом із тим, особливості страхового бізнесу потребують включення до системи показників фінансової стійкості, поряд із названими, низки специфічних показників, характерних лише для цієї сфери діяльності.

Наступним етапом аналізу фінансового стану компанії є оцінка ліквідності, тобто здатність компанії перетворити свої активи в грошові кошти для покриття боргових зобов'язань. Поняття «ліквідність» і «платоспроможність» взаємопов'язані, оскільки від рівня ліквідності залежить платоспроможність (табл. 2.5):

Таблиця 2.5 – Показники ліквідності СГ «ТАС»

Назва показника	Період			Рекомендоване значення
	2017	2018	2019	
1. Коефіцієнт покриття	10,14	11,45	5,57	> 2
2. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	8,86	8,26	2,77	> 0,2
3. Коефіцієнт поточної ліквідності	9,86	11,09	5,47	> 1

Період 2017–2019 рр. характеризувався зменшенням показників ліквідності СГ «ТАС», що пов'язане із збільшенням поточних зобов'язань. При цьому значення коефіцієнтів є достатніми та відповідними встановленим нормативним даним.

Показники рентабельності страхової організації характеризують ефективність страхової діяльності. Використаємо дані фінансової звітності СГ «ТАС» та проаналізуємо показники рентабельності (табл. 2.6):

Таблиця 2.6 – Показники рентабельності СГ «ТАС»

Назва показника	Розрахункова формула	Роки		
		2017	2018	2019
Рентабельність страхових операцій	$R_o = (P_{co} / V) * 100\%$, де P_{co} – прибуток від страхових операцій, V – сума страхових внесків.	-1,50	-9,66	0,0169
Чиста рентабельність	$R = (ЧП / V) * 100\%$, де ЧП – чистий прибуток, V – сума страхових внесків.	0,078	0,004	0,059
Рівень виплат	$R_b = (S_b / V) * 100\%$, де S_b – сума страхових виплат.	45,80	56,39	40,05

Можна побачити, що показник рентабельності страхових операцій набув позитивного значення у 2019 р. після декількох років, яким відповідали від'ємні значення показника. У 2019 р. у порівнянні із 2018 р. значно зріс показник чистої рентабельності, внаслідок набуття чистим прибутком невеликого, але позитивного значення. Рівень виплат знизився у 2019 р. після зростання у 2018 р. внаслідок зростання загальної суми страхових внесків.

Отже, фінансовий стан СГ «ТАС» в цілому можна охарактеризувати як задовільний. В результаті проведеної оцінки можна зробити висновок, що для компанії для збереження позитивних тенденцій та запобігання появі негативних доцільним є застосування певних попереджувальних та запобіжних заходів:

- проведення поглибленого аналізу структури витрат страхової організації у динаміці з метою пошуків способів і джерел їх оптимізації та зменшення;
- проведення аналізу структури дебіторської заборгованості, причин її виникнення і можливостей погашення;
- підвищення рівня ліквідності активів;
- проведення аналізу ефективності інвестиційної діяльності страховика;
- забезпечення компенсації можливих фінансових збитків шляхом формування системи ефективного управління портфелем цінних паперів, у т.ч. прибутковими операціями на фондовому ринку.

Негативним фактором є зростання залежності від позикових коштів. Оскільки дані свідчать про зростання прибутковості компанії, то зменшення цієї залежності можливе шляхом виплати частини прибутку кредиторам. Рівень коефіцієнтів загальної ліквідності свідчить про те, що у компанії рівень дебіторської заборгованості зменшується.

Основним напрямком покращення фінансового стану компанії є збільшення його прибутку. Збільшувати прибуток можна за допомогою багатьох факторів:

- за рахунок збільшення обсягу наданих страхових послуг;
- за рахунок зниження собівартості надаваних страхових послуг;

– за рахунок підвищення середньореалізаційних цін внаслідок оптимізації структури страхових послуг.

Отже, резерви зростання прибутку – це кількісні можливості збільшення прибутку завдяки: збільшенню обсягу наданих страхових послуг; зменшенню витрат на реалізацію страхових послуг; постійному зниженню позареалізаційних збитків.

Іншим напрямом у пошуку резервів зростання прибутку є аналіз використання ресурсів компанії, собівартості наданих страхових послуг. Зниження витрат на реалізацію послуг – основний резерв збільшення прибутку компанії. Тобто, аналізуючи витрати на надання послуг, знаходимо резерви її зниження, які водночас є і резервами збільшення прибутку.

2.2 Оцінка стану фінансової безпеки СГ «ТАС»

Як зазначає Папка О. С. [59], стан фінансової безпеки страхових компаній повинен визначатись виходячи зі стану фінансової безпеки її функціональних складових: фінансової безпеки страхових операцій, фінансової безпеки перестрахових операцій, податкової безпеки, інвестиційної безпеки (фондова складова, банківська складова, безпека іншої інвестиційної діяльності), безпеки фінансування.

Фінансова безпека страхових операцій є визначальною складовою фінансової безпеки страховика та, в свою чергу, характеризується: платоспроможністю за страховими операціями; ризикованістю страхових операцій; ефективністю страхових операцій; ступенем зловживань страхувальників.

Аналіз платоспроможності страхових компаній здійснюється за допомогою показника «запас платоспроможності», шляхом порівняння фактичного та нормативного його значення. Крім того, для аналізу і оцінки платоспроможності за страховими операціями доцільно використовувати такий показник як рівень страхових виплат, який розраховується як відношення виплат

страхових відшкодувань до зібраних страхових премій. Його доцільно розраховувати також в розрізі видів страхування.

Показниками, які можна використовувати для характеристики платоспроможності за страховими операціями, а отже і стану фінансової безпеки страхової діяльності є рівень недоотримання ризикової премії, ризикової надбавки та нетто-премії, у зв'язку з тим, що фактичні значення випадкових величин збитку (страхових відшкодувань) можуть відрізнятися від прогнозованих, оскільки при розрахунку величини страхової премії використовують не праву границю довірчого інтервалу для ймовірності настання страхового випадку, а відносну частоту, а також не враховують обсяг генеральної сукупності. Чим вищим є рівень недоотримання страхових премій, тим більший загрози неплатоспроможності піддається страхова корпорація і тим нижчим є рівень її фінансової безпеки.

Важливим показником фінансового стану страхової організації є показник платоспроможності страхової компанії, який свідчить про можливість компанії покривати зобов'язання за рахунок власних активів.

Платоспроможність страхової компанії є об'єктивним показником поточного фінансового стану страхової організації, тобто можливість виконання зобов'язань страховика завдяки тим активам, які є в його розпорядженні та являють собою реальні цінності, а тому є ліквідними. Згідно з Законом України «Про страхування» [60] оцінка платоспроможності страхової організації здійснюється через визначення співвідношення фактичного і нормативного запасу платоспроможності. Згідно Закону України «Про страхування» [60], на будь-яку дату фактичний запас платоспроможності страховика повинен перевищувати розрахунковий нормативний запас платоспроможності.

У закордонній страховій практиці для характеристики платоспроможності страховика використовується показник рівня достатності покриття власними коштами (Capital Adequacy Ratio або CAR), який розраховується таким чином [61]:

$$CAR = (F - N) / F \cdot 100\%, \quad (2.1)$$

де F – фактичний рівень платоспроможності; N – нормативний рівень платоспроможності.

Доцільність використання цього показника фінансовими менеджерами страхових компаній зумовлюється існуванням загально визнаних (у США це, наприклад, система IRIS (Insurance Regulation Information System)) експертних якісних оцінок достатності покриття зобов'язань страховика власними коштами. Для страховиків, які здійснюють ризикове страхування, рекомендовані параметри оцінювання платоспроможності наведені в табл. 2.7:

Таблиця 2.7 – Оцінювання платоспроможності за оцінкою CAR [63]:

Значення CAR, %	Оцінка покриття
<0	Недостатнє
від 0 до 25	Нормальне
від 26 до 50	Добре
від 51 до 75	Надійне
>76	Зразкове

Визначимо рівень платоспроможності СГ «ТАС» за вимогами закону України «Про страхування» та за допомогою показника рівня достатності покриття власними коштами (CAR) (табл. 2.8):

Таблиця 2.8 – Платоспроможність компанії СГ «ТАС»

Показник	Роки		
	2017	2018	2019
Фактичний запас платоспроможності (ФЗП), тис.грн.	211145,8	214047,5	609613,8
Нормативний запас платоспроможності (НЗП), тис.грн.	127073,1	152637,8	250367
Коефіцієнт платоспроможності	1,66	1,40	2,43
Виконання умови платоспроможності згідно Закону «Про страхування»	(ФЗП)> (НЗП)	(ФЗП)> (НЗП)	(ФЗП)> (НЗП)
Показник платоспроможності CAR, %	39,82	28,69	58,93
Оцінка платоспроможності за оцінкою CAR	Добра	Добра	Надійна

Можна побачити, що впродовж 2017–2019 рр. спостерігається незначне перевищення фактичного запасу платоспроможності над розрахунковим нормативним запасом, а коефіцієнт платоспроможності формально знаходиться в рекомендованих межах, хоча існує слабка тенденція до зростання та коливання його значень.

Однак, слід зазначити, що оцінка за показником рівня достатності покриття власними коштами (CAR) пред'являє до платоспроможності страхової організації вищі вимоги, ніж Закон України «Про страхування» У зв'язку з цим вважаємо доцільним впровадження ступеневого контролю платоспроможності страхової компанії СГ «ТАС». Перевага застосування такого виду контролю за рівнем платоспроможності страховиків полягає в тому, що за різних значень встановлених індикаторів платоспроможності пропонується здійснювати різні обсяги перевірок, а втручання органу страхового нагляду та проведення наступних коригувальних і/або обмежувальних дій щодо страховика здійснюється лише за певних критичних значень показників платоспроможності.

Важливе місце у визначенні стану фінансової безпеки страхових компаній займає аналіз зловживань страхувальників, що лежить в основі розробки заходів щодо їх уникнення або зниження їх числа. Ступінь зловживань страхувальників доцільно визначати абсолютними та відносними показниками.

Абсолютні показники зловживань страхувальників: кількість сукупних зловживань страхувальників за певний період часу; кількість своєчасно (до їх оплати) виявлених зловживань страхувальників при поданні запитів на відшкодування збитків за певний період часу; кількість несвоєчасно виявлених (після їх оплати) зловживань страхувальників при поданні запитів на відшкодування збитків за певний період часу; кількість значних (критичних) за обсягами виплат зловживань страхувальників при поданні запитів на відшкодування збитків за певний період часу. Значними (критичними) можна вважати зловживання, величина відшкодування за якими перевищує деяку задану страховиком суму. Відносні показники зловживань страхувальників

розраховують як відношення кожного із вказаних абсолютних показників до загального числа поданих запитів за певний період часу.

Слід відзначити, що наведені показники для характеристики безпеки страхової діяльності в основному призначені для внутрішніх користувачів аналізу – менеджерів страховика.

Як зазначає Жабинець О. Л. [63], обсяг та рівень перестраховування є специфічними показниками фінансової безпеки, які притаманні лише страховим компаніям. Передача частини ризику від одного страховика до іншого означає вирівнювання страхових сум, яке веде до оптимізації та збалансування страхового портфеля, а, отже – до підвищення платоспроможності страховика при здійсненні страхових операцій і покращення стану його фінансової безпеки. В той же час, наявність перестраховування породжує загрози, пов'язані з можливістю зловживань перестраховиками, їх ненадійністю, неплатоспроможністю та, зрештою, банкрутством.

Основними показниками, що характеризують стан перестрахової складової фінансової безпеки страхових компаній є: обсяги премій, переданих на перестраховування; частка перестраховування у валових страхових преміях; частка перестраховування у страхових преміях, отриманих від страхувальників [64] (табл. 2.9):

Таблиця 2.9 – Показники перестраховування СГ «ТАС»

Показники	Розрахункова формула	2017	2018	2019
Частка участі перестраховиків	$ЧП = 100 * (\text{Сума внесків, переданих на перестраховування}) / (\text{Загальна сума премій})$	13,80	14,47	9,12
Частка участі перестраховиків у страхових резервах	$ПНП = 100 * (\text{Частка перестраховиків у страхових резервах}) / (\text{Загальна сума страхових резервів})$	21,96	21,01	17,95
Коефіцієнт незалежності від перестраховування	$ПНП = 100 * (\text{Чиста сума премій по всіх полісах}) / (\text{Валова сума премій по всіх полісах})$	79,18	69,71	81,19
Зворотний показник платоспроможності	$ЗПП = 100 * (\text{Загальна сума зобов'язань}) / (\text{Баланс})$	61,12	71,94	70,99

Показники частки участі перестраховиків та частки участі перестраховиків у страхових резервах СГ «ТАС» знаходяться в допустимих межах (від 0 до 50%), але спостерігається тенденція до зниження, що свідчить про зменшення ролі перестраховування і може в майбутньому негативно вплинути на платоспроможність.

Зростання частки зобов'язань компанії СГ «ТАС», про що свідчить показник зворотної платоспроможності (негативна тенденція) ставить під загрозу її фінансову безпеку; також компанія недостатньо перестраховує власні ризики.

Стан податкової безпеки характеризується величиною податкового навантаження та мінливістю податкового законодавства стосовно страхової діяльності. Серед кількісних показників, що характеризують стан податкової безпеки страховика слід виділити: відношення податкових платежів до загального обсягу зібраних страхових премій; відношення податкових платежів до різниці між загальним обсягом зібраних страхових премій та здійснених страхових виплат; відношення податкових платежів з податку на прибуток до чистого прибутку.

Стан безпеки фінансування доцільно вимірювати показниками, які характеризують структуру капіталу. Варто відзначити, що безпека фінансування характеризується також достатністю сплачених статутних фондів та відповідністю їх величини вимогам законодавства. Величина статутного фонду СГ «ТАС» становить 102000 тис. грн (не змінюючись впродовж 2017–2019 рр.), що відповідає вимогам законодавства.

Стан безпеки інвестиційної діяльності можна виміряти ступенем диверсифікації інвестицій та ефективністю інвестиційної діяльності, яка характеризує здатність до розвитку страхової компанії.

Ступінь диверсифікації інвестицій, в свою чергу, визначається в розрізі коштів страхових резервів, власного та залученого капіталу, і характеризується: питомою вагою матеріальних, нематеріальних та фінансових інвестицій в загальній сукупності інвестованого капіталу; питомою вагою довгострокових та

короткострокових інвестицій в сукупній вартості інвестицій; для інвестицій в цінні папери – питомою вагою в сукупній вартості фінансових інвестицій: в державні та корпоративні цінні папери; в окремі види цінних паперів – акції, облігації, іпотечні сертифікати; інвестицій в цінні папери вітчизняних та іноземних емітентів; довгострокових та короткострокових інвестицій; в цінні папери одного емітента; питомою вагою коштів на банківських депозитах та, зокрема в проблемних банках, в сукупній вартості фінансових інвестицій; для коштів страхових резервів – дотриманням визначених законодавством обмежень.

Системи показників фінансової безпеки вітчизняних страховиків нашої країні знаходиться на початковому етапі становлення. Даний процес відбувається з використанням досвіду країн із розвиненими страховими ринками, де подібні показники використовуються вже десятки років. В якості таких показників Національна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України (Нацкомфінпослуг) створила «Тести раннього попередження», затвердивши своїм Розпорядженням від 17.03.2005 р. № 3755 рекомендації щодо аналізу діяльності страховиків на основі цих тестів [65]. Тести раннього попередження засновані на принципі порівняння фактичних фінансових показників діяльності страховиків з визначеними нормативами.

Відповідно до них здійснюється аналіз капіталу, активів, перестраховування, страхових резервів, доходності, ліквідності і надається відповідна оцінка. Оцінки виставляються по 4-х бальній системі і в залежності від діапазону, в який потрапило значення відповідного показника («1» – стійка; «2» – задовільна; «3» – гранична; «4» – незадовільна).

Тести раннього попередження є універсальними, оскільки використовуються, з певними відмінностями, для оцінки фінансової безпеки і компаній зі страхування життя, і страховиків, що займаються іншими видами страхування. Для тестів раннього попередження розраховуються: показники дебіторської заборгованості, ліквідності активів, ризику страхування, зворотний показник платоспроможності, показник доходності, обсягів страхування

(андерайтингу), змін у капіталі, змін у сумі чистих премій за всіма полісами, незалежності від перестраховування, відношення чистих страхових резервів до капіталу, доходності інвестицій.

Наступним кроком при проведенні тестів раннього попередження є визначення оцінок компанії за кожним з розрахованих показників. Для цього на підставі Рекомендацій щодо аналізу діяльності страховиків проводиться порівняння фактичних значень з нормативними, що встановлюються регулятором, за результатами чого страховик отримує фактичну оцінку за певним напрямком фінансової діяльності, на їх підставі відбувається розрахунок загальної оцінки діяльності страхової компанії за звітний період.

Для оцінки фінансової безпеки страховика показники розраховуються відповідно до таблиці Д.1 ДОДАТКУ Д. Фактична оцінка кожного показника визначається шляхом порівняння розрахованого значення показника з відповідною шкалою значень та із врахуванням відповідних коефіцієнтів (табл. Д.2 ДОДАТОК Д).

Результати оцінки фінансової надійності за методикою тестів раннього попередження для компанії СГ «ТАС» та тенденція зміни цього показника наведені на рис. 2.2:

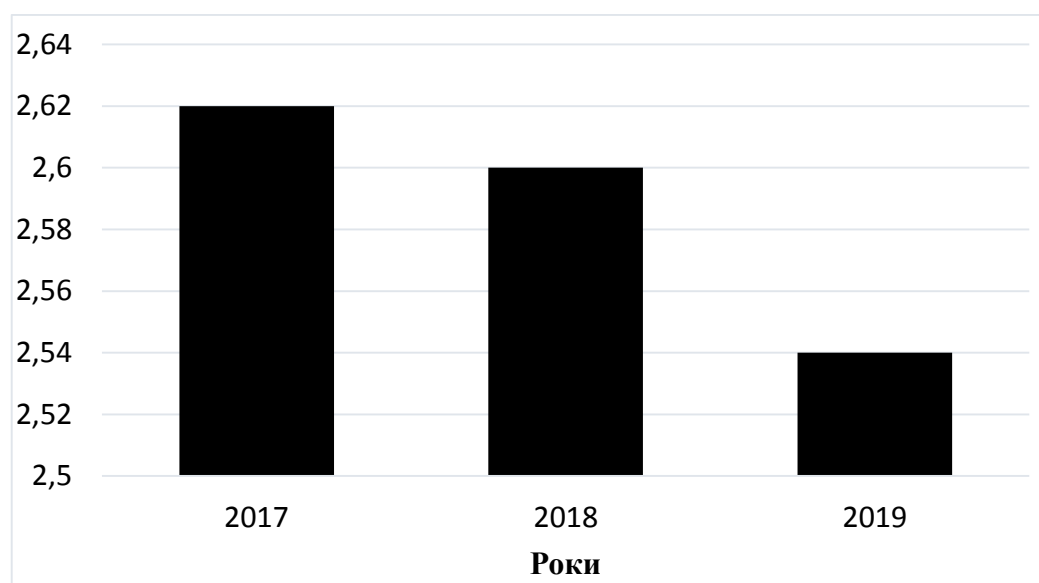

Рисунок 2.2 – Оцінка показника фінансової надійності СГ «ТАС» за методикою тестів раннього попередження

Отже, фінансова надійність СГ «ТАС» має тенденцію до зниження в 2018 – 2019 рр. У такому випадку страхова організація має вжити необхідних заходів щодо підвищення фінансової надійності.

Результати тестів раннього попередження є інформацією з обмеженим доступом, яка не підлягає розголошенню та опублікуванню в засобах масової інформації.

Проте існують і певні недоліки в використанні тестів раннього попередження. Наприклад кожна країна в якості тестів створює власний набір коефіцієнтів, а в Україні використовується комплекс індикаторів, що розроблені і використовуються США і Канадою ще з 1970-х років. Слід враховувати те, що структура вітчизняного ринку страхових послуг кардинально відрізняється від структури страхових ринків США та Канади. Саме тому, інтервали значень тестів раннього попередження не можна механічно переносити для оцінки вітчизняних страхових компаній.

Для оцінки стану фінансової безпеки страхової компанії застосуємо інтегральний показник, затверджений НБУ, який використовується для аналізу фінансового стану суб'єкта господарювання [66].

Інтегральний показник із застосуванням багатофакторної дискримінантної моделі розраховується за такою формулою:

$$Z = a_1 K_1 + a_2 K_2 + a_3 K_3 + a_4 K_4 + a_5 K_5 + a_n K_n - a_0 \quad (2.2),$$

де Z – інтегральний показник;

$K_1, K_2 \dots K_n$ - фінансові коефіцієнти, які визначаються на підставі даних фінансової звітності боржника – юридичної особи;

$a_1, a_2 \dots a_n$ – параметри, які визначаються з урахуванням вагомості та розрядності фінансових коефіцієнтів і щорічно актуалізуються Національним банком України;

a_0 – вільний член дискримінантної моделі, значення якого щорічно актуалізуються Національним банком України.

Для розрахунку інтегрального показника використаємо такі коефіцієнти (табл. 2.10):

Таблиця 2.10 – Розрахунок інтегрального показника безпеки СГ «ТАС»

Фінансовий коефіцієнт	Пояснення	Формула розрахунку	Роки		
			2017	2018	2019
К ₁ , показник капіталу	Частка капіталу в балансі підприємства	$\frac{\text{Власний капітал}}{\text{Валюта балансу (актив)}}$	0,39	0,28	0,29
К ₄ , показник швидкої ліквідності	Спроможність підприємства покривати короткострокові зобов'язання за рахунок високоліквідних активів	$\frac{\text{Високоліквідні активи}}{\text{Поточні зобов'язання і забезпечення}}$	10,14	11,45	5,57
К ₆ , показник покриття боргу валовим прибутком	Спроможність обслуговування боргу валовим прибутком	$\frac{\text{Валовий прибуток}}{\text{Чисті короткострокові та довгострокові зобов'язання}}$	0,49	0,22	0,28
К ₈ , показник оборотності кредиторської заборгованості	Період повного обороту кредиторської заборгованості	$\frac{\text{Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги}}{\text{Собівартість реалізованої продукції}}$	2,18	0,40	0,25
К ₁₆ , показник рентабельності до оподаткування	Ефективність діяльності підприємства до оподаткування	$\frac{\text{Фінансовий результат до оподаткування}}{\text{Чистий дохід від реалізованої продукції (зароблених страхових премій)}}$	0,29	0,27	0,28
Інтегральний показник із застосуванням багатофакторної дискримінантної моделі		$Z = 1,098 + 0,324 \cdot X_1 + 0,532 \cdot X_4 + 0,596 \cdot X_6 + 0,610 \cdot X_8 + 0,349 \cdot X_{16}$	8,34	7,75	4,57

Інтегральний показник із застосуванням багатofакторної дискримінантної моделі розраховується із застосуванням показників (X_i) відповідно до Рекомендацій [66], і у відповідності до нього визначається клас боржника – юридичної особи за інтегральним показником (ДОДАТОК Е). Результати представлено в табл. 2.11:

Таблиця 2.11 – Показники моделі розрахунку інтегрального показника СГ «ТАС»

Показник	Роки		
	2017	2018	2019
К ₁ , - показники капіталу	0,834	0,834	0,834
К ₄ , показник швидкої ліквідності	0,927	0,927	0,927
К ₆ , показник покриття боргу валовим прибутком	0,881	0,065	0,065
К ₈ , показник оборотності кредиторської заборгованості	0,504	0,504	0,504
К ₁₆ , показник рентабельності до оподаткування	0,891	0,891	0,891
Інтегральний показник із застосуванням багатofакторної дискримінантної моделі	3,00	2,52	2,52
Клас	1	2	2

Аналіз інтегрального показника показав, що в 2017 р. страхова компанія СГ «ТАС» належала до 1 класу, що свідчить про достатній фінансовий стан: абсолютні та відносні показники фінансової і бюджетної звітності є позитивними, їх динаміка впродовж попереднього та поточного звітних років є позитивно стабільною; фінансові можливості свідчать про спроможність своєчасного виконання зобов'язань відповідно до умов договору; передбачені витрати на обслуговування та погашення наявних зобов'язань забезпечують покриття витрат на виконання зобов'язань за кредитом, а також інших зобов'язань.

Проте в 2018–2019 рр. ситуація погіршилась, і СГ «ТАС» перейшла до 2-го класу, для якого характерним є добрий фінансовий стан: характеристики віднесення боржника близькі за характеристиками до класу 1, проте ймовірність

підтримки окремих із них на високому рівні впродовж наступних не менше ніж трьох місяців є низькою.

Вважаємо що 2 клас не є критичним для фінансової безпеки компанії СГ «ТАС», але задля запобігання посилення тенденції погіршення класу, яке свідчить про зниження рівня фінансової безпеки компанії, керівництву слід вжити попереджувальних заходів.

Отже, оцінка рівня фінансової безпеки страхової організації СГ «ТАС» за допомогою окремих показників та неспеціалізованих методик не дозволяє чітко визначити рівень фінансової безпеки страхової компанії. Тому вважаємо за доцільне застосувати з цією метою комплексний підхід, заснований на математичному моделюванні.

2.3 Моделювання фінансової безпеки страхової компанії СГ «ТАС»

Зазначимо, що розглянуті вище підходи оцінювання рівня фінансової безпеки страхової організації не враховують функціональну структуру фінансової безпеки страховика та не містять рекомендацій стосовно визначення їх рівня безпеки, що, на нашу думку, свідчить про недосконалість та фрагментарність проведених досліджень.

Спробою уникнення вказаних недоліків є застосування програмно-цільового підходу до оцінки рівня фінансової безпеки страхової організації, який заснований на інтегральному показнику, що визначається на підставі адитивного згортання окремих показників, які характеризують складові безпеки.

Вважається, що можна істотно підсилити підхід до аналізу ризику банкрутства, поєднуючи облік кількісних (фінансових) і якісних (індикаторних) показників в аналізі, причому розглядаючи їх не тільки у статиці, але й у динаміці, використовуючи нечіткий підхід. Теорія нечітких множин знайшла досить широке застосування в техніці і в економіці. Однак у практичній діяльності вітчизняних промислових підприємств ці методи використовуються вкрай рідко.

У практиці фінансового аналізу відомий ряд показників, які характеризують окремі сторони поточного фінансового стану підприємства. По ряду показників відомі нормативи, які характеризують їх значення позитивно чи негативно. Але більшість показників однозначно нормувати неможливо, оскільки відповідний норматив не тільки залежить від конкретної галузі, а й змінюється відповідно до динаміки параметрів зовнішнього середовища підприємства. Тому модель, що пов'язує значення показників-індикаторів з кінцевим показником стану підприємства, має спиратися на оцінки, які надаються менеджером. Причому границі повинні бути «розмитими» або нечіткими.

Аналіз наукової літератури щодо методів оцінки рівня фінансово-економічної безпеки суб'єктів господарювання дозволив зробити висновок про широке використання вітчизняними та зарубіжними науковцями методів індикативного аналізу. На цій основі Гриценко К. Г. [67] пропонує такий методичний підхід до моделювання рівня фінансової безпеки страхової компанії:

1. Формування системи показників, що впливають на фінансову безпеку страхової компанії рекомендується здійснювати з урахуванням принципів репрезентативності (включення тільки найсуттєвіших показників), достовірності (адекватного відображення стану окремих складових фінансової безпеки), інформаційної доступності (використання офіційних статистичних даних і публічних експертних оцінок), врахування впливу на фінансову безпеку як внутрішніх так і зовнішніх чинників. Наявність великої кількості вихідних показників ускладнює процедуру побудови інтегрального показника, робить його громіздким, знижує його інформативність та негативно впливає на значущість вагових коефіцієнтів.

Для вирішення даної проблеми нами використана процедура послідовної згортки, в якій вихідні показники спочатку групуються за певною складовою фінансової безпеки, а потім для кожної групи розраховується узагальнений індикатор.

На нашу думку показники, що характеризують внутрішнє середовище страхової компанії і мають вирішальний вплив на фінансову безпеку страхової компанії, доцільно згрупувати таким чином:

- показники ліквідності та платоспроможності;
- показники ділової активності та оборотності;
- показники фінансової стійкості;
- показники рентабельності;
- показники збитковості страхових операцій;
- показники якості інвестиційного портфеля;
- показники оцінки перестрахових операцій;
- показники оцінки рівня довіри клієнтів.

2. Нормування значень показників.

Для забезпечення інформаційної односпрямованості показників їх слід розділити на стимулятори, дестимулятори та номінатори. Для однозначного порівняння значень окремих показників між собою необхідно провести нормування показників, тобто уніфікацію шкал, за якими були виміряні окремі показники за таким правилом:

$$\tilde{x}_{ij} = \begin{cases} \frac{x_{ij} - x_j^{min}}{x_j^{nom} - x_j^{min}}, & \text{якщо } x_{ij}^{min} \leq x_{ij} < x_j^{nom} \\ 1, & \text{якщо } x_{ij}^{nom} \leq x_{ij} < x_j^{nom} \\ \frac{x_j^{max} - x_{ij}}{x_j^{max} - x_j^{nom}}, & \text{якщо } x_{ij}^{nom} \leq x_{ij} < x_j^{min} \\ 0, & \text{якщо } x_{ij} = x_j^{min} \end{cases} \quad (2.3)$$

3. Для визначення значень вагових коефіцієнтів ω_j в умовах обмеженості інформації можуть бути використані метод парних порівнянь Сааті, метод рандомізації або правило Фішберна [68]:

$$\omega_j = \frac{2 \cdot (m - j + 1)}{m \cdot (m + 1)}, \quad (2.4)$$

де ω_j – значення розрахованого рангу групового індикатора; m – загальна кількість групових індикаторів, для яких розраховуються ранги; j – порядковий номер групового індикатора (в порядку зниження їх значимості).

4. Визначення групового узагальненого індикатора для кожної групи показників. Шлях до єдиного параметру оптимізації часто лежить через узагальнення. Реальний процес вимагає одночасного обліку декількох параметрів, які можна узагальнити і використовувати як деяку функцію сукупності властивостей досліджуваного об'єкта. На нашу думку, доцільно звернути увагу на функції бажаності, які успішно застосовується як оптимізаційні моделі у багатьох галузях науки, зокрема в роботах [69,70].

Ідея використання функції бажаності як оптимізуючої функції полягає в тому, що значення кожного з оцінюваних параметрів оптимізації (прогнозування) u_i , яких в задачі може бути достатньо багато, перетворюються у відповідні бажаності d_i , після чого формується узагальнена функція бажаності D , яка є середнім геометричним бажаностей окремих параметрів оптимізації [70].

Шкала бажаності визначена в інтервалі від 0 до 1. При цьому значення факторів, які найбільш сприятливі для нормального функціонування системи, співставляють за значеннями наближеними до 1 (від 0,6 до 1). Тим же рівням фактора, які вважаються несприятливими, визначаються на шкалі бажаності значення наближені до 0 (від 0 до 0,4) (табл. 2.12):

Таблиця 2.12 – Шкала Харрінгтона

Лінгвістична оцінка рівня фінансової безпеки	Інтервали значень функції бажаності
Дуже добра (високий рівень фінансової безпеки)	1,00-0,80
Добра (середній рівень фінансової безпеки)	0,80-0,63
Задовільна (низький рівень фінансової безпеки)	0,63-0,37
Погана (критичний рівень фінансової безпеки)	0,37-0,20
Дуже погана (катастрофічний рівень фінансової безпеки)	0,20-0,00

Для побудови групових індикаторів була використана функція бажаності Харрінгтона, яка є кількісним, однозначним, єдиним і універсальним показником якості досліджуваного об'єкта [70]:

$$D = \sqrt[k]{d_1 \cdot d_2 \cdot \dots \cdot d_k} \quad , \quad (2.5)$$

$$d_i = \exp(-\exp(-y_i)). \quad (2.6)$$

де D – узагальнена бажаність за групою показників (груповий індикатор); m – кількість груп показників; d_i – часткова бажаність; n – кількість показників оцінювання стану об'єкту дослідження (складової фінансової безпеки); y_i – нормовані показники.

5. Інтегральний показник рівня фінансової безпеки страхової компанії.

Для інтегрального показника Q рівня фінансової безпеки страхової компанії було прийнято рішення використати мультиплікативну згортку групових індикаторів, значення якої інтерпретуються за шкалою.

Розглянемо систему показників для аналізу діяльності страхової компанії СГ «ТАС» в контексті забезпечення фінансової безпеки та побудуємо комплексну оцінку поточного рівня фінансової безпеки страхової компанії, в якій реалізована процедура послідовної згортки та лінгвістичної інтерпретації за шкалою Харрінгтона.

В свою чергу, комплексне значення кожної з вказаних груп показників було розраховане за наступними коефіцієнтами і здійснено розрахунок значимості факторів за правилом Фішберна (табл. 2.13):

Таблиця 2.13 – Вагові коефіцієнти груп показників фінансової безпеки

Групи показників	Вага групи	Назва показника	Вага показника
1	2	3	4
Показники ліквідності та платоспроможності, k_1	0,29	1.1. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,0725
		1.2. Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,0725
		1.3. Коефіцієнт поточної ліквідності	0,0725
		1.4. Показник платоспроможності	0,0725

Продовження таблиці 2.13

1	2	3	4
Показники ділової активності, k2	0,24	2.1. Коефіцієнт оборотності	0,06
		2.2. Показник змін у капіталі	0,06
		2.3. Показник змін у обсягах збору страхових премій	0,06
		2.4. Показник змін у страхових резервах	0,06
Показники фінансової стійкості, k3	0,19	3.1. Коефіцієнт фін. незалежності	0,0475
		3.2. Коефіцієнт фінансового ризику	0,0475
		3.3. Коефіцієнт фінансової стійкості	0,0475
		3.4. Частка статутного капіталу у власному капіталі	0,0475
Показники рентабельності, k4	0,14	4.1 Рентабельність активів за чистим прибутком	0,0467
		4.2 Рентабельність власного капіталу	0,0467
		4.3 Рентабельність реалізованої послуги за чистим прибутком	0,0467
Показники збитковості страхових операцій, k5	0,10	5.1. Показник рівня виплат	0,033
		5.2. Показник рівня витрат	0,033
		5.3. Комбінований показник збитковості	0,033
Показники оцінки перестрахових операцій, k6	0,05	6.1 Частка перестраховиків у страхових резервах	0,025
		6.2 Показник незалежності від перестрашування	0,025

Значення показників фінансової безпеки СГ «ТАС» наведено в табл. 2.14:

Таблиця 2.14 – Показники фінансової безпеки СГ «ТАС»

Групи показників	Назва показника	2017	2018	2019
1	2	3	4	5
Показники ліквідності та платоспроможності, k1	1.1. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	10,14	11,45	5,57
	1.2. Коефіцієнт швидкої ліквідності	8,86	8,26	2,77
	1.3. Коефіцієнт поточної ліквідності	9,86	11,09	5,47
	1.4. Показник платоспроможності	1,66	1,40	2,43
Показники ділової активності, k2	2.1. Коефіцієнт оборотності	1,75	28,83	26,21
	2.2. Показник змін у капіталі	11,62	1,00	1,36
	2.3. Показник змін у обсягах збору страхових премій	1,34	1,36	1,31
	2.4. Показник змін у страхових резервах	1,48	1,05	1,56

Продовження таблиці 2.14

1	2	3	4	5
Показники фінансової стійкості, k3	3.1. Коефіцієнт фінансової незалежності	0,39	0,28	0,29
	3.2. Коефіцієнт фінансового ризику	1,06	2,56	2,45
	3.3. Коефіцієнт фінансової стійкості	0,41	0,96	0,96
	3.4. Частка статутного капіталу у власному капіталі	0,23	0,23	0,17
Показники рентабельності, k4	4.1 Рентабельність активів за чистим прибутком	0,0544	0,0026	0,0514
	4.2 Рентабельність власного капіталу	0,1398	0,0092	0,1772
	4.3 Рентабельність реалізованої послуги за чистим прибутком	0,0776	0,0043	0,0735
Показники збитковості страхових операцій, k5	5.1. Показник рівня виплат	0,363	0,393	0,401
	5.3. Показник рівня витрат	0,073	0,079	0,080
	5.4. Комбінований показник збитковості	0,44	0,47	0,48
Показники оцінки перестрахових операцій, k6	6.1 Частка перестраховиків у страхових резервах	0,2196	0,2101	0,1795
	6.2 Показник незалежності від перестрашування	0,7918	0,6971	0,8119

Після нормування розрахованих показників (для чого кожний показник порівнюється зі значенням критерію оптимізації), було розраховано частинні функції для вхідних параметрів і значення функції бажаності Харрингтона для кожного періоду (табл. 2.15):

Таблиця 2.15 – Розрахунок рівня фінансової безпеки СГ «ТАС»

Показники	Нормовані показники			Частинна функція		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019
k1	0,251	0,254	0,166	0,459	0,461	0,429
k2	0,180	0,166	0,179	0,434	0,429	0,434
k3	0,135	0,177	0,163	0,417	0,433	0,428
k4	0,130	0,007	0,135	0,416	0,371	0,417
k5	0,090	0,097	0,099	0,401	0,404	0,404
k6	0,049	0,045	0,045	0,386	0,385	0,385
Функція бажаності				0,641	0,412	0,416
Рівень фінансової безпеки				Добра	Задовільна	Задовільна

Результати моделювання показали, що у 2017 р. інтегральний показник фінансової безпеки СГ «ТАС» відповідав доброму рівню фінансової безпеки, але впродовж 2018 –2019 рр. ситуація погіршилась, і рівень фінансової безпеки стає задовільним, що могло бути пов'язаним із різними несприятливими зовнішніми факторами: політичною нестабільністю, карантинними заходами тощо. Це є небезпечною тенденцією, і керівництво страхової організації має розробити відповідну стратегію збереження та покращення фінансової безпеки.

Вважаємо перспективним застосування оцінки фінансової безпеки страхової організації із застосуванням моделювання, оскільки можна визначати і врахувати показники, які впливають на рівень фінансової безпеки страхової організації, і крім того, отримуємо кількісну оцінку рівня фінансової безпеки, яку можна порівняти із граничними значеннями.

2.4 Формування стратегії забезпечення фінансової безпеки СГ «ТАС»

Стратегія фінансової безпеки є однією із важливих стратегій страхової компанії, тому вона повинна ґрунтуватися на об'єктивних закономірностях подальшого розвитку фінансових відносин у страховому секторі фінансового ринку, визначати мету і завдання для всієї системи забезпечення фінансової безпеки страхової компанії, орієнтуватися на розробку і послідовне здійснення ефективних заходів, що стосуються закріплення та розвитку позитивних і подолання негативних тенденцій у сфері фінансових відносин між страховими корпораціями та іншими контрагентами.

На основі аналізу підходів до визначення стратегії фінансової безпеки, наведених в роботах [23 та ін.], приходимо до визначення стратегії фінансової безпеки страхової компанії, як моделі функціонування та розвитку страхової корпорації, в рамках якої ставляться певні цілі та завдання в розрізі видів діяльності, на основі визначення фінансових інтересів, ідентифікації та аналізу внутрішніх і зовнішніх загроз фінансовій безпеці, наявності достатнього

ресурсного забезпечення, а також розробляються та здійснюються заходи, спрямовані на реалізацію намічених цілей та завдань.

Отже, стратегія забезпечення фінансової безпеки страхових корпорацій, як функціональна стратегія, має узгоджуватись і працювати на корпоративну стратегію, яка, в свою чергу, повинна спиратися на функціональні, в тому числі, і на стратегію забезпечення фінансової безпеки.

Стратегія фінансової безпеки страхових корпорацій охоплює всі складові фінансової стратегії страхової корпорації в залежності від їх фінансових інтересів, об'єктів управління та видів діяльності з позицій фінансової безпеки.

Зокрема, відповідно до пріоритетних фінансових інтересів страхові корпорації в рамках стратегії фінансової безпеки формують стратегію фінансової стабільності, формування фінансових ресурсів, управління ризиками, інвестиційну та стратегію прибутковості.

В залежності від об'єктів управління, структура стратегії фінансової безпеки страхових корпорацій охоплює такі складові: стратегії управління активами, стратегії управління капіталом, інвестиційної стратегії, стратегії управління грошовими потоками, стратегії управління фінансовими ризиками, стратегії управління доходами, витратами і прибутком.

Визначимо основні напрямки стратегії забезпечення фінансової безпеки страхової компанії СГ «ТАС» на основі проведення SWOT-аналізу. При цьому до уваги беруться фактори внутрішнього та зовнішнього середовища, фінансові та не фінансові фактори.

Даний вид аналізу може здійснюватися стосовно всієї компанії, її структурних підрозділів, а також у розрізі окремих видів страхових послуг, які надаються компанією [12].

На першому етапі аналізу складемо перелік сильних і слабких сторін компанії СГ «ТАС». Можна виділити шість факторів, які, на нашу думку, найсильніше впливають на ефективність діяльності СГ «ТАС» (табл. 2.16):

Таблиця 2.16 – Фактори внутрішнього середовища СГ «ТАС»

Сильні сторони	Слабкі сторони
1. Відомий бренд	1. Недостатня кваліфікація працівників компаній – партнерів зі страхування
2. Стабільність діяльності компанії	2. Незадовільний стан офісів партнерів зі страхування
3. Диверсифікованість страхових послуг	3. Відсутність рекламної діяльності
4. Розгалужена система регіональних представництв	4. Зниження показників фінансової стійкості і рентабельності
5. Кваліфікований персонал СГ «ТАС»	5. Неоперативне реагування на зміни ринкової кон'юнктури
6. Дієва система мотивації персоналу	6. Слабкий зворотній зв'язок з головним офісом СГ «ТАС» компаній – партнерів зі страхування

Розглянемо детальніше сильні сторони компанії:

– відомий бренд, адже компанія має таку ж назву, як і вся фінансово-промислова група «ТАС», до складу якої входять підприємства промислового, фінансового сектору, нерухомість і венчурні проекти, проте у СГ «ТАС» майже відсутня рекламна діяльність і про неї конкретно знають замало;

– стабільність компанії – майже з моменту заснування компанія стабільно знаходиться у ТОП-3 страхових компаній України, проте показники фінансової стійкості і рентабельності погіршились останніми роками, а це вже слабка сторона;

– диверсифікованість страхових послуг;

– розгалужена система регіональних представництв, в тому числі за рахунок компаній – партнерів зі страхування – це сильна сторона, адже покрита майже вся територія України;

– кваліфікований персонал СГ «ТАС» – це однозначно сильна сторона, але продажем страхових послуг частіше займаються саме працівники компаній – партнери зі страхування, чий низький рівень кваліфікації негативно впливає на імідж СГ «ТАС»;

– ефективна система мотивації позитивно впливає на персонал СГ «ТАС».

Надалі складемо список факторів зовнішнього середовища, які впливають на діяльність СГ «ТАС», тобто можливостей і загроз. Можна виділити п'ять факторів, які наведені у табл. 2.17:

Таблиця 2.17 – Фактори зовнішнього середовища СГ «ТАС»

Можливості	Загрози
1. Стати лідером ринку страхування України	1. Спад в економіці, через нестабільну політичну ситуацію в Україні та введення карантинних заходів
2. Введення фінансово-інвестиційною групою «ТАС» контролю за станом офісів регіональних відділень, як СГ «ТАС», так і компаній – партнерів зі страхування	2. Зниження купівельної спроможності населення
3. Виділення коштів із фінансово-інвестиційної групи «ТАС» на запрошення професійних тренерів задля проведення тренінгів, як для робітників СГ «ТАС», так і для працівників компаній – партнерів зі страхування	3. Розширення мережі і портфелю продукції конкурентів

Надалі розглянемо детальніше фактори зовнішнього середовища, які суттєво впливають на ефективність діяльності СГ «ТАС»:

– спад в економіці та введення карантинних заходів. Нестабільна політична ситуація в Україні, яка призвела до зниження купівельної спроможності населення є загрозою, проте є позитивний досвід: під час фінансової кризи 2009 р. СК «ТАС» змогла не втратити позицій на ринку і навіть стати лідером;

– можливостями можуть виступити: запрошення інвестиційно-промисловою групою «ТАС» для працівників страхової компанії та компаній – партнерів зі страхування відомих лекторів і тренерів, задля підвищення кваліфікаційного рівня персоналу, а також контроль інвестиційно-промисловою групою «ТАС» стану регіональних представництв компаній, адже це формує імідж усієї групи;

–загрозою виступає діяльність конкурентів.

На останньому, третьому етапі, побудуємо варіанти комбінацій елементів SWOT-аналізу:

– комбінація «можливості – сильні сторони» утворює стратегію розвитку;

- комбінація «можливості – слабкі сторони» утворює стратегію для внутрішніх перетворень;
- комбінація «загрози – слабкі сторони» розглядається як обмеження стратегічного розвитку;
- комбінація «загрози – сильні сторони» використовується як стратегія потенційних переваг.

Побудуємо комбінацію «можливості – сильні сторони» (табл. 2.18), яка зможе допомогти компанії скористатися можливостями, що відкриваються, використовуючи сильні сторони компанії.

Таблиця 2.18 – Комбінація елементів SWOT-аналізу «можливості – сильні сторони» СК «ТАС»

	Стати лідером ринку	Покращення навчання	Покращення офісів
Відомий бренд	+	+	-
Стабільність компанії	+	-	-
Диверсифікація продукту	+	-	-
Система представництв	+	-	+
Кваліфікований персонал	+	+	+
Система мотивації	+	+	+

Отже, можна зробити такі висновки:

- для того, щоб скористатися можливістю «стати лідером ринку», компанії допоможуть усі сильні сторони;
- відомий бренд компанії може допомогти у запрошенні міжнародних тренерів та лекторів, причому такі тренінги дуже позитивно вплинуть на персонал, в якого вже є база знань;
- враховуючи рівень запрошених лекторів та тренерів, тренінги та семінари будуть платними, але для кращих працівників місяця їх можна зробити «за рахунок компанії», тим самим підвищивши мотивацію;
- у разі ремонту багатьох регіональних відділень, а в ньому є нагальна необхідність, можна буде зекономити на оптовій закупці будматеріалів, та на

доставці, адже представництв дуже багато і знаходяться вони поруч, а значить можна побудувати маршрут доставки матеріалів, і за одну «ходку» доставити матеріали у декілька офісів;

- кваліфікація персоналу середньої та вищої ланки необхідна для розрахунку бюджету та плану виконання такого великого проекту;

- з метою мотивації, офіси, які показали найкращу результати, будуть ремонтуватися у першу чергу, або будуть отримувати приємні бонуси.

Після побудови стратегії розвитку переходимо до стратегії внутрішніх перетворень СГ «ТАС» (табл. 2.19):

Таблиця 2.19 – Комбінація елементів SWOT-аналізу «можливості – слабкі сторони» СГ «ТАС»

	Стати лідером ринку	Зміна законодавства	Покращення навчання	Покращення офісів
Некваліфікований персонал	+	-	+	-
Незадовільні офіси	+	-	-	+
Відсутність реклами	+	-	-	-
Зниження показників	+	-	-	-
Неоперативне реагування	+	+	-	-
Слабкий зворотній зв'язок	+	+	-	-

Ця комбінація елементів може допомогти відповісти на питання – які слабкі сторони підприємства можуть перешкодити скористатися можливостями? Отже можна зробити висновки:

- усі слабкі сторони компанії можуть завадити їй стати лідером ринку;
- неоперативне реагування на зміну ринку та неоперативне роз'яснення відповідних змін у діяльності компанії, можуть привести до того, що СГ «ТАС» не зможе в повній мірі скористатися своїми можливостями, і відповідно пропустить вперед конкурентів;

- іншим трьом можливостям слабкі сторони перешкодити не зможуть, а от тренінги і семінари зможуть підвищити рівень кваліфікації працівників компаній

– партнерів зі страхування, а покращення, ремонт офісів ліквідує і цю слабку сторону.

Наступна комбінація «загрози – слабкі сторони» (табл. 2.20), яка зможе відповісти нам на питання – яких загроз, збільшених слабкими сторонами підприємства, слід найбільше побоюватися:

Таблиця 2.20 – Комбінація елементів SWOT-аналізу «загрози – слабкі сторони» СГ «ТАС»

	Спад в економіці	Зниження купівельної спроможності	Діяльність конкурентів
Некваліфікований персонал	+	+	+
Незадовільні офіси	+	+	+
Відсутність реклами	+	+	+
Зниження показників	+	+	+
Неоперативне реагування	+	+	+
Слабкий зворотній зв'язок	+	+	+

Можна стверджувати, що усі слабкі сторони помножені на загрозу спаду в економіці, який спровокує зниження купівельної спроможності населення, відкинуть СГ «ТАС» далеко назад у рейтингу серед конкурентів.

Остання комбінація, це «загрози – сильні сторони», яка використовується як стратегія потенційних переваг і дозволяє визначити сильні сторони, за рахунок яких можна нейтралізувати існуючі погрози (табл. 2.21):

Таблиця 2.21 – Комбінація елементів SWOT-аналізу «загрози – сильні сторони» СГ «ТАС»

	Спад в економіці	Зниження купівельної спроможності	Діяльність конкурентів
Відомий бренд	-	-	+
Стабільність компанії	+	-	+
Диверсифікація продукту	-	+	+
Система представництв	-	-	+
Кваліфікований персонал	-	+	+
Система мотивації	-	-	+

Отже можна зробити такі висновки:

- у разі загрози спаду в економіці, основної сильною стороною буде саме стабільність компанії, хоча і всі інші будуть направлені на подолання наслідків впливу спаду в економіці на СГ «ТАС»;

- у разі зниження купівельної спроможності, компанії допоможе диверсифікованість страхових послуг, а донести цю інформацію до потенційних клієнтів зможуть тільки кваліфіковані працівники СГ «ТАС».

В умовах економічної та політичної нестабільності, функціонування страхових організацій значною мірою залежить від раціонального, виваженого прийняття управлінських рішень та ефективної системи організації їх діяльності. Вирішення зазначених завдань ускладнюється відсутністю чіткого вектору розвитку та якісно розробленої стратегії управління, що призводить до зниження фінансової стійкості, потенціалу та конкурентоспроможності.

Дієвим інструментом вирішення цієї проблеми є обґрунтована цілеспрямована стратегія управління фінансовою безпекою страхових організацій, яка направлена на створення адаптаційних механізмів довгострокової дії до змін зовнішнього та внутрішнього середовища, вироблення високого рівня стійкості до існуючих та потенційних загроз, з метою підвищення ефективності діяльності, забезпечення фінансової підтримки стійкого росту в поточному та перспективному періодах [72].

Зокрема, стратегія управління фінансовою безпекою страхової організації забезпечує:

- формування та ефективне використання фінансових ресурсів;
- високий рівень фінансової безпеки страхової організації ;
- виявлення найефективніших напрямків інвестування та зосередження фінансових ресурсів на цих напрямках;
- відповідність фінансових дій економічному стану та матеріальним можливостям страхової організації ;
- формування ефективної системи управління фінансовими ризиками, загрозами та небезпеками;

– правильний вибір інструментів і напрямків фінансових дій та маневрування для досягнення вирішальної переваги над конкурентами.

Формування стратегії управління фінансовою безпекою страхової організації повинно базуватися на комплексному, системному підході та враховувати:

- взаємозв'язок стратегії управління фінансовою безпекою із фінансовою
- стратегією та загальною стратегією розвитку страхової організації ;
- рівень законодавчого та нормативно-правового регулювання фінансової діяльності страхової організації ;
- рівень розвитку та кон'юнктуру фінансового ринку;
- економічну та політичну ситуації в країні;
- ринкову позицію підприємства;
- ресурсне забезпечення підприємства, зокрема забезпеченість власними коштами, можливість залучення позикових коштів та інвестицій;
- рівень фінансового ризику тощо.

З метою полегшення стратегічного управління, ми пропонуємо концептуальну схему розробки та реалізації стратегії управління фінансовою безпекою страхової організації, яка характеризується комплексністю і завершеністю та передбачає послідовність певних етапів (рис. 2.3).

Стратегія досягнення окремих завдань управління фінансовою безпекою страхової організації полягає у виконанні конкретних завдань, спрямованих на реалізацію більш глобальних цілей підприємства. Вона може охоплювати такі напрямки як управління використанням основного та оборотного капіталу, прийняття рішень, спрямованих на нейтралізацію зовнішніх і внутрішніх ризиків та загроз, що постійно оточують підприємство, на основі фінансового аналізу та аналізу зовнішнього середовища страхової організації тощо.

У портфелі стратегій управління фінансовою безпекою страхової організації СГ «ТАС» виділимо п'ять видів стратегій, відповідно до п'яти рівнів фінансової безпеки страхової організації, визначених за комплексним підходом.

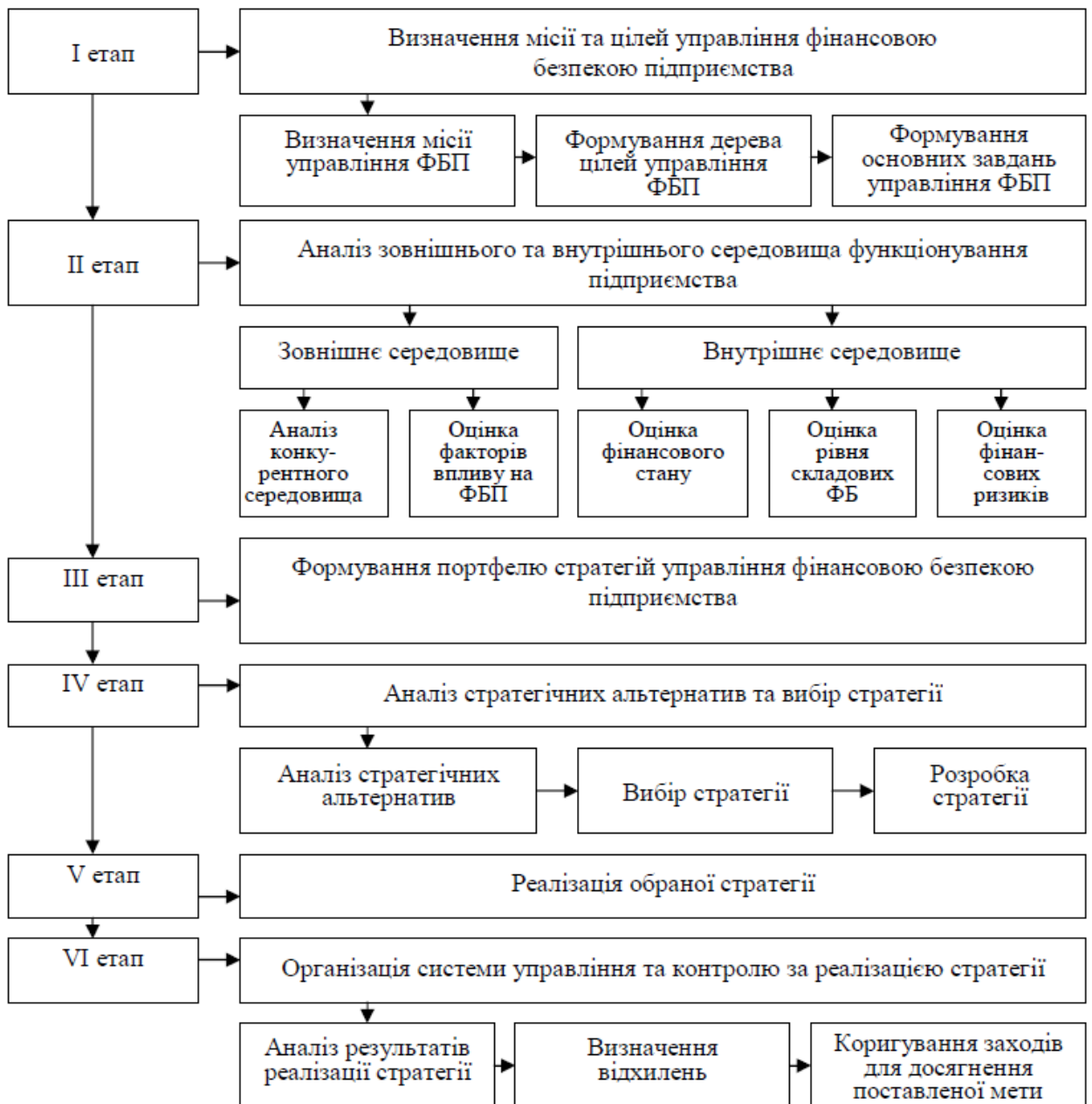

Рисунок 2.3 – Формування та реалізація стратегії управління фінансовою безпекою страхової організації

Стратегія зростання спрямована на отримання позитивного ефекту за рахунок розширення ділової активності страхової організації в умовах стабільного зовнішнього середовища та діяльності у сегменті ринку, що динамічно розвивається. Дана стратегія переслідує такі цілі: збільшення обсягу капіталу, частки ринку, розширення меж фінансової діяльності, досягнення

позитивної динаміки розвитку [73]. Залежно від специфічних умов середовища, можливе використання таких видів стратегій зростання:

– стратегія стійкого зростання, яка спрямована на збалансування параметрів обмеженого зростання операційної діяльності і необхідного рівня фінансової безпеки підприємства. Пріоритетним завданням є забезпечення ефективного розподілу та використання його фінансових ресурсів. Стратегія націлена на підтримання високого рівня фінансової безпеки страхової організації.

– стратегія помірною зростання, яка спрямована на забезпечення високих темпів операційної діяльності страхової організації, насамперед обсягів страхових послуг, на приріст оборотних та необоротних активів страхової організації. Відповідно до цього, пріоритетною сферою стратегічного фінансового розвитку є підвищення потенціалу формування фінансових ресурсів.

Стратегія націлена на підвищення рівня безпеки за окремими функціональними складовими безпеки, рівень безпеки яких є недостатньо високим.

Стратегію стабілізації рівня фінансової безпеки страхової організації застосовують в умовах нестабільності, в разі падіння фінансових показників, при виникненні довгострокових фінансових труднощів, значному зниженні рівня фінансової безпеки. Стратегія стабілізації полягає в адаптації діяльності до умов зовнішнього середовища, усуненні загроз, зниженні рівня фінансових ризиків, підвищенні рівня ефективності взаємодії страхової організації з партнерами та контрагентами.

Стратегія виживання покликана забезпечити фінансову стабілізацію страхової організації в процесі виходу із кризи, передбачає скорочення обсягів виробництва і реалізації продукції (вихід з окремих ринків або їх сегментів, скорочення певних його виробничих одиниць тощо). За цих умов, пріоритетною домінантною сферою стратегічного фінансового розвитку стає формування достатнього рівня фінансової безпеки.

Антикризова стратегія застосовується в умовах глибокої кризи, в стані, що близький до банкрутства, та полягає в застосуванні швидких скоординованих дій, які базуються на максимально точних розрахунках, та передбачає перебудову систем управління, фінансової діяльності, зміни структури бізнес-портфеля, джерел фінансових ресурсів, відмову від певних фінансових операцій страхової організації. Зазначимо, що ключовою метою стратегії є максимально швидке виведення страхової організації з кризи. Своєчасно розроблена і реалізована антикризова стратегія дає змогу уникнути значних втрат капіталу та суттєво знизити ризик фінансового краху.

У межах розглянутих базових стратегій можуть бути реалізовані різні стратегічні альтернативи. Для кожної з них готуються плани заходів з обґрунтуванням необхідних витрат на їхню реалізацію і з розрахунками очікуваного економічного ефекту від їхнього впровадження.

Взаємозв'язок між видами стратегій управління фінансовою безпекою страхової компанії наведено на рис. 2.4:

Рисунок 2.4 – Взаємозв'язок між видами стратегій управління фінансовою безпекою страхової організації СГ «ТАС»

Визначивши рівень фінансової безпеки страхової організації, вважаємо за доцільне використати матрицю вибору стратегії управління фінансовою безпекою, яка дозволяє здійснити позиціонування страхової організації, залежно від рівня фінансової безпеки, визначити стратегію, яка б враховувала особливості діяльності, рівень фінансової безпеки підприємства і надала йому вектор висхідного розвитку в умовах невизначеності та ризику.

За результатами проведеного SWOT-аналізу рівня фінансової безпеки страхової організації СГ «ТАС», проведемо її позиціонування в матриці стратегій управління фінансовою безпекою (табл. Ж.1 ДОДАТКУ Ж).

На основі визначення рівня фінансової безпеки та за результатами їх позиціонування, визначено, що у 2019-2020 рр. для СГ «ТАС» доцільним є вибір стратегії стабілізації, спрямованої на адаптацію діяльності страхової організації до умов зовнішнього середовища, зниженні рівня фінансових ризиків та організації ефективного ризик-менеджмента, підвищенні рівня ефективності взаємодії страхової організації з партнерами та контрагентами.

Формування фінансової стратегії доцільно проводити згідно запропонованих етапів, що дають краще розуміння, на які ключові моменти необхідно звернути увагу при встановленні цілей фінансового характеру.

Висновки до розділу 2

Приватне акціонерне товариство СГ «ТАС» – універсальна компанія з багаторічним досвідом роботи. Має безстрокові ліцензії на всі види обов'язкового й добровільного страхування, успішно реалізує понад 40 видів страхових продуктів.

1. Аналіз фінансового стану страхової організації СГ «ТАС» дозволив зробити наступні висновки:

– впродовж 2017–2019 рр. спостерігається зростання обсягу страхових премій компанії СГ «ТАС» та зростання величини страхових виплат. Впродовж 2017–2018 рр. спостерігались від'ємні значення величини чистого прибутку

внаслідок підвищення рівня виплат, при цьому найгірший показник спостерігався в 2017 р., а надалі спостерігається скорочення збитку;

– показники ліквідності СГ «ТАС» впродовж 2017–2019 рр. відповідають рекомендованим значенням, що свідчить про достатність коштів оборотних коштів у страхової організації, але спостерігається тенденція їх зниження;

– рентабельність страхових операцій зростає впродовж 2017–2019 рр., що свідчить про підвищення ефективності страхової діяльності, зокрема показники рентабельності у 2019 р. подолали від’ємний бар’єр;

– фактичний запас платоспроможності впродовж 2017–2019 рр. перевищує розрахунковий нормативний запас; платоспроможність за вимогами CAR також відповідає нормативам.

2. Оцінка рівня фінансової безпеки страхової компанії СГ «ТАС» проводилась із застосуванням окремих підходів, зокрема оцінка за показниками частки участі перестраховиків свідчить про зменшення ролі перестраховування, що може в майбутньому негативно вплинути на платоспроможність. Оцінка фінансової безпеки за фінансовою надійністю, яка в свою чергу визначається із використанням тестів раннього попередження демонструє тенденцію до зниження в 2018 – 2019 рр., тому СГ «ТАС» має вжити необхідних заходів щодо підвищення фінансової надійності.

3. Оцінка стану фінансової безпеки страхової компанії із застосуванням багатофакторної дискримінантної моделі відповідно до Рекомендацій НБУ показав, що в 2017 р. страхова компанія СГ «ТАС» належала до 1 класу, що свідчить про достатній фінансовий стан. Проте в 2018–2019 рр. ситуація дещо погіршилась, і СГ «ТАС» перейшла до 2-го класу, для якого характерним є добрий фінансовий стан. Погіршення не є критичним, але для усунення небезпечної тенденції необхідно вжити певних заходів.

4. Результати моделювання із використанням функції бажаності показали, що у 2017 р. інтегральний показник фінансової безпеки СГ «ТАС» відповідав рівню фінансової безпеки «добре», але впродовж 2018–2019 рр. ситуація погіршилась, і рівень фінансової безпеки стає задовільним, що могло

бути пов'язаним із різними несприятливими зовнішніми факторами: політичною нестабільністю, карантинними заходами тощо. Вважаємо перспективним застосування оцінки фінансової безпеки страхової організації із застосуванням моделювання, оскільки можна визначати і врахувати показники, які впливають на рівень фінансової безпеки страхової організації, і крім того, можна отримати кількісну оцінку рівня фінансової безпеки, яку можна порівняти із граничними значеннями.

5. За допомогою SWOT-аналізу проведено оцінку ефективності діяльності СГ «ТАС» та виявлено фактори внутрішнього та зовнішнього середовища, які впливають на ефективність діяльності компанії. За результатами проведеного SWOT-аналізу рівня фінансової безпеки страхової організації СГ «ТАС», проведено її позиціонування в матриці стратегій управління фінансовою безпекою і рекомендовано застосувати стратегію стабілізації.

3 ОПТИМІЗАЦІЯ МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ СК «ТАС»

3.1 Вдосконалення управління фінансовими ризиками страхової компанії в контексті забезпечення фінансової безпеки

Великого значення набуває мінімізація фінансових ризиків, адже наявний прямий взаємозв'язок між можливістю страховика реагувати на ризики страхової діяльності та його фінансовою безпекою. Такі ризики вважаються найбільш небезпечними за наслідками для страхової компанії, оскільки рівень розвитку банкрутства та втрати власного капіталу є високим.

Дослідники, зокрема Пікус Р. В. [19], Баранов А. Л. [37] та інші, враховуючи двосторонню схильність страхових компаній до ризиків, класифікують їх так:

1) ризики, пов'язані зі страховою діяльністю ризики, що приймаються за договорами страхування, і ризики, що виникають при обслуговуванні договорів (ризики правильного розрахунку страхових тарифів, андеррайтингу, перестраховання, управління страховим портфелем та коштами страхових резервів);

2) ризики, які не пов'язані зі страховою діяльністю.

Відповідно до Директиви ЄС 2009/138/ЄС [8], де зазначені вимоги до платоспроможності страховиків Solvency II, ризики поділяються на п'ять груп: страховий ризик або ризик андеррайтингу; ринковий ризик; кредитний ризик; операційний ризик; ризик ліквідності. У розпорядженні Нацкомфінпослуг від 04.02.2014 № 295 «Про затвердження Вимог до організації і функціонування системи управління ризиками у страховика» наводиться наступна класифікація ризиків страхових компаній [74] (ДОДАТОК 3).

Для ефективно організації управління ризиками страховика варто дотримуватись таких основних принципів управління ризиками [33]:

–не можна ризикувати більше власного капіталу;

- необхідно розраховувати наслідки ризику;
- не можна ризикувати великим задля малого;
- позитивне рішення приймається лише при відсутності сумніву;
- при наявності сумнівів приймаються негативні рішення;
- завжди існує не тільки одне рішення.

Отже, для страхової компанії ефективна організація ризик-менеджменту є надзвичайно важливою, оскільки від цього залежить як «виживання» страхової організації, так і її клієнтів. Тому фінансовим менеджером страхової компанії в процесі підготовки і прийняття фінансових рішень повинні враховуватися зазначені вище принципи та здійснюватись регулярний аналіз показників, що характеризують стан страхової організації.

Характерною рисою ризик-менеджменту страховика є необхідність здійснювати управління не лише власними ризиками, але і ризиками, які приймаються за договорами страхування, тому керівництво страхової компанії має вирішувати завдання виявлення можливих економічних ризиків та їх впливу на діяльність страховика, визначення принципів і процедур управління ризиками; оцінка фінансових втрат, пов'язаних з економічними та фінансовими ризиками; формування і реалізація програми управління ризиками; оцінка ефективності методів управління ризиками [38].

Механізм ризик-менеджменту повинен враховувати [33]:

- 1) відмову від прийняття ризику на страхування, якщо він не є страховим, а також при недостатньому рівні гарантованості страхових виплат;
- 2) прийняття ризику на страхування і його власне утримання страховиком з урахуванням якості та ліквідності сформованих страхових резервів, необхідності забезпечення рентабельності страхової діяльності та підтримки фінансової стійкості страхової компанії;
- 3) необхідність лімітування розміру ризиків на власному утриманні з урахуванням ймовірності настання страхового випадку, очікуваного розміру страхових премій, рентабельності страхових операцій, рівня аквізиційних

витрат, середньої збитковості за прийнятими на страхування ризиками, рівня кваліфікації андерайтерів та актуаріїв;

4) передачу великих ризиків на перестраховування.

Ризик-менеджмент в страхуванні включає такі три основні позиції (рис.3.1):

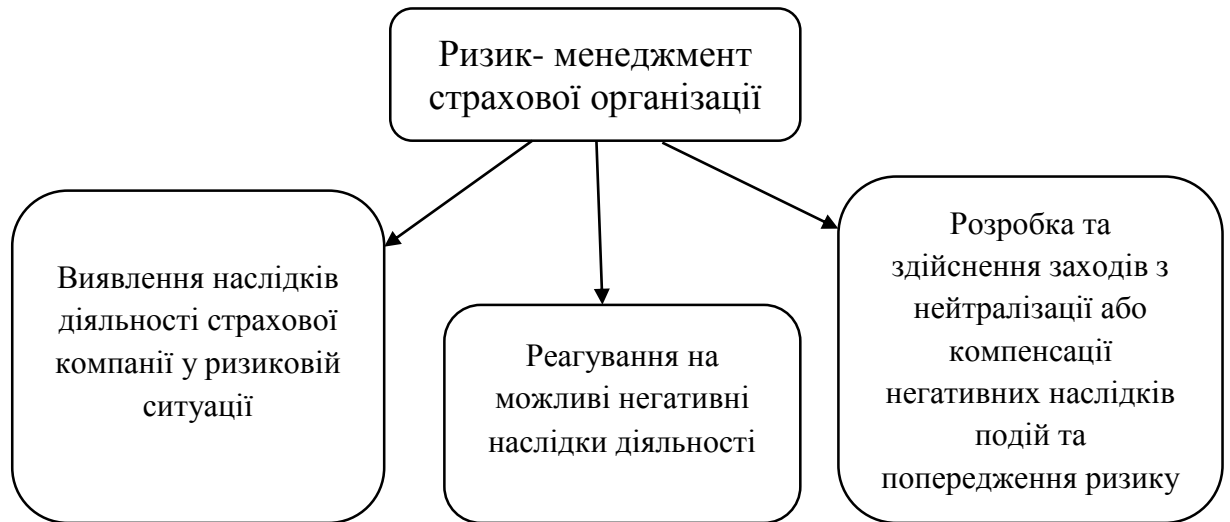

Рисунок 3.1 – Позиції ризик-менеджменту в страховій компанії

В залежності від джерел виникнення ризиків страховика, можна розділити процеси ризик-менеджменту на два напрями [19, 26]:

1) управління ризиками клієнтів з дотриманням наступних вимог:

а) адекватність величини страхового тарифу;

б) уважність, об'єктивність, неупередженість при укладанні договорів страхування;

в) виваженість перестраховальної політики компанії.

2) управління власними ризиками – даний напрямок діяльності вимагає участі всіх без винятку служб і підрозділів страховика та складається з аналізу та оцінювання рівня ризику страховика, виконання дій, спрямованих на мінімізацію ризику господарської діяльності компанії.

Деякі дослідники, зокрема Заволока Л.О. [33] вказують на широке поширення у страховій сфері формули Крамера-Лундберга, яка визначає умову мінімізації ризиків: страхова компанія повинна мати додатковий резервний

капітал U_t , який дорівнює обсягу активів за вирахуванням зобов'язань і статутного капіталу:

$$U_t = U + C_t + S_t, \quad (3.1)$$

де U_t – капітал компанії в момент часу t ;

U – статутний капітал;

C_t – загальний обсяг премій;

S_t – сума всіх страхових виплат у момент часу t .

З формули Крамера-Лундберга випливає, що страхова компанія залишається платоспроможною, якщо розмір зібраних премій перевищує обсяг виплат за страховими випадками, тобто за допомогою зіставлення динаміки премій і виплат можна досить чітко вирахувати необхідний розмір капіталу.

Разом із цим недолік підходу, заснованого на використанні формули Крамера-Лундберга, полягає у тому, що не враховуються допоміжні джерела прибутку компанії, крім премій. Це не дає можливості передбачити обставини, при яких страхова компанія зазнає втрат, які перевищують розмір премій, за здатності відновлення додаткового капіталу.

Окрім того, ніяк не враховується ступінь можливої нестачі, за якого компанія стає неплатоспроможною. Як альтернативу, Дене Ж. дає визначення додаткового капіталу як різниці між ціною активів і зобов'язань. Для запобігання банкрутству розмір додаткового капіталу повинен бути позитивним:

$$K = r - L, \quad (3.2)$$

де K – резервний капітал; r – вартість активів; L – вартість зобов'язань.

Цей спосіб дає чітке уявлення про потрібний обсяг капіталу, але він ґрунтується лише на поточних показниках ціни активів та зобов'язань і не враховує можливість їх зміни.

Підвищення розміру резервного капіталу збільшує можливості врегулювання збитків, але при цьому водночас знижуються ефективність акцій та інвестиційна привабливість страхової компанії. Отже, страхова компанія завжди повинна дотримуватися певного балансу, за якого забезпечується достатній рівень її платоспроможності та ефективності.

Розрахунок показників за допомогою формули Крамера-Лундберга демонструє позитивні значення резервного капіталу страхової компанії СГ «ТАС» за 2017–2019 рр. (табл. 3.1):

Таблиця 3.1 – Резервний капітал СГ «ТАС» за моделлю Крамера

Показники, тис. грн	2017	2018	2019
Активи	1157870,3	1606303,4	2105901
Зобов'язання	707661,5	1155570,96	1494970,7
Статутний капітал	102000	102000	102000
Резервний капітал	348208,8	348732,44	508930,3

Отже, відповідно до цієї моделі, страхова компанія має достатній рівень капіталу, що відображає досить ефективну систему управління ризиками та забезпечує достатній рівень платоспроможності.

Далі розглянемо результати аналізу на основі моделі Дене (табл. 3.2).

Таблиця 3.2 – Розрахунок резервного капіталу СГ «ТАС» за моделлю Дене

Показники, тис. грн	2017	2018	2019
Активи	1157870,3	1606303,4	2105901
Зобов'язання	707661,5	1155570,96	1494970,7
Резервний капітал	450208,8	450732,44	610930,3

Отже, можна побачити, що впродовж усього досліджуваного періоду компанія підтримувала позитивний баланс, активи постійно перевищували зобов'язання. При цьому спостерігається зростання резервного капіталу за моделлю Дене, що означає велику можливість регулювання збитків. Окрім того, позитивна величина резервного капіталу свідчить про відсутність імовірності банкрутства. Проте, слід зазначити, що перевищення активів над

зобов'язаннями не завжди є гарантією платоспроможності страховика через різну ймовірність отримання доходу і збитків.

Зазначимо, що стратегія ризик-менеджменту страхової організації зазвичай має такі складові:

- мета управління ризиками;
- визначення основних принципів управління ризиками;
- визначення ризиків у страховика з урахуванням вимог законодавства;
- перелік ризиків із зазначенням показників імовірності настання подій, які пов'язані з ризиками, та чутливості страховика до них;
- визначення допустимих меж ризиків;
- опис процедур управління ризиками;
- опис механізму виявлення та оцінки ризиків як систематичного процесу, (зокрема аналіз нових та переоцінка існуючих ризиків);
- опис механізму забезпечення платоспроможності страховика;
- опис розмежування функцій та відповідальності у процесі управління ризиками, визначення осіб, відповідальних за перегляд ефективності стратегії управління ризиками;
- порядок взаємодії між наглядовою радою, виконавчим органом страховика та структурним підрозділом страхової організації (або призначеним працівником), що здійснює оцінку ризиків страховика у процесі управління ризиками [34].

До основних проблем управління фінансовими ризиками СГ «ТАС» належать:

- довготривалі фінансові проблем на страховому ринку;
- недоопрацювання українського законодавства, яке регламентує процедуру управління фінансовими ризиками страхової компанії;
- зайва зарегламентованість режиму реалізації ризик-менеджменту страховою компанією;

– незадовільний ступінь розвитку українського ринку фінансових послуг, який не дає змоги страховій компанії відшукати надійних партнерів для здійснення заходів щодо мінімізації фінансових ризиків.

Для збільшення ефективності управління ризиками страхової компанії СГ «ТАС» на нинішньому етапі доцільно застосувати заходи щодо стимулювання запровадження нових підходів до управління фінансовими ризиками, тобто найбільшу увагу необхідно приділити не тільки ідентифікації, оцінці та прогнозу фінансових ризиків компанії, а й дослідженню, здійсненню заходів щодо мінімізації або оптимізації рівня ризиків.

Проведемо загальну оцінку ризиків компанії СГ «ТАС» із використанням рейтингового методу (ДОДАТОК И) [75], який дає можливість оцінити вплив та визначити загальний ступінь ризику в діяльності страхової компанії. Виділимо дев'ять основних груп ризиків, які впливають на діяльність страхової компанії, як ззовні, так і зсередини.

Результати аналізу та оцінки ризиків СГ «ТАС» за 2017–2019 рр., представлено у таблиці (ДОДАТОК К). Загальну оцінку ризику компанії по групам визначено шляхом множення отриманого балу на відповідну вагу ознаки та підсумовано.

Отже, можна зазначити, що у 2015 р. СГ «ТАС» здійснювала ризикову діяльність, особливо на це вказує четверта група «Ринкові ризики», а саме наявний ризик спаду на ринку. Однак з 2017 р. у СГ «ТАС» через зниження фінансових можливостей юридичних осіб щодо зниження своїх потенційних ризиків шляхом страхування підвищуються бізнес-ризики, а саме ризик незбалансованості страхового портфелю. Це призвело до зменшення кількості договорів, укладених з ними, та їх частки у загальній кількості договорів страховика. Також спостерігався середній рівень андеррайтерського ризику, причиною появи якого є низький рівень ставок, що призвело до збитковості деяких видів страхування.

Слід зазначити, що кредитний ризик компанії СГ «ТАС» впродовж 2017-2019 рр. залишався невисоким, що знижувало загальну ризиковість її діяльності.

Також, у 2017–2018 рр. був присутній ризик втрати фінансової стійкості, що входить у репутаційний ризик, внаслідок від'ємної рентабельності страхової діяльності, на яку вплинуло зменшення прибутку до оподаткування у зв'язку зі збільшенням витрат страховика на викуп своїх акцій.

Наявність у СГ «ТАС» правового ризику пов'язано з тим, що 99,98% акцій компанії володіє кіпрська компанія T.A.S. Overseas Investments Limited.

Таким чином, у найбільш ризиковому становищі компанія була у 2017 р., що було зумовлено дією ризику зниження частки ринку, ризику спаду на ринку, комплаєнс ризику, ризику незбалансованості страхового портфелю, ризику втрати фінансової стійкості. Надалі ризиковість страховика знизилась, що було зумовлено відсутністю комплаєнс ризику, репутаційного ризику, ризику ліквідності.

Розглянемо також застосування аутсорсингу для управління ризиками страхової організації СГ «ТАС», зокрема його доцільність обгрунтована в роботі [76]. Аутсорсингом є процес передачі ряду функцій чи бізнес-процесів для обслуговування компанії на основі договору з виконавцем, який дозволяє скоротити витрати на персонал, розширити канали продажу та зосередитись на основних процесах страхування, які передаватись на аутсорсинг не можуть, а є на захисті інтересів страхувальників від настання страхової події. Однак, є і негативні сторони даного посередництва: отримуючи певні повноваження, аутсорсер може зловживати ними, що породжує додаткові ризики для страховика.

Тому, для оцінки ризиків, що виникають у страхових компаній при передачі частини своїх функцій посередникам на аутсорсинг пропонується використання метод ланцюгів Маркова, який використовується для оцінювання надійності систем. Сутністю методу є визначення майбутнього стану системи в залежності від поточного стану, якщо він відомий.

Розглянемо застосування аутсорсингу на прикладі страхування транспортного засобу від ризиків, які можуть виникнути у процесі експлуатації автомобіля («КАСКО») страховою компанією СГ «ТАС» у 2019 р. Страхування

«КАСКО» є дорогим для страхувальника і прибутковим для страховика, тому канали продажу такого страхування необхідно розширювати, і тому КАСКО стало предметом для оцінки ризиків при передачі продажу його на аутсорсинг. Проаналізуємо цей процес із застосуванням ланцюгів Маркова [77], що схематично зображено на рисунку 3.2:

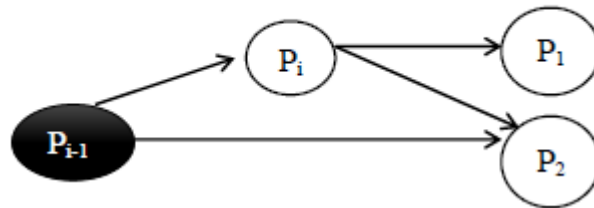

Рисунок 3.2 – Ланцюги Маркова

P_{i-1} – первинний стан страхування КАСКО до передачі частини функцій на аутсорсинг;

P_i – стан переданого страхування КАСКО на аутсорсинг, але ще не проданий страхувальнику;

P_1 – вдало проданий страховий продукт (страхувальник отримує захист, страховик – страхову премію, посередник – комісійну винагороду).

P_2 – відбувся ризик опортуністичного характеру поведінки посередника.

Зазначимо, що стан P_{i-1} не розглядається, оскільки цей стан вважається подією минулого стану. Отже, складемо відповідну матрицю (табл. 3.3):

Таблиця 3.3 – Матриця ймовірностей Маркова для оцінки ризиків при передачі посередникам функцій продажу страхування КАСКО

	P_i	P_1	P_2
P_i	0,010	0,077	0,215
P_1	0,710	0,980	0,010
P_2	0,212	0,010	0,775

Клітинка P_iP_i відображає частку продажу страхування КАСКО страховою компанією СГ «ТАС» шляхом прямих продаж. За даними Нацкомфінпослуг [33] частка прямих продаж страхових продуктів, у тому числі інтернет-продаж у 2019 р. становили 7,7%, а 92,3% є часткою продажів страхових продуктів за допомогою посередників. Сума кожного стовпчика матриці Маркова має дорівнювати одиниці і всі значення відображаються в коефіцієнтах. Тому сума значень клітинок P_1P_i та P_2P_i дорівнює 0,923.

Клітинка P_1P_i отримана шляхом добутку 0,923 на частку успішно проданих страхових продуктів. За даними [78] 23% проданих страхових продуктів КАСКО були реалізовані з шахрайським наміром. Отже, частка вдало проданих страхових продуктів КАСКО становить 77%. Клітинка P_2P_i є добутком проданих продуктів посередницьким шляхом та частки проданих продуктів із шахрайським наміром.

В клітинці P_iP_1 відображено частку достроково припинених страхових полісів страхування КАСКО. Оскільки жодна з клітинок не може дорівнювати нулю, тому решту (99%) розподіляємо на P_1P_1 і P_2P_1 . Тому клітинка P_1P_1 відображає ймовірність того, що даний страховий продукт пройде повний цикл (98%), а клітинка P_2P_1 відображає ймовірність шахрайських дій з боку посередника після успішного продажу страхування КАСКО.

Клітинка P_iP_2 відображає частину операцій з шахрайським наміром на страховому ринку в Україні за 2017 рік. P_1P_2 – це ймовірність того, що учасник процесу страхування відмовиться від шахрайства надзвичайно низька, але даний результат можливий, тому беремо 1%. P_2P_2 – ймовірність, що розмір ризику залишиться не змінним.

На основі значень будуємо систему рівнянь:

$$\begin{cases} P_i = 0,077P_i + 0,01P_1 + 0,215P_2 \\ P_1 = 0,71P_i + 0,98P_1 + 0,01P_2 \\ P_2 = 0,212P_i + 0,01P_1 + 0,775P_2 \\ P_i + P_1 + P_2 = 1 \end{cases}$$

Отже, ймовірність того, що посередник виявиться надійним і продасть послугу становить 82,96%. Ймовірність, що посередник виявиться ненадійним та

діятиме зі злочинними намірами становить 6,52%. Та в 10,51% випадків посередник не зможе продати страховий поліс КАСКО.

При варіанті самостійного продажу для страхової організації існує два варіанти: було продано страхову послугу (P_{i-1}) чи не продано (P_1) (табл. 3.4):

Таблиця 3.4 – Матриця ймовірностей Маркова при самостійному продажі КАСКО

	P_{i-1}	P_1
P_1	0,923	0,01
P_{i-1}	0,077	0,99

Склавши та розв'язавши аналогічну систему рівнянь, обчислюємо ймовірність продажу страхування КАСКО самостійно – 12,35%, отже передача функцій продажу страхування КАСКО на аутсорсинг є ефективною.

Отже, для СГ «ТАС» більш вигідним варіантом є передача функцій продажу страхового продукту КАСКО на аутсорсинг, ніж самостійний продаж продукту, оскільки у протилежному випадку ймовірність втратити обсяги продажу страхових полісів є високою. Незважаючи на те, що аутсорсинг є вигідним для страховика, з ймовірністю 6,52% виявлено ризик злочинних дій з боку аутсорсера. Тому можна припустити існування різниці цілей та конфлікту інтересів між страхувальниками та посередниками.

3.2 Формування механізму управління фінансовою безпекою страхової компанії

Сучасні особливості функціонування, складне економічне та політичне становище держави зумовлюють зростання ролі фінансової безпеки для страхових організацій.

Однією з головних проблем управління фінансовою безпекою страхових організацій є відсутність концептуальних основ побудови і функціонування механізму управління їх фінансовою безпекою, який дозволяє здійснювати ефективну протидію загрозам, використовувати наявний потенціал та в цілому підтримувати стан фінансової безпеки.

Механізм управління фінансовою безпекою страхової організації є однією із ключових підсистем загальної системи управління страховим бізнесом, який включає сукупність економічних методів, принципів, функцій, завдань, важелів та інструментів впливу на стан та розвиток суб'єкта господарювання. Елементи механізму мають складну, багаторівневу та ієрархічну організацію, виявляючи себе у вигляді певних підсистем: підсистема управлінської діяльності, підсистема цілей та завдань, функціональна структура та організаційна структура тощо.

Сьогодні в умовах глобальної конкуренції питання оцінки рівня фінансової безпеки підприємств є досить актуальним, оскільки критерії підвищення фінансової безпеки досі залишаються дискусійними.

Протягом останніх років страховий ринок України зіткнувся з рядом проблем у сфері управління фінансовою безпекою. Про незадовільний стан управління фінансовою безпекою підприємств в Україні свідчать фінансові результати їхньої діяльності, зокрема загальна кількість страхових компаній станом на 31.12.2019 становила 233, у тому числі страхові компанії «life» – 23 компанії, страхові компанії «страхові компанії «life» – 30 компаній, страхові компанії «nonlife» – 251 компанія). Кількість страхових компаній значно скоротилася, так за 2019 р. порівняно з 2018 р., кількість компаній зменшилася на 48 страхові компанії, порівняно з 2017 р. зменшилася на 61 страхові компанії.

Впродовж 2019 р. зменшилась кількість укладених договорів страхування на 4 153,8 тис. одиниць (або на 2,1%), при цьому на 330,4 тис. одиниць (або на 0,5%) зросла кількість договорів з добровільного страхування, в тому числі зросла кількість укладених договорів страхування медичних витрат на 2 023,9 тис. одиниць (або на 45,4%), кількість укладених договорів страхування

відповідальності перед третіми особами зросла на 942,0 тис. одиниць (або на 58,6%), кількість укладених договорів страхування від нещасних випадків зменшилась на 3 507,5 тис. одиниць (або на 9,3%). Кількість укладених договорів з обов'язкового страхування зменшилась на 6 369,1 тис. одиниць (або на 4,8%) за рахунок зменшення кількості договорів страхування від нещасних випадків на транспорті на 6 929,9 тис. одиниць (5,6%) [79].

Однією з причин скорочення кількості учасників страхового ринку стало ще більше посилення політики Національної комісії з регулювання ринків фінансових послуг щодо несумлінних компаній щодо таких питань:

- вдосконалення критеріїв та вимог до якості активів страховика, особливості розрахунку суми прийнятних активів;
- введення нових критеріїв та вимог до диверсифікації активів страховика;
- встановлення нових вимог щодо кредитного рейтингу банків, у яких розміщені активи;
- скорочення дозволеного обсягу представлення коштів страхових резервів акціями українських емітентів;
- виключення з категорій активів, які приймаються для представлення коштів страхових резервів, іпотечні сертифікати, іпотечні облігації, крім іпотечних облігацій, емітованих фінансовою установою, більше ніж 50% корпоративних прав якої належать державі та/або державним банкам;
- зменшення дозволеного обсягу представлення коштів страхових резервів правами вимоги щодо одного перестраховика-резидента;
- встановлення вимог до рівня рейтингу фінансової надійності (безпеки) перестраховика-резидента;
- збільшення дозволеного обсягу представлення коштів страхових резервів правами вимог до перестраховиків-нерезидентів;
- виключення з представлення коштів страхових резервів активів, розміщених у банківській установі, щодо якої прийнято рішення Національного банку України про віднесення її до категорії неплатоспроможних;

– виключення з представлення коштів страхових резервів цінних паперів емітента, щодо якого опубліковано рішення Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку про визначення його таким, що має ознаки фіктивності тощо.

Страхові компанії, які не зможуть дотримуватися нових фінансових нормативів та підтримувати належний рівень фінансової стабільності будуть виведені з ринку шляхом анулювання ліцензії.

Також можна виділити основні фактори впливу на страховий ринок України:

– втрата Криму. В регіональній структурі страхового портфеля по ринку Крим займав в середньому близько 10% страхових платежів. Відбулося скорочення як самого ринку страхування, так і фактичного розміру зобов'язань;

– бойові дії на Сході України. Страхові надходження з окупованих територій зменшуються внаслідок скорочення бізнес-активності на цих територіях. Також, бойові дії призвели до зростання випадків страхових подій;

– загальний спад в економіці. Скорочення виробництва спричинило падіння доходів населення, і в свою чергу витрати домогосподарств на страхування;

– зростання конкуренції на страховому ринку.

Проаналізувавши методи та інструменти механізму управління фінансовою безпекою підприємства, врахувавши задачі, які постають перед системою фінансової безпеки, можна запропонувати ряд заходів для підвищення її ефективності. Удосконалення механізму управління фінансовою безпекою страхової компанії, на наш погляд, найбільш ефективно проводити в три етапи (рис. 3.3).

Для запобігання ризикам і загрозам фінансовій безпеці страхової компанії важливим є визначення завдань, що потребують першочергового вирішення, зокрема:

–забезпечити й постійно підтримувати високий рівень кваліфікації персоналу;

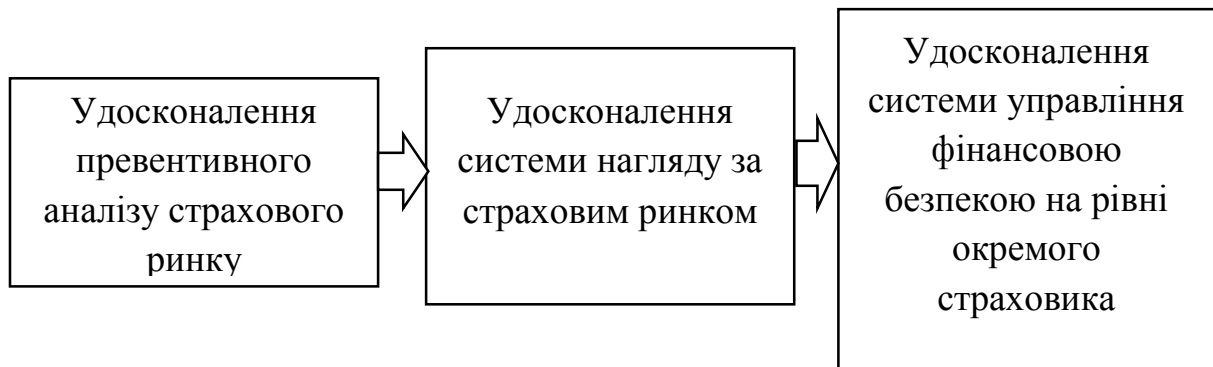

Рисунок 3.3 – Етапи удосконалення системи управління фінансовою безпекою страхової компанії

- забезпечити розвиток техніко-технологічних можливостей з метою підтримання відповідного рівня конкурентоспроможності;
- організація високої ефективності менеджменту;
- забезпечити необхідний об'єм і рівень ефективності інвестицій;
- підтримувати фінансову безпеку та сприяти економічному зростанню страхової компанії;
- створити умови для швидкого та ефективного виходу страхової компанії з фінансової кризи.

Вважаємо доцільним і своєчасним систематичне проведення Нацкомфінпослуг сценарного стрес-тестування страхових компаній з використанням широкого кола уніфікованих індикаторів і визначенням потенційних втрат в результаті настання ризиків [80].

Важливим аспектом під час проведення стрес-тестування є правильний вибір стрес-сценаріїв, які повинні включати сценарії кризи окремої страхової компанії та системно важливих страховиків, сценарії кризи страхового ринку в цілому, сценарії економічної, політичної та військової криз, а також сценарії

економічного зростання з метою визначення можливостей «перегріву економіки».

Удосконалення системи регулювання і нагляду повинно відбуватися у сфері контролю та запровадження адекватних штрафних санкцій за порушення вимог Нацкомфінпослуг. Посиленого контролю потребують страхові компанії з іноземним капіталом, у частині виводу валюти за кордон. Також необхідним є запровадження особливого наглядового режиму за системоутворюючими страховими компаніями в контексті мінімізації ризиків їх банкрутства, але за умови, що для них не будуть створені привілеї порівняно з іншими страховиками, а навпаки, Нацкомфінпослуг повинна прагнути до забезпечення максимальної ефективності діяльності таких компаній. Важливим також є наближення систем управління фінансовими ризиками до міжнародних стандартів із детальним висвітленням ними реального стану і вжитих заходів з убезпечення від різного роду ризиків.

На нашу думку, доцільно всю сукупність заходів з удосконалення механізму управління фінансовою безпекою класифікувати за методами впливу (рис. 3.4).

Підвищенню рівня фінансової безпеки страхового ринку України сприятиме розробка методичних підходів до оцінки системи фінансової безпеки національної економіки. Основними критеріями ефективності системи фінансової безпеки страхових компаній, на наш погляд, слід вважати максимізацію прибутку і оптимізацію якості послуг, що надаються, а також максимізацію ринкової вартості вітчизняних страхових компаній.

Фінансова безпека страхового ринку і зокрема страхових компаній, має важливе значення з огляду на місце цього сегменту в економіці країни. Успішна діяльність компанії безпосередньо залежить від рівня захисту її фінансів. Як показує світовий досвід, для порушення фінансової безпеки і доведення організації до банкрутства з метою захоплення чи знищення компанії ззовні витрачаються зовсім незначні грошові суми в порівнянні з майбутніми результатами [79].

Рисунок 3.4 – Класифікація заходів з удосконалення механізму управління фінансовою безпекою

Процес забезпечення фінансової безпеки страхової компанії є досить складним, і пов'язаний з постійним контролем всіх сфер її діяльності та своєчасною реакцією управлінського апарату на зміну внутрішнього та

зовнішнього середовища. Проте позитивний вплив спеціальних заходів на фінансову безпеку страхової компанії досягається лише за наступних умов:

–застосування механізму перестраховування повинно бути ефективним, тобто виконуватися співвідношення між досягнутими від операції ефектом і витратами на здійснення операції.

–необхідно досягти певного балансу між доходами і витратами страхової організації, за допомогою встановлення обґрунтованого та ефективного страхового тарифу. Неправильна структура та методика визначення тарифної ставки може призвести до втрати конкурентних переваг компанії на страховому ринку;

–формування стійкого страхового портфеля, тобто портфеля з оптимальним співвідношенням між безпекою і прибутковістю. Досягнути такого стану можливо з допомогою постійного аналізу і коригування співвідношення між напрямками страхування, страховими сумами та рівнями ризику об'єктів у розрізі діючих та нових страхових договорів;

–формування страхових резервів для відшкодування витрат, які можуть понести страхувальники в разі настання страхового випадку за відповідним видом ризику. Таким чином, страхова компанія може здійснювати розподіл відповідальності за окремими видами страхування.

Також, додатково можна виділити й інші критерії фінансової безпеки страховика:

- необхідність диверсифікації діяльності;
- здійснення фінансового моніторингу;
- мобільність страхової компанії;
- необхідність впровадження процесу бюджетування.

Не менш важливим елементом підвищення фінансової безпеки страхової компанії є впровадження інноваційних послуг та новітніх технологій. Здійснюючи інноваційну діяльність в усіх напрямках функціонування, страхова компанія отримує ряд конкурентних переваг, а також можливість впродовж

тривалого періоду часу отримувати надприбутки та нарощувати фінансові ресурси для впровадження нових послуг і новітніх технологій [81].

Значну роль у підвищенні потенціалу та удосконаленні діяльності страхової компанії відіграє страховий маркетинг. Перебудова роботи страхової організації відповідно до маркетингових принципів забезпечує можливість інтеграції та координації діяльності страхової компанії в розрахунку на отримання прибутку саме завдяки створенню й забезпеченню споживчого задоволення [82].

Досвід функціонування національного страхового ринку показав, що визначальними в умовах сучасної ринкової економіки для більшості страховиків України стали проблеми їх адаптації до ринкової кон'юнктури і змін конкурентного середовища та можливості забезпечення фінансової безпеки компаній. Тому від правильності визначення факторів фінансової безпеки та управління ними залежить точність визначення кількісних і якісних показників діяльності та безпосередньо фінансової безпеки страхових організацій.

Зазначимо, що у сучасних умовах одним із суттєвих зовнішніх макроекономічних факторів впливу на фінансову безпеку страхової компанії є фінансова глобалізація світового страхового ринку, оскільки страхова система України не може відокремитися від впливу процесів фінансової глобалізації, тому має адаптуватися до зовнішньоекономічної динаміки і тенденцій [83].

Також доцільним є створення системи незалежних рейтингових центрів в Україні. Практика рейтингової оцінки надійності страховиків дуже поширена в країнах Європи.

Оцінки рейтингових агентств забезпечуватимуть прозорість і прогнозованість страхового ринку, що, зі свого боку, впливатиме на ринкову стабільність страхових компаній. Рейтингова система оцінки страхових компаній України повинна бути побудована не лише на абсолютних показниках діяльності вітчизняних страхових компаній, а й на порівняльних, відносних показниках [84].

Відповідно до запропонованої концепції управління фінансовою стійкістю страховика здійснюється шляхом вирішення наступних задач:

- визначення рівня необхідної фінансової безпеки страховика з урахуванням динаміки умов функціонування, що дозволить встановити необхідний та достатній рівень фінансових надходжень для підтримки стабільного положення страховика на ринку страхування;

- визначення механізмів управління фінансовою стійкістю страховика на основі значущих внутрішньосистемних факторів, серед яких в рамках даного дослідження особливу увагу було приділено формуванню резервних фондів страховика як фактора забезпечення його платоспроможності, а також політиці перестраховування, яка є основою створення стійкого страхового портфелю та забезпечує можливість її подальшого розвитку.

Управлінські підрозділи страхової компанії повинні досліджувати причини і наслідки попередніх негативних явищ в економіці, формуючи на основі обробленої інформації коротко- й довгострокові стратегії антикризових заходів. Досягнення зміцнення рівня фінансової безпеки підприємства можливе при застосуванні трьох видів фінансової стабілізації (рис 3.5).

Рисунок 3.5 – Механізм фінансової стабілізації

Оперативний механізм можна розглядати як захисну реакцію страхової організації, яка передбачає різке скорочення витрат (постійних і змінних), зменшення цін, звільнення робітників. Основними заходами є:

- усунення неплатоспроможності страхової організації;
- відновлення фінансової безпеки страхової організації;

- зміна фінансової стратегії з метою прискорення економічного зростання;
- збільшення обсягу позитивного грошового потоку;
- зниження обсягів споживання інвестиційних ресурсів страхової організації у поточному періоді.

Основні оперативні цілі досягнення платоспроможності:

- збільшення величини грошових активів, які забезпечують покриття поточних зобов'язань;
- зменшення суми поточних зовнішніх фінансових зобов'язань страхової організації;
- зменшення суми поточних внутрішніх фінансових зобов'язань страхової організації.

Тактичний механізм є перехідним між захисною і наступальною стратегіями страхової організації. Наступальну стратегію відображає тільки стратегічний механізм, який підштовхує компанію до агресивних дій (збільшення цін, витрат, зміна або пошук нових ринків збуту, вивільнення робочих місць). Стратегічна невідповідність може ліквідуватися за допомогою таких дій, як коригування або заміна цілей, здійснення диверсифікації, створення нових організаційних форм управління тощо. Для цього необхідно чітко уявляти можливості страхової організації, визначити напрямки зміцнення фінансової сталості, обґрунтувати перспективних цілей і способів їхнього досягнення.

У зв'язку із вищевказаним виділимо основні напрями забезпечення фінансової безпеки СГ «ТАС»:

1. Досягнення довгострокової фінансової надійності, що забезпечуватиметься:
 - високою часткою самофінансування;
 - значною часткою високоліквідних активів;
 - перевищенням обсягу інвестицій над сумою страхових резервів;
 - показниками рентабельності та платоспроможності, вищими за середні по галузі.

2. Досягнення максимально можливого розміру чистого прибутку й реінвестувати його в страхову компанію.
3. Налагодження моніторингу фінансової надійності та платоспроможності інвестиційної діяльності.
4. Налагодження моніторингу рентабельності інвестиційної діяльності.
5. Планування емісії цінних паперів у разі потреби нарощення присутності компанії на ринку.
6. Досягнення максимально можливого ефекту за основною діяльністю шляхом упровадження комплексного обслуговування клієнтів, надання супутніх страхових послуг, впровадження нових видів страхування.
7. Перегляд інвестиційної політики страхової компанії, ураховуючи появу нових фінансових інституцій (спільні інвестиційні фонди, компанії з управління активами тощо).

Управління на основі ключових показників може виступати потужним інструментом контролю за реалізацією стратегії страхової компанії і використовуватися в комплексі з іншими управлінськими системами, такими як: оцінка платоспроможності страхової компанії на основі оцінки ризиків її діяльності; система управління на основі збалансованих показників; система раннього попередження кризових явищ. На основі аналізу відхилень фактичних ключових показників від запланованих, значимості таких відхилень, можна робити висновки про реалізацію поставлених стратегічних завдань, ефективність діяльності компанії в цілому або окремих її підрозділів, діагностувати ознаки виникнення кризових явищ у компанії.

При використанні запропонованих механізмів покращення безпеки страхова компанія ще на ранніх стадіях дестабілізації як страхового, так і інших суміжних ринків фінансових послуг (фондового ринку, валютного ринку, ринку нерухомості, банківського ринку), буде спроможна забезпечити рівень фінансової безпеки, а у випадку прояву кризових явищ – вийти з кризи не тільки швидкими темпами, але й з мінімальними втратами.

Висновки до розділу 3

Характерною рисою ризик-менеджменту страховика є необхідність здійснювати управління не лише власними ризиками, але і ризиками, які приймаються за договорами страхування, тому керівництво страхової компанії має вирішувати завдання виявлення можливих ризиків та їх впливу на діяльність страховика, визначення принципів і процедур управління ризиками; оцінку фінансових втрат, пов'язаних з економічними та фінансовими ризиками; формування і реалізація програми управління ризиками; оцінка ефективності методів управління ризиками.

Показано, що впродовж 2017–2019 рр. страхова організація СГ «ТАС» підтримувала позитивний баланс, активи постійно перевищували зобов'язання. При цьому спостерігається зростання резервного капіталу за моделями Крамера-Лундберга та моделлю Дене, що означає велику можливість регулювання збитків. Окрім того, позитивна величина резервного капіталу свідчить про відсутність імовірності банкрутства.

Визначено основні проблеми управління фінансовими ризиками СГ «ТАС».

Проведено загальну оцінку ризиків компанії СГ «ТАС» із використанням рейтингового методу, який дає можливість оцінити вплив та визначити загальний ступінь ризику в діяльності страхової компанії. Виділено дев'ять основних груп ризиків, які впливають на діяльність страхової компанії, як ззовні, так і зсередини.

Застосування аутсорсингу для страхових організацій є можливістю зниження ризику. Для оцінки ризиків СГ «ТАС», що виникають при передачі частини своїх функцій посередникам на аутсорсинг проведено дослідження із використанням методу ланцюгів Маркова. Для СГ «ТАС» у випадку страхування КАСКО більш вигідним варіантом є передача функцій продажу продукту КАСКО на аутсорсинг, ніж самостійний продаж, оскільки у протилежному випадку ймовірність втратити обсяги продажу страхових полісів є високою.

Основними складовими формування механізму фінансової безпеки страхової організації є сукупність інституційно-правових, економічних, інформаційних та організаційно-технологічних заходів. Зокрема можна виділити страховий маркетинг; впровадження інноваційних послуг та новітніх технологій; необхідність диверсифікації діяльності; здійснення фінансового моніторингу; мобільність страхової компанії; необхідність впровадження процесу бюджетування; формування стійкого страхового портфеля; формування страхових резервів; встановлення обґрунтованого та ефективного страхового тарифу; застосування механізму перестраховування.

Проаналізувавши методи та інструменти механізму управління фінансовою безпекою страхової компанії СГ «ТАС», врахувавши задачі, які постають перед системою фінансової безпеки, можна запропонувати ряд заходів для підвищення її ефективності:

–Досягти довгострокової фінансової надійності, що забезпечуватиметься високою часткою самофінансування; значною часткою високоліквідних активів; перевищенням обсягу інвестицій над сумою страхових резервів; показниками рентабельності та платоспроможності, вищими за середні по галузі.

8. Досягти максимально можливого розміру чистого прибутку й реінвестувати його в страхову компанію.

9. Налагодити моніторинг фінансової надійності та платоспроможності інвестиційної діяльності.

10. Налагодити моніторинг рентабельності інвестиційної діяльності.

11. Планувати емісію цінних паперів у разі потреби нарощення присутності компанії на ринку.

12. Досягти максимально можливого ефекту за основною діяльністю шляхом упровадження комплексного обслуговування клієнтів, надання супутніх страхових послуг, впровадження нових видів страхування.

13. Переглянути інвестиційну політику страхової компанії, враховуючи появу нових фінансових інституцій (спільні інвестиційні фонди, компанії з управління активами тощо).

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі магістра наведене теоретичне узагальнення та вирішення завдання, яке полягає у розвитку теоретико-методичних положень та розробці практичних рекомендацій щодо забезпечення фінансової безпеки страхової компанії.

Фінансова безпека страхової компанії – це забезпеченість страховика фінансовими ресурсами необхідними для виконання своїх зобов'язань, а також задоволення потреб власників та персоналу, основними рисами якої є: рівноважний та стійкий фінансовий стан; ефективній діяльності суб'єкта підприємництва; нейтралізація кризи та запобігання банкрутству.

Систему управління фінансовою безпекою доцільно розглядати як сукупність таких основних складових: організаційна структура; суб'єкти управління (управлінські кадри); механізм управління; об'єкт управління; функції управління; процес управління.

Виділяють три основні підходи до оцінки фінансової безпеки страхової компанії: підходи, що базуються на оцінці рівня фінансової безпеки як складової економічної безпеки; підходи, що засновані на оцінці рівня фінансової безпеки на основі визначення загального стану фінансової діяльності страхової компанії; підходи, основою яких є визначення інтегрального показника фінансової безпеки страхової компанії.

Приватне акціонерне товариство СГ «ТАС» – універсальна компанія з багаторічним досвідом роботи.

Страхова організація СГ «ТАС» має безстрокові ліцензії на всі види обов'язкового й добровільного страхування, успішно реалізує понад 40 видів страхових продуктів.

По результатам роботи можна зробити такі висновки:

1. Впродовж 2017–2019 рр. спостерігається зростання обсягу страхових премій компанії СГ «ТАС» та зростання величини страхових виплат. Впродовж 2017–2018 рр. спостерігались від'ємні значення величини чистого прибутку внаслідок підвищення рівня виплат, при цьому найгірший показник спостерігався в 2017 р., а надалі спостерігається скорочення збитку. Показники ліквідності СГ «ТАС» впродовж 2017–2019 рр. відповідають рекомендованим значенням, що свідчить про достатність коштів оборотних коштів у страхової організації, але спостерігається тенденція їх зниження. Рентабельність страхових операцій зростає впродовж 2017–2019 рр., що свідчить про підвищення ефективності страхової діяльності, зокрема показники рентабельності у 2019 р. подолали від'ємний бар'єр. Фактичний запас платоспроможності впродовж 2017–2019 рр. перевищує розрахунковий нормативний запас; платоспроможність за вимогами CAR також відповідає нормативам.

2. Оцінка рівня фінансової безпеки страхової компанії СГ «ТАС» за показниками перестраховування свідчить про зменшення ролі останнього, що може в майбутньому негативно вплинути на платоспроможність. Оцінка фінансової безпеки за фінансовою надійністю (із використанням тестів раннього попередження) демонструє тенденцію до зниження в 2018 – 2019 рр., тому СГ «ТАС» має вжити необхідних заходів щодо підвищення фінансової надійності.

3. Реалізація багатофакторної дискримінантної моделі фінансової безпеки страхової компанії показала, що в 2017 р. страхова компанія СГ «ТАС» належала до 1 класу, що свідчило про достатній фінансовий стан. Проте в 2018–2019 рр. СГ «ТАС» перейшла до 2-го класу, для якого характерним є добрий фінансовий стан. Погіршення не є критичним, але для усунення небезпечної тенденції необхідно вжити певних заходів.

4. Результати моделювання із використанням функції бажаності показали, що у 2017 р. інтегральний показник фінансової безпеки СГ «ТАС» відповідав рівню фінансової безпеки «добре», але впродовж 2018–2019 рр. ситуація погіршилась, і рівень фінансової безпеки стає задовільним, що могло бути

пов'язаним із різними несприятливими зовнішніми факторами: політичною нестабільністю, карантинними заходами тощо.

5. За допомогою SWOT-аналізу проведено оцінку ефективності діяльності СГ «ТАС» та виявлено фактори внутрішнього та зовнішнього середовища, які впливають на ефективність діяльності компанії. Проведено позиціонування страхової організації СГ «ТАС» в матриці стратегій управління фінансовою безпекою і рекомендовано застосувати стратегію стабілізації.

6. Характерною рисою ризик-менеджменту страховика є необхідність здійснювати управління не лише власними ризиками, але і ризиками, які приймаються за договорами страхування, тому керівництво страхової компанії має вирішувати завдання виявлення можливих ризиків та їх впливу на діяльність страховика, визначення принципів і процедур управління ризиками; оцінку фінансових втрат, пов'язаних з економічними та фінансовими ризиками; формування і реалізація програми управління ризиками; оцінка ефективності методів управління ризиками.

Впродовж 2017–2019 рр. спостерігається зростання резервного капіталу СГ «ТАС» за моделями Крамера-Лундберга та моделлю Дене, що означає можливість регулювання збитків та свідчить про відсутність імовірності банкрутства компанії.

7. Проведено загальну оцінку ризиків компанії СГ «ТАС» із використанням рейтингового методу, який дає можливість оцінити вплив та визначити загальний ступінь ризику в діяльності страхової компанії. Виділено дев'ять основних груп ризиків, які впливають на діяльність страхової компанії, як ззовні, так і зсередини.

8. Для оцінки ризиків СГ «ТАС», що виникають при передачі частини своїх функцій посередникам на аутсорсинг проведено дослідження із використанням методу ланцюгів Маркова. Для СГ «ТАС» у випадку страхування каско більш вигідним варіантом є передача функцій продажу продукту каско на аутсорсинг, ніж самостійний продаж, оскільки у протилежному випадку ймовірність втратити обсяги продажу страхових полісів є високою.

9. Основними складовими формування механізму фінансової безпеки страхової організації є сукупність інституційно-правових, економічних, інформаційних та організаційно-технологічних заходів. Проведення аналізу методів та інструментів механізму управління фінансовою безпекою страхової компанії СГ «ТАС» дало можливість запропонувати ряд заходів для підвищення її ефективності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Нагайчук Н. Г. Інструментарій управління фінансовою безпекою страховиків. *Вісник Університету банківської справи Національного банку України*. 2014. № 2 (20). С. 195–198.
2. Нагайчук Н. Г. Фінансова безпека і стійкість страховика: порівняння понять та умов забезпечення. *Фінансовий простір*. 2018. № 3 (31). С. 25–34.
3. Нікіфоров П. О., Кучерівська С. С. Сутність та значення фінансової безпеки страхової компанії. *Фінанси України*. 2009. № 5. С. 86–89.
4. Панков Ю. В. Финансовая безопасность страховщика как атрибут страховой культуры. URL : [//zhurnal.lib.ru/w_j_w](http://zhurnal.lib.ru/w_j_w). (Дата звернення 2.09.2020).
5. Чібісова І. В., Івашина Є. М. Механізм забезпечення фінансової безпеки підприємства. URL : http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/ppei/2011_31/Chibis.pdf. (Дата звернення 2.09.2020).
6. Папка О. С. Теоретичні аспекти фінансової безпеки страхових корпорацій. *Проблеми розвитку підприємництва: наукові записки*. 2011. № 3 (36). С. 109–112.
7. Рубан О. О. Фінансова безпека страхової компанії як інтегральна характеристика фінансового стану. *Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: збірник наукових праць*. 2011. Вип. 33. С. 330–337.
8. Страхування: Підручник / За ред. В. Д. Базилевича. Київ, 2008. 1019 с.
9. Єрмошенко А.М. Механізм забезпечення фінансової безпеки страхових організацій: дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08 / ДВНЗ «УАБС НБУ». Суми, 2012. 457 с.
10. Кравченко В. О. Розвиток страхового ринку та методів аналізу показників страхової статистики. *Економіка промисловості*. 2012. № 3–4 (59 – 60). С. 108 –115.

11. Кравченко В. О. Розвиток методів аналізу платоспроможності страховика як складової фінансової безпеки страхової компанії. *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*. 2013. № 1 (21). С. 85–89.
12. Trainar P. Assurance, stabilité financière et risque systémique. URL : <https://www.aef.asso.fr/issues/journaloffinancialeconomics/1011erisquesystemique/2insurancefinancialstabilityandsystemicrisk>. (Дата звернення 2.09.2020).
13. Trichet J. Financial stability and the insurance sector. *Geneva pap risk insur issues pract.* 2005. №30. P. 65–71. URL : <https://doi.org/10.1057/palgrave.gpp.2510021>. (Дата звернення 2.09.2020).
14. Determining an insurance company's financial Strength and Stability. URL : [https://www.aana.com/docs/defaultsource/insurancewebdocuments\(all\)2/determingthefinancial.pdf?sfvrsn=f13246b1_0](https://www.aana.com/docs/defaultsource/insurancewebdocuments(all)2/determingthefinancial.pdf?sfvrsn=f13246b1_0). (Дата звернення 2.09.2020).
15. The importance of insurance companies for financial stability. *Financial Stability Review*. 2009. December. P. 160–168.
16. Balytska M. Specifications of the sources of securing insurance company's financial stability. *Baltic journal of economic studies*. 2017. vol. 3, no. 1. P. 23–26.
17. Іванюк І. С., Маруженко Д. С. Теоретичні підходи до визначення категорії «фінансова безпека страхової компанії». *Фінанси України*. 2006. № 11. С. 77–90.
18. Юдіна С. В., Григор'єва Н. М., Чуприна О. Г. Механізм забезпечення фінансової безпеки страхової компанії. *Економіка і суспільство*. 2018. Випуск № 17. С. 627–633.
19. Ачкасова С. А., Клімчук О. В. Теоретичні аспекти визначення сутності фінансової безпеки страхової компанії. *Молодий вчений*. 2016. № 5 (32). С.4–8.
20. Отенко І. П., Іващенко Г. А., Воронков Д. К. Економічна безпека підприємства: навч. посіб. Харків, 2012. 256 с.
21. Братюк В. П. Фінансово-економічна безпека діяльності страхових організацій. URL : <file:///C:/Users/ПК/Downloads/1878-Текст%20статті-3811-1-10-20181202.pdf>. (Дата звернення 2.09.2020).

22. Д'ячкова Ю. М. Управління перестрахованням для забезпечення фінансової безпеки страховика : автореф.дис. на здобуття наук ступеня канд. екон. наук: 08.00.08. Донецьк, 2010. 20 с.
23. Малик О. В. Формування механізму управління фінансовою безпекою підприємства : дис. канд. екон. наук : 08.00.04 / Хмельницький національний університет . Хмельницький, 2015. 263 с.
24. Ненно І., Зубаль А. Економічна сутність фінансової безпеки страхових компаній. *Вісник Донбаської державної машинобудівної академії*. 2012. № 4 (9). С. 260–263.
25. Бланк И. А. Управление финансовой безопасностью предприятия. Київ : Эльга, НикаЦентр, 2004. 784 с.
26. Ширінян Л., Глущенко А. Комплексна оцінка фінансової безпеки страхових компаній. *Економіка України*. 2005. № 9. С. 31–38.
27. Ширінян Л. В. Фінансова надійність і фінансова безпека страховиків . *Актуальні проблеми економіки*. 2007. № 9. С. 173–179.
28. Васильців Т. Г., Волошин В. І., Бойкевич О. Р. Фінансово-економічна безпека підприємств України: стратегія та механізми забезпечення. Львів, 2012. 386 с.
29. Гринюк Н. А. Методичні підходи до обґрунтування індикаторів оцінки рівня фінансової безпеки підприємства. *Проблеми науки*. 2008. № 6. С. 35–40.
30. Гринюк Н.А. Управління фінансовою безпекою підприємства в процесі його реструктуризації. *Проблеми науки*. 2008. № 9. С. 19–23.
31. Белевят О. А., Спасенко О. В. Теоретичні основи і особливості фінансової безпеки підприємства URL : file:///C:/Users/ПК/Downloads/Vkhnau_ekon_2013_5_19.pdf. (Дата звернення 2.09.2020).
32. Герасимова І. Ю. Управління фінансовими ризиками страхових компаній з метою забезпечення економічної безпеки. *Економічний простір*. 2016. № 115. С. 112–125.

33. Заволока Л. О., Сіліна І. С., Колеснік Є. О. Методи управління фінансовими ризиками страхової компанії. *Приазовський економічний вісник*. 2019. Випуск 2(13). С. 278–282.

34. Лубкей Н. П. Систематизація фінансових ризиків страхових компаній та особливості управління ними в Україні. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. № 20. С. 862–866.

35. Тринчук В. В. Управління фінансовими ризиками страхової компанії. Всеукраїнські наукові економічні читання «Розвиток економічної науки та практики в умовах світових трансформацій. URL : <http://www.conference-nuk.mkxat.net/section2.html>. (Дата звернення 2.09.2020).

36. Ваніна Д. А. Класифікація фінансових ризиків страхових організацій URL : <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2319/1/>. (Дата звернення 2.09.2020).

37. Баранов А. Л. Методологічні основи управління ризиками страхової компанії. *Фінанси, облік і аудит*. 2014. № 1. С. 22–34.

38. Аберніхіна І. Г., Сокиринська І. Г. Комплексний підхід до виокремлення і систематизації ризиків діяльності страхових організацій. *Економічний простір*. 2016. № 109. С. 121–134.

39. Братюк В. П., Байса К. Ю. Особливості процесу управління ризиками, прийнятими на страхування. *Економічний аналіз*. 2014. Том 17. № 1. С. 112–119.

40. Сороківська М. В. Управління фінансовими ризиками страхових компаній: дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08. НАН України, Інститут регіональних досліджень. Львів, 2009. 230 с.

41. Папка О. С. Механізм функціонування системи фінансової безпеки страхових компаній. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2012. Вип. 22.8. С. 292 – 297.

42. Папка О. С. Теоретичні аспекти формування стратегії фінансової безпеки страхових корпорацій. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2011. № 3, Т. 3. С. 161–164.

43. Саєнко М. Г. Стратегія підприємства. Тернопіль : Економічна думка, 2006. 390 с.
44. Судакова О. І. Стратегічне управління фінансовою безпекою підприємства. *Економічний простір*. 2008. № 9. С. 140–148.
45. Журавка О.С., Діденко І.В., Колеснік А.І. Фактори впливу на фінансову безпеку страхових компаній. *ЕКОНОМІКА. ФІНАНСИ. ПРАВО*. 2018. №5/5. С. 15–19.
46. Яворська Т. В. Концептуальні положення гарантування безпеки страхових компаній в Україні. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. Вип. 4. С. 668–673.
47. Панков Ю. В. Региональные особенности страховой культуры и финансовая безопасность страховщика URL : <http://zhurnal.lib.ru>. (Дата звернення 2.09.2020).
48. Малинич Г. М. Проблеми формування узагальнюючого статистичного показника фінансової надійності страхової компанії. *Культура народів Причорномор'я*. 2007. № 102. С. 233–236.
49. Матвійчук Л. О. Методи визначення рівня фінансової безпеки підприємства. *Вісник ЖДТУ: Економічні науки*. 2010. № 4 (54). С. 330–332.
50. Загорельская Т. Ю. Финансовая безопасность предприятия как объект управления. *Наук. праці ДНТУ*. 2006. Вип. 103-4. С. 215–218.
51. Фоміна М. В. Проблеми економічно безпечного розвитку підприємств: теорія і практика : монографія. Донецьк, 2005. 140 с.
52. Горячева К. С. Інформаційно-аналітичне забезпечення фінансової безпеки підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2003. № 9. С. 26–31.
53. Палкин А. В. Функциональная взаимосвязь показателей и факторов финансовой устойчивости страховой организации. *Финансы*. 2008. № 12. С. 45–49.
54. Журавльова О. Особливості впливу факторів на фінансову стійкість страхової компанії. *Ринок цінних паперів України*. 2013. №1–2. С. 39–43.

55. Шірінян Л. В., Глущенко А. С. Комплексна оцінка факторів фінансової стійкості страхових компаній. *Економіка України*. 2005. №9. С.31–39.

56. Нужнов Є. В. Актуальні питання фінансової безпеки в сфері страхування *Європейські перспективи*. 2012. № 4, ч.2, С. 223–228.

57. Офіційний сайт АТ «СГ «ТАС». URL : <https://sgtas.com.ua/ua/regulyarnayagodovayainformacziya/perel%D1%96kzv%D1%96tnost%D1%96za2015r%D1%96k>. (Дата звернення 2.09.2020).

58. Офіційний сайт АТ «СГ «ТАС». Річна звітність. URL : <https://sgtas.com.ua/ua/regulyarnayagodovayainformacziya/perel%D1%96kzv%D1%96tnost%D1%96za2015r%D1%96k>. (Дата звернення 2.09.2020).

59. Папка О. С. Методичні підходи до аналізу і оцінки стану фінансової безпеки страхових компаній. *БІЗНЕС-НАВІГАТОР*. 2011. № 4 (25). С.147 –152.

60. Про страхування: Закон України № 2745ІІІ від 04.10.2001 р. зі змін. і доп. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/85/96%D0%B2%D1%80>. (Дата звернення 2.09.2020).

61. Ткаченко Н. Сучасний стан оцінки платоспроможності страхових компаній. URL : <http://fkd.org.ua/article/viewFile/29635/26521>. (Дата звернення 2.09.2020).

62. Кривенцова А. М., Павловська О. В. Оцінювання фінансової стійкості страхових компаній – зарубіжний досвід для України. *Європейські перспективи*. 2016. № 2. С. 138–147.

63. Жабинець О. Й. Перестраховання як один з індикаторів фінансової безпеки ринку страхових послуг. *Наук. вісн. НЛТУУ*. 2009. Вип. 19.12. С. 187–192.

64. Сич О. А., Павлосюк Х. П. Оцінка фінансової стійкості страхової компанії. URL : <https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/10/101.pdf>. (Дата звернення 2.09.2020).

65. Рекомендації щодо аналізу діяльності страховиків: Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 17.03.2005 № 3755. URL : http://expert-rating.com/data/upload/PI-ratings/rk_gosfinuslug_3755_strah.pdf. (Дата звернення 2.09.2020).

66. Про затвердження Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями: Постанова правління Національного банку України № 351 від 30.06.2016 р., URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16#Text>. (Дата звернення 2.09.2020).

67. Гриценко К. Г. Комплексна оцінка рівня фінансової безпеки страхової компанії. Моделювання та інформаційні технології в економіці. Черкаси: БрамаУкраїна, 2014. С. 407–418.

68. Шиян Д.В. Методика оцінки фінансової безпеки банківської системи України. *Ефективна економіка*. 2013. № 12. URL : <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2586>. (Дата звернення 2.09.2020).

69. Судакова О.І., Попова В.В., Бадіца О.Р. Методичні підходи до оцінки економічної безпеки підприємства при взаємодії із суб'єктами зовнішнього середовища. *Економічний простір*. 2015. №99. С. 201–210.

70. Шутяк Ю. В. Методи багатовимірної статистики в оцінці економічної безпеки підприємства. Актуальні проблеми соціально-економічних трансформацій у міжнародному середовищі : матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф., Тернопіль : ТКІ, 2010. С. 391–393.

71. Скиба М. В., Березньова М. Г. Удосконалення стратегічного управління підприємством. *Інфраструктура ринку*. 2018. Випуск 19. С. 335–341.

72. Олексюк Т. В. Стратегія управління фінансовою безпекою підприємств машинобудування: теоретичний аспект. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. Вип. 7. С. 438–442.

73. Хаванова М. С. Види фінансової стратегії підприємства. *Вчені записки університету «КРОК». Серія: Економіка*. 2013. Вип. 33. С. 223–228.

74. Про затвердження Вимог до організації і функціонування системи управління ризиками у страховика: розпорядження Нацкомфінпослуг від 04.02.2014 № 295. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0344-14>. (Дата звернення 2.09.2020).

75. Лабушева Я. Г. Оценка рисков страховой компании для принятия управленческих решений. *Вестник экономики, права и социологии*. 2015. №2. С. 50–53.

76. Зборовська О. М., Дубінський С. В. Оцінка ризиків співпраці з аутсорсером. *Финансы, учет, банки*. 2014. № 1 (20). С. 115–120.

77. Ролько О. Управление рисками в системах менеджмента. *СТАНДАРТИЗАЦІЯ. СЕРТИФІКАЦІЯ. ЯКІСТЬ*. 2011. №1. С. 47–52.

78. Фориншурер – страхование в Украине. URL : forinsurer.com/. (Дата звернення 2.09.2020).

79. Підсумки діяльності страхових компаній за 2019 рік. URL : https://www.nfp.gov.ua/files/OgliadRinkiv/SK/sk_2019.pdf. (Дата звернення 2.09.2020).

80. Нацкомфінпослуг затвердила вимоги до стрес-тестування страховиків URL : <https://mind.ua/news/20198765-nackomfinposlug-zatverdila-vimogi-do-stres-testuvannya-strahovikiv>. (Дата звернення 2.09.2020).

81. Денисенко М. П., Коргун О. П. Інновації на страховому ринку України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2015. № 21. С. 79–80.

82. Галасюк О. В. Страховий маркетинг: теоретико-концептуальні засади. *Галицький економічний вісник*. 2009. № 2. С. 30–37.

83. Пікус Р.В. Розвиток страхового ринку в умовах глобалізації. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2011. №126. С. 15–18.

84. Ткаченко Н. В. Міжнародні рейтингові агентства в системі оцінки фінансової стійкості страхових компаній. *Фінанси України*. 2008. № 11. С. 95–105.

ДОДАТОК А

Рейтингові оцінки СГ ТАС

(за даними офіційного сайту СГ «ТАС»)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019(1-6)
Страховые премии	346.9	379.6	361.7	396.5	426.1	607.4	763.2	1023.9	1387.7	856.8
<i>позиция на рынке</i>	11	11	13	12	10	11	9	7	5	5
Чистые страховые премии	289.5	336.6	332.8	346.1	384.4	541.2	666.6	912.1	1247.7	751.8
<i>позиция на рынке</i>	8	10	12	9	7	7	6	3	3	3
Страховые выплаты	126	181.9	194.4	174.9	176.6	212.4	262.2	371.3	545.4	341.0
<i>позиция на рынке</i>	10	7	7	6	8	11	9	7	4	4
Страховые резервы	226	249	215.5	210.5	228.7	328.7	446.9	661.8	1088.9	1223.5
<i>позиция на рынке</i>	9	8	9	9	12	7	6	6	4	4
в т.ч. Страховые премии по видам										
ОСАГО	135.1	173.5	152.7	141.2	140	171.7	207.8	290.3	481.2	283.5
<i>позиция на рынке</i>	3	3	3	2	3	3	3	2	1	1
Зеленая карта	30.4	25.9	31.4	83.7	128.7	222.9	251.2	245.1	273.0	200.4
<i>позиция на рынке</i>	2	5	4	1	1	1	1	1	2	2
КАСКО	92.2	94.3	80.6	75.5	68.6	78.8	114.1	168.7	255	155.1
<i>позиция на рынке</i>	9	10	13	13	12	11	8	8	8	8
Имущество (огонь и стихия)	22.1	20.4	23.7	13.8	9.7	16.4	30.5	36.7	30.5	13.7
<i>позиция на рынке</i>	18	14	11	17	23	12	12	10	11	10
Имущество (другие риски)	2.8	2.7	2.5	14.8	10	16.7	30.8	42	40.5	17.2
<i>позиция на рынке</i>	50	55	51	26	30	18	16	11	14	14
ДМС	18.5	24.3	36	33.4	37.1	44.3	40.5	58.2	85.3	34.5
<i>позиция на рынке</i>	14	13	8	11	13	14	13	11	10	14
Туристическое	6.2	7.9	9.5	9.2	10.1	16.3	30.7	49.5	79.0	40.6
<i>позиция на рынке</i>	9	9	10	10	10	9	6	4	4	5

ДОДАТОК Б

Таблиця Б.1 – Види добровільного страхування СГ «ТАС»

Види добровільного страхування	Номер ліцензії
<u>Страхування виданих гарантій (поруки) та прийнятих гарантій</u>	З 01.12.15 безстрокова
<u>Страхування медичних витрат</u>	АВ 500440 з 02.12.2009 безстрокова
<u>Страхування цивільної відповідальності власників наземного транспорту (включаючи відповідальність перевезника)</u>	АВ 500428 з 02.12.2009 безстрокова
<u>Страхування відповідальності власників водного транспорту (включаючи відповідальність перевезника)</u>	АВ 500427 з 02.12.2009 безстрокова
<u>Страхування водного транспорту (морського внутрішнього та інших видів водного транспорту)</u>	АВ 500430 з 02.12.2009 безстрокова
<u>Страхування наземного транспорту (крім залізничного)</u>	АВ 500441 з 02.12.2009 безстрокова
<u>Страхування майна [крім залізничного, наземного, повітряного водного транспорту (морського внутрішнього та інших видів водного транспорту), вантажів]</u>	АВ 500437 з 02.12.2009 безстрокова
<u>Страхування фінансових ризиків</u>	АВ 500450 з 02.12.2009 безстрокова
<u>Страхування інвестицій</u>	АВ 500435 з 02.12.2009 безстрокова
<u>Страхування вантажів</u>	АВ 500426 з 02.12.2009 безстрокова
<u>Страхування від нещасних випадків</u>	АВ 500443 з 02.12.2009 безстрокова
<u>Медичне Страхування (неперервне Страхування здоров'я)</u>	АВ 500438 з 02.12.2009 безстрокова
<u>Страхування здоров'я на випадок хвороби</u>	АВ 500434 з 02.12.2009 безстрокова
<u>Страхування залізничного транспорту</u>	АВ 500337 з 18.01.2010 - безстрокова
<u>Страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ</u>	АВ в 500429 з 02.12.2009 безстрокова
<u>Страхування відповідальності перед третіми особами [крім цивільної відповідальності власників наземного транспорту, відповідальності власників повітряного транспорту, відповідальності власників водного транспорту (включаючи відповідальність перевезника)]</u>	АВ 500445 з 02.12.2009 безстрокова
<u>Страхування кредитів (в тому числі відповідальності позичальника за непогашення кредиту)</u>	АВ 500436 з 02.12.2009 безстрокова
<u>Страхування сільськогосподарської продукції</u>	АЕ 641919 з 30.04. 2015 безстрокова
<u>Добровільне страхування судових витрат</u>	з 31.03.2016 безстрокова
<u>Добровільне страхування повітряного транспорту</u>	з 11.10.2016 безстрокова

Таблиця Б.2 – Види обов'язкового страхування СГ «ТАС»

Вид обов'язкового страхування	Номер ліцензії
1	2
<u>Страхування предмета іпотеки від ризиків випадкового псування або порчі</u>	АВ 594111 з 07.11.2011 безстрокова
<u>Страхування майнових ризиків при промисловому виробництві родовищ нафти та газу, передбачених законом України «Про нафту та газ»</u>	АВ 614854 з 11.06.2015 безстрокова
Особисте страхування від нещасних випадків на транспорті	АВ 500444 з 02.12.2009 безстрокова
<u>Медичне страхування</u>	АВ 500439 з 02.12.2009 безстрокова
<u>Страхування відповідальності суб'єктів перевезення небезпечних вантажів на випадок настання негативних наслідків при перевозке опасных грузов</u>	АВ 500442 з 02.12.2009 безстрокова
<u>Страхування цивільної відповідальності оператора ядерної електростанції за ядерну шкоду, яка може бути викликана ядерним інцидентом</u>	АВ 500452 з 02.12.2009 безстрокова
<u>Страхування тварин у разі смерті, загибелі, примусового забою, хвороб, природних явищ і аварій відповідно до переліку тварин, встановлених Кабінетом Міністрів України</u>	АВ 500449 з 02.12.2009 безстрокова
<u>Личне страхування співробітників відомчих (крім тих, хто працює в установах і організаціях, що фінансуються з державного бюджету України) та сільського протипожежного захисту та членів волонтерських пожежних бригад (команд)</u>	АВ 500446 з 02.12.2009 безстрокова
<u>Авіаційне страхування цивільної авіації</u>	АВ 500425 з 02.12.2009 безстрокова
<u>Страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів</u>	АГ 569183 з 06.01.2011 безстрокова
<u>Страхування цивільно-правової відповідальності суб'єктів господарювання за збитки, які можуть бути спричинені пожежами та аваріями на об'єктах високого ризику, у тому числі пожежно-вибухонебезпечними засобами, а об'єкти, де економічна діяльність може бути призвести до екологічних та санітарно-епідеміологічних аварій</u>	АВ 500451 з 02.12.2009 безстрокова
<u>Страхування цивільно-правової відповідальності громадян України, які володіють або іншим чином юридично володіють зброєю на шкоду, яка може бути викликана третьою стороною або майном в результаті володіння, зберігання або використання цих видів зброї.</u>	АВ 500433 з 02.12.2009 безстрокова
<u>Страхування відповідальності власників собак (у переліку порід, визначених Кабінетом Міністрів України) щодо збитків, які можуть бути завдані третім особам</u>	АВ 500448 з 02.12.2009 безстрокова

<u>Страхування цивільно-правової відповідальності приватного нотаріуса</u>	з 01.10.2015 безстрокова
--	-----------------------------

Продовження таблиці Б.2

1	2
<u>Обов'язкове страхування відповідальності експортера та особи, відповідальної за розпорядження (видалення) небезпечних відходів у зв'язку з ушкодженням, які можуть бути викликані здоров'ям людини, майном та навколишнім середовищем у транскордонному транспорті та утилізації (вивезення) небезпечні відходи</u>	з 31.03.2016 безстрокова
<u>Страхування цивільної відповідальності суб'єктів господарювання за шкоду, яка може бути викликана навколишнім середовищем або здоров'ям людини під час зберігання і використання пестицидів і агрохімікатів</u>	з 06.10.16 безстрокова
<u>Обов'язкове особисте страхування медичних та фармацевтичних працівників (крім тих, хто працює в установах і організаціях, які фінансуються з державного бюджету України) у разі інфікування вірусом імунодефіцитів людини в разі виконання службових обов'язків</u>	з 18.08.2016 безстрокова

ДОДАТОК В

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку I «Загальні вимоги
до фінансової звітності»

	Дата (рік, місяць, число)	КОДИ
	12 лютого 2018 р.	
Підприємство	ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "СТРАХОВА ГРУПА "ТАС" за ЄДРПОУ	30115243
Територія	Київська за КОАТУУ	8038600000
Організаційно-правова форма господарювання	Акціонерне товариство за КОПФГ	96220
Вид економічної діяльності	Інші види страхування, крім страхування життя за КВЕД	65.12
Середня кількість працівників	—	ВА3СЕ232686785ЕВАСА0D0874DAD4B7850E2F5B2
Адреса, телефон	03062 м.Київ, Проспект Перемоги, буд.65 044 536-00-20, 536-00-21	
Одиниці виміру: тис. грн. без десяткового знаку (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма N 2), грошові показники якого наводяться в гривнях з кошітками)		
Складено (зробити позначку «ч» у відповідній клітинці): за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку за міжнародними стандартами фінансової звітності		

БАЛАНС
(Звіт про фінансовий стан)
на 31 грудня 2017 р.

Форма N 1 Код за ДКУД 1801001

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	1619,30	1538,44
первісна вартість	1001	13721,35	13897,52
накопичена амортизація	1002	12102,05	12359,08
Незавершені капітальні інвестиції	1005	9000	25999,76
Основні засоби	1010	80017,78	86592,88
первісна вартість	1011	109795,62	119582,36
знос	1012	29777,84	32989,48
Інвестиційна нерухомість	1015	0	0
Первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	0	0
Знос інвестиційної нерухомості	1017	0	0
Довгострокові біологічні активи	1020	0	0
Первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	0	0
Накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	166711,28	176711,28
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0
Гудвіл	1050	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	163609,65	195398,92
Інші необоротні активи	1090	0	0
Усього за розділом I	1095	420958,01	486241,28
II. Оборотні активи			

Продовження ДОДАТКУ В

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
Запаси	1100	2278,87	2228,75
Виробничі запаси	1101	2278,87	2228,75
Незавершене виробництво	1102	0	0
Готова продукція	1103	0	0
Товари	1104	0	0
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Депозити перестраховання	1115	0	0
Векселі одержані	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	81645,47	130739,75
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	1778,95	2853,77
з бюджетом	1135	0	0
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	10111,81	8717,82
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	10847,43	7530,66
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	261114,93	395521,35
Готівка	1166	1,03	0,65
Рахунки в банках	1167	261113,90	395520,70
Витрати майбутніх періодів	1170	340,41	357,37
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	75749,46	123679,55
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0
резервах незароблених премій	1183	26668,48	21656,70
інших страхових резервах	1184	49080,98	102022,85
Інші оборотні активи	1190	0	0
Усього за розділом II	1195	443867,33	671629,02
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0
Баланс	1300	864825,34	1157870,30
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	102000	102000
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	33467,41	33467,41
Капітал у дооцінках	1405	0	0
Додатковий капітал	1410	0	0
Емісійний дохід	1411	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0
Резервний капітал	1415	5326,56	13042,20
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	206982,31	288143,50
Неоплачений капітал	1425	0	0
Вилучений капітал	1430	0	0
Інші резерви	1435	39520,81	13554,95
Усього за розділом I	1495	387297,09	450208,06
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	0
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	0
Довгострокові забезпечення	1520	2736,44	3852,57

Продовження ДОДАТКУ В

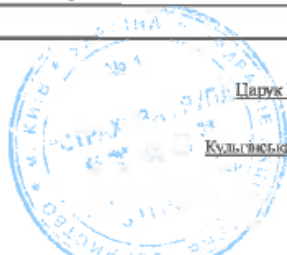
Актив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	2736,44	3852,57
Цільове фінансування	1525	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0
Страхові резерви	1530	446931,70	661799,93
у тому числі: резерв довгострокових зобов'язань	1531	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	213210,32	331746,94
резерв незароблених премій	1533	233721,38	330052,99
інші страхові резерви	1534	0	0
Інвестиційні контракти	1535	0	0
Призовий фонд	1540	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0
Усього за розділом II	1595	449668,14	665652,50
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	0	0
Векселі видані	1605	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0
товари, роботи, послуги	1615	17462,21	23249,39
розрахунками з бюджетом	1620	3668,06	8659,59
у тому числі з податку на прибуток	1621	1821,72	7195,77
розрахунками зі страхування	1625	6,64	2,45
розрахунками з оплати праці	1630	16,80	13,60
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	6487,55	9077,88
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	0	0
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	0	0
Поточні забезпечення	1660	0	0
Доходи майбутніх періодів	1665	71,34	910,89
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	147,51	95,94
Усього за розділом III	1695	27860,11	42009,74
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	864825,34	1157870,30

Керівник

Царук Павло Вікторович

Головний бухгалтер

Кульгінська Ірина Олександрівна

(підпис)

(підпис)

Продовження ДОДАТКУ В

Підприємство	ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "СТРАХОВА ГРУПА "ТАС"	Дата (рік, місяць, число)	КОДИ
		за СДРПОУ	12 лютого 2018 р. 30115243

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2017 р.

Форма №2 Код за ДКУД 1801003

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	810712,43	618737,47
Чисті зароблені страхові премії	2010	810712,43	618737,47
Премії підписані, валова сума	2011	1023862,90	763237,37
Премії, передані у перестраховання	2012	111807,09	96590,36
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	96331,61	63015,87
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	-5011,77	15106,33
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	206278,40	115328,76
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	371336,73	262223,61
Валовий:			
прибуток	2090	233097,30	241185,10
збиток	2095	0	0
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	-65594,77	-52506,40
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	118536,62	55259,73
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	52941,85	2753,33
Інші операційні доходи	2120	52749,40	50967,08
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Адміністративні витрати	2130	171956,30	114394,72
Витрати на збут	2150	4040,57	1627,73
Інші операційні витрати	2180	56417,26	43446,81
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	0	80176,52
збиток	2195	12162,20	0
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	97326,19	92257,32
Інші доходи	2240	5130,80	90939,73
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	486,95	1,25
Втрати від участі в капіталі	2255	0	0
Інші витрати	2270	9,56	89592,93
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	89798,28	173779,39
збиток	2295	0	0

Продовження ДОДАТКУ В

Підприємство	ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "СТРАХОВА ГРУПА "ТАС"	Дата (рік, місяць, число)	КОДИ
		за СДРПОУ	12 лютого 2018 р. 30115243

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2017 р.

Форма №2 Код за ДКУД 1801003

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	810712,43	618737,47
Чисті зароблені страхові премії	2010	810712,43	618737,47
Премії підписані, валова сума	2011	1023862,90	763237,37
Премії, передані у перестраховання	2012	111807,09	96590,36
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	96331,61	63015,87
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	-5011,77	15106,33
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	206278,40	115328,76
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	371336,73	262223,61
Валовий:			
прибуток	2090	233097,30	241185,10
збиток	2095	0	0
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	-65594,77	-52506,40
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	118536,62	55259,73
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	52941,85	2753,33
Інші операційні доходи	2120	52749,40	50967,08
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Адміністративні витрати	2130	171956,30	114394,72
Витрати на збут	2150	4040,57	1627,73
Інші операційні витрати	2180	56417,26	43446,81
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	0	80176,52
збиток	2195	12162,20	0
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	97326,19	92257,32
Інші доходи	2240	5130,80	90939,73
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	486,95	1,25
Втрати від участі в капіталі	2255	0	0
Інші витрати	2270	9,56	89592,93
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	89798,28	173779,39
збиток	2295	0	0

Продовження ДОДАТКУ В

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
I	2	3	4
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	26847,10	19466,56
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	62951,18	154312,83
збиток	2355	0	0
II. СУКУПНИЙ ДОХІД			
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	0	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0	0
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	0	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0	0
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	62951,18	154312,83
III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ			
Матеріальні затрати	2500	5416,23	5520,16
Витрати на оплату праці	2505	39542,08	27429,14
Відрахування на соціальні заходи	2510	9212,62	6118,58
Амортизація	2515	7135,39	5368,26
Інші операційні витрати	2520	333885,77	195994,18
Разом	2550	395192,09	240430,32
IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ			
Середньорічна кількість простих акцій	2600	0	0
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	0	0
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	0	0
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	0	0
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0	0

Керівник

Головний бухгалтер

Царук Павло ВікторовичКульгінська Ірина Олександрівна

(підпис)

(підпис)

Продовження ДОДАТКУ В

	Дата (рік, місяць, число)	КОДИ
		26 лютого 2019 р.
Підприємство	ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "СТРАХОВА ГРУПА "ТАС" за ЄДРПОУ	30115243
Територія	Київська за КОАТУУ	8038600000
Організаційно-правова форма господарювання	Акціонерне товариство за КОПФГ	96220
Вид економічної діяльності	Інші види страхування, крім страхування життя за КВЕД	65.12
Середня кількість працівників	—	Контрольна сума EF834586FCDD35E1A44C770F0D4E7FB1E52809C4
Адреса, телефон	03062 м.Київ, Проспект Перемоги, буд.65 044 536-00-20, 536-00-21	
Однієї виміру: тис.грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма N 2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)		
Складено (зробити позначку «» у відповідній клітинці): за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку за міжнародними стандартами фінансової звітності		

БАЛАНС
(Звіт про фінансовий стан)
на 31 грудня 2018 р.

Форма N 1 Код за ДКУД 1801001

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	1538,45	1316,95
первісна вартість	1001	13897,53	13902,56
накопичена амортизація	1002	12359,08	12585,61
Незавершені капітальні інвестиції	1005	25999,76	25999,76
Основні засоби	1010	86592,88	82742,68
первісна вартість	1011	119582,36	121354,57
знос	1012	32989,48	38611,89
Інвестиційна нерухомість	1015	0	0
Первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	0	0
Знос інвестиційної нерухомості	1017	0	0
Довгострокові біологічні активи	1020	0	0
Первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	0	0
Накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	176711,28	250479,73
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0
Гудвіл	1050	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	123024,42
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	195398,92	304955,56
Інші необоротні активи	1090	0	0
Усього за розділом I	1095	486241,29	788519,10
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	2228,75	2959,67

Продовження ДОДАТКУ В

Актив	Код рядка	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду
1	2	3	4
Виробничі запаси	1101	2228,75	2959,67
Незавершене виробництво	1102	0	0
Готова продукція	1103	0	0
Товари	1104	0	0
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Депозити перестраховання	1115	0	0
Векселі одержані	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	130739,75	175297,18
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	2853,77	3806,27
з бюджетом	1135	0	0
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	8717,82	13476,74
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	7530,66	7740,91
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	395521,35	459825,57
Готівка	1166	0,65	1,19
Рахунки в банках	1167	395520,70	459824,38
Витрати майбутніх періодів	1170	357,37	438,59
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	123679,54	154239,41
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0
резервах незароблених премій	1183	21656,70	39415,09
інших страхових резервах	1184	102022,84	114824,32
Інші оборотні активи	1190	0	0
Усього за розділом II	1195	671629,01	817784,34
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0
Баланс	1300	1157870,30	1606303,44
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	102000	102000
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	33467,41	33467,41
Додатковий капітал	1410	0	0
Емісійний дохід	1411	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0
Резервний капітал	1415	13042,20	16189,76
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	288143,50	288807,43
Неоплачений капітал	1425	0	0
Вилучений капітал	1430	0	0
Інші резерви	1435	13554,95	10267,24
Усього за розділом I	1495	450208,06	450731,84
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	0
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	0
Довгострокові забезпечення	1520	3852,57	5505,31
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	3852,57	5505,31

Продовження ДОДАТКУ В

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
Цільове фінансування	1525	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0
Страхові резерви	1530	661799,93	1078639,65
у тому числі: резерв довгострокових зобов'язань	1531	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	331746,94	450416,36
резерв незароблених премій	1533	330052,99	628223,29
інші страхові резерви	1534	0	0
Інвестиційні контракти	1535	0	0
Призовий фонд	1540	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0
Усього за розділом II	1595	665652,50	1084144,96
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	0	0
Векселі видані	1605	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0
товари, роботи, послуги	1615	23249,38	36055,60
розрахунками з бюджетом	1620	8659,59	14264,02
у тому числі з податку на прибуток	1621	7195,77	9727,84
розрахунками зі страхування	1625	2,45	2,27
розрахунками з оплати праці	1630	13,60	32,46
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	9077,89	10193,50
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	0	0
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	0	0
Поточні забезпечення	1660	0	0
Доходи майбутніх періодів	1665	910,89	4692,33
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	95,94	6186,46
Усього за розділом III	1695	42009,74	71426,64
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	1157870,30	1606303,44

Керівник

Головний бухгалтер

Царук Павло Вікторович

Кульгінська Ірина Олександрівна

(підпис)

(підпис)

Продовження ДОДАТКУ В

Підприємство	ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "СТРАХОВА ГРУПА "ТАС"	Дата (рік, місяць, число)	КОДИ
		за СДРІОУ	26 лютого 2019 р.
			30115243

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2018 р.

Форма №2 Код за ДКУД 1801003

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	967328	810712,43
Чисті зароблені страхові премії	2010	967328	810712,43
Премії підписані, валова сума	2011	1387744,98	1023862,90
Премії, передані у перестраховання	2012	140005,06	111807,09
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	298170,30	96331,61
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	17758,38	-5011,77
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	165525,60	206278,40
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	545448,98	371336,73
Валовий:			
прибуток	2090	256353,42	233097,30
збиток	2095	0	0
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	-105867,95	-65594,77
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	118669,42	118536,62
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	12801,47	52941,85
Інші операційні доходи	2120	93376,09	52749,40
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Адміністративні витрати	2130	212722,02	171956,30
Витрати на збут	2150	3056,86	4040,57
Інші операційні витрати	2180	121593,77	56417,26
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	0	0
збиток	2195	93511,09	12162,20
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	128609,24	97326,19
Інші доходи	2240	41622,07	5130,80
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	626,02	486,95
Втрати від участі в капіталі	2255	0	0
Інші витрати	2270	34161,02	9,56
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	41933,18	89798,28
збиток	2295	0	0

Продовження ДОДАТКУ В

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	37780,66	26847,10
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	4152,52	62951,18
збиток	2355	0	0
II. СУКУПНИЙ ДОХІД			
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	0	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0	0
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	0	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0	0
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	4152,52	62951,18
III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ			
Матеріальні затрати	2500	5159,15	5416,23
Витрати на оплату праці	2505	48452,76	39542,08
Відрахування на соціальні заходи	2510	11201,21	9212,62
Амортизація	2515	7168,44	7135,39
Інші операційні витрати	2520	487471,90	333885,77
Разом	2550	559453,46	395192,09
IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ			
Середньорічна кількість простих акцій	2600	0	0
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	0	0
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	0	0
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	0	0
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0	0

Керівник

Головний бухгалтер

Царук Павло Вікторович

Кульгінська Ірина Олександрівна

(підпис)

(підпис)

Продовження ДОДАТКУ В

Актив	Код рядка	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду
1	2	3	4
Запаси	1100	2959,67	3282,23
Виробничі запаси	1101	2959,67	3282,23
Незавершене виробництво	1102	0	0
Готова продукція	1103	0	0
Товари	1104	0	0
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Депозити перестраховання	1115	0	0
Векселі одержані	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	175297,18	236124,37
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами з бюджетом	1130	3806,27	15671,98
у тому числі з податку на прибуток	1135	0	0
	1136	0	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	13476,74	16143,76
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	7740,91	6964,94
Поточні фінансові інвестиції	1160	267472,05	334559,05
Гроші та їх еквіваленти	1165	15753,51	25562,28
Готівка	1166	1,19	0,35
Рахунки в банках	1167	15752,32	25561,93
Витрати майбутніх періодів	1170	438,59	340,41
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	154239,41	178507,46
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0
резервах незароблених премій	1183	39415,09	30237,98
інших страхових резервах	1184	114824,32	148269,48
Інші оборотні активи	1190	0	0
Усього за розділом II	1195	641184,33	817156,48
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0
Баланс	1300	1606303,44	2105901,60
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	102000	102000
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	33467,41	84363,38
Додатковий капітал	1410	0	0
Емісійний дохід	1411	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0
Резервний капітал	1415	16189,76	16397,39
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	288807,43	378793,22
Неоплачений капітал	1425	0	0
Вилучений капітал	1430	0	0
Інші резерви	1435	10267,24	29376,75
Усього за розділом I	1495	450731,84	610930,74
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	0
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	21062,49
Довгострокові забезпечення	1520	5505,31	9042,26

Продовження ДОДАТКУ В

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	5505,31	9042,26
Цільове фінансування	1525	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0
Страхові резерви	1530	1078639,65	1380602,34
у тому числі: резерв довгострокових зобов'язань	1531	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	450416,36	585666,98
резерв незароблених премій	1533	628223,29	794935,36
інші страхові резерви	1534	0	0
Інвестиційні контракти	1535	0	0
Призовий фонд	1540	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0
Усього за розділом II	1595	1084144,96	1410707,09
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	0	0
Векселі видані	1605	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0
товари, роботи, послуги	1615	36055,60	43917,08
розрахунками з бюджетом	1620	14264,02	26117,41
у тому числі з податку на прибуток	1621	9727,84	21345,51
розрахунками зі страхування	1625	2,27	0
розрахунками з оплати праці	1630	32,46	146,13
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	10193,50	13090,88
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	0	0
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	0	0
Поточні забезпечення	1660	0	0
Доходи майбутніх періодів	1665	4692,33	991,14
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	6186,46	1,13
Усього за розділом III	1695	71426,64	84263,77
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	1606303,44	2105901,60

Керівник

Головний бухгалтер

Царук Павло Вікторович

Кульгінська Ірина Олександрівна

(підпис)

(підпис)

Продовження ДОДАТКУ В

Підприємство ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "СТРАХОВА ГРУПА "ТАС"

Дата (рік, місяць, число)
за ЄДРПОУ

КОДИ
24 лютого 2020 р.
30115243

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2019 р.

Форма №2 Код за ДКУД 1801003

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	1473688,74	967328
Чисті зароблені страхові премії	2010	1473688,74	967328
Премії підписані, валова сума	2011	1815100,21	1387744,98
Премії, передані у перестраховання	2012	165522,29	140005,06
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	166712,07	298170,30
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	-9177,11	17758,38
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	328860,67	165525,60
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	726963,19	545448,98
Валовий:			
прибуток	2090	417864,88	256353,42
збиток	2095	0	0
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	-101805,45	-105867,95
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	-135250,62	118669,42
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	33445,16	12801,47
Інші операційні доходи	2120	95095,79	93376,09
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Адміністративні витрати	2130	271197,48	212722,02
Витрати на збут	2150	2837,32	3056,86
Інші операційні витрати	2180	167831,21	121593,77
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	0	0
збиток	2195	30710,79	93511,09
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	205449,18	128609,24
Інші доходи	2240	72623,42	41622,07
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	6622,19	626,02
Втрати від участі в капіталі	2255	0	0
Інші витрати	2270	74171,33	34161,02
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	166568,29	41933,18
збиток	2295	0	0
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	58287,35	37780,66

Продовження ДОДАТКУ В

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	108280,94	4152,52
збиток	2355	0	0
II. СУКУПНИЙ ДОХІД			
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	0	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0	0
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	0	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0	0
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	108280,94	4152,52
III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ			
Матеріальні затрати	2500	5137,55	5159,15
Витрати на оплату праці	2505	92548,56	48452,76
Відрахування на соціальні заходи	2510	20675,59	11201,21
Амортизація	2515	25843,80	7168,44
Інші операційні витрати	2520	572087,89	487471,89
Разом	2550	716293,39	559453,45
IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ			
Середньорічна кількість простих акцій	2600	0	0
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	0	0
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	0	0
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	0	0
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0	0

Керівник

Царук Павло Русланович

(підпис)

Головний бухгалтер

Кульгінська Інна Олександрівна

(підпис)

ДОДАТОК Д

Таблиця Д.1 – Показники оцінки фінансової надійності страховика

№	Вид показника	Метод розрахунку	Формула
1	Показник дебіторської заборгованості (ПДЗ)	$\text{ПДЗ} = 100 \% * (\text{Дебіторська заборгованість}) / \text{Капітал}$	$100 * (\Phi 1\ 050 + 160 + 170 + 180 + 190 + 200 + 210 + 060) / (\Phi 1\ 280 - 010 - 430 - 480 - 620 - 630)$
2	Показник ліквідності активів (ПЛА)	$\text{ПЛА} = 100 \% * (\text{Високоліквідні активи}) / (\text{Зобов'язання})$	$100 * (\Phi 1\ 230 + 240) / (\Phi 1\ 430 + 480 + 620 + 630)$
3	Показник ризику страхування (ПРС)	$\text{ПРС} = 100 \% * (\text{Сума чистих премій за всіма полісами})$	$100 * (\Phi 1\ 010 - 020) / (\Phi 1\ 280 - 010 - 430 - 480 - 620 - 630)$
4	Зворотний показник платоспроможності (ЗПП)	$\text{ЗПП} = 100 * (\text{Загальна сумазобов'язань}) / (\text{Капітал})$	$100 * (\Phi 1\ 430 + 480 + 620 + 630) / (\Phi 1\ 280 - 010 - 430 - 480 - 620 - 630)$
5	Показник доходності (ПД)	$\text{ПД} = 100 * (\text{Чистий прибуток}) / (\text{Капітал})$	$100 * (\Phi 2: 220 (\text{або } 225)) / (\Phi 1\ 280 - 010 - 430 - 480 - 620 - 630)$
6	Показник обсягу страхування (андеррайтингу) (ПА)	$\text{ПА} = 100 * (\text{Виплати і витрати}) / (\text{Сума чистих зароблених премій})$	$100 * (P1\ 240 + 320 + 330 + P3(K)070 - P3(\Pi)070 + P4(K)070 - P4(\Pi)070) / P1\ 070$
7	Показник змін у капіталі (ПЗК)	$\text{ПЗК} = 100 * (\text{Капітал (t)}) / (\text{Капітал (t-1)} - 1)$	$100 * ((\Phi 1\ 280 - 010 - 430 - 480 - 620 - 630)(K) / (\Phi 1\ 280 - 010 - 430 - 480 - 620 - 630)(\Pi) - 1)$
8	Показник змін у сумі чистих премій за всіма полісами (ПЗЧП)	$\text{ПЗЧП} = 100 * ((\text{Сума чистих премій (t)}) / (\text{Сума чистих премій (t-1)} - 1))$	$100 * (P1(\Pi) (010 - 020) / P1(K) (010 - 020) - 1)$
9	Показник незалежності від перестраховування (ПНП)	$\text{ПНП} = 100 * (\text{Чиста сума премій по всіх полісах}) / (\text{Валова сума премій по всіх полісах})$	$100 * P1 (010 - 020) / P1\ 010$
10	Показник відношення чистих страхових резервів та капіталу (ПВРК)	$\text{ПВРК} = 100 \% * (\text{Чисті страхові резерви}) / (\text{Капітал})$	$100 * (\Phi 1\ 415 - 416) / ((\Phi 1\ 280 - 010 - 430 - 480 - 620 - 630))$
11	Показник доходності інвестицій (ПДІ)	$\text{ПДІ} = 100 \% * (\text{Прибуток від фінансової діяльності}) / (\text{Середній обсяг фінансових інвестицій протягом р.})$	$200 * \Phi 2 (110 + 120 + 130 - 140 - 150 - 160) / (\Phi 1(040(\Pi) + 045(\Pi) + 220(\Pi) + 040(K) + 045(K) + 220(K))$

Таблиця Д.2 – Шкала оцінок фінансової надійності страховика

Вид показника	Шкала значень	Коефіцієнт ваги
Показник дебіторської заборгованості (ПДЗ)	1. ПДЗ ≤ 100 2. $100 < \text{ПДЗ} \leq 200$ 3. $200 < \text{ПДЗ} \leq 300$ 4. $300 < \text{ПДЗ}$	0,04
Показник ліквідності активів (ПЛА)	1. $95 \leq \text{ПЛА}$ 2. $80 \leq \text{ПЛА} < 95$ 3. $65 \leq \text{ПЛА} < 80$ 4. $\text{ПЛА} < 65$	0,10
Показник ризику страхування (ПРС)	1. ПРС ≤ 100 2. $100 < \text{ПРС} \leq 200$ 3. $200 < \text{ПРС} \leq 300$ 4. $300 < \text{ПРС}$	0,06
Зворотний показник платоспроможності (ЗПП)	1. $0 < \text{ЗПП} \leq 20$ 2. $20 < \text{ЗПП} \leq 50$ 3. $50 < \text{ЗПП} \leq 75$ 4. $75 < \text{ЗПП}, \text{ЗПП} \leq 0$	0,18
Показник доходності (ПД)	1. $50 < \text{ПД}$ 2. $25 < \text{ПД} \leq 50$ 3. $0 \leq \text{ПД} \leq 25$ 4. $\text{ПД} < 0$	0,06
Показник обсягу страхування (андерайтингу) (ПА)	1. $\text{ПА} \leq 50$ 2. $50 < \text{ПА} \leq 100$ 3. $100 < \text{ПА} \leq 110$ 4. $110 < \text{ПА}$	0,06
Показник змін у капіталі (ПЗК)	1. $10 < \text{ПЗК}$ 2. $5 < \text{ПЗК} \leq 10$ 3. $0 < \text{ПЗК} \leq 5$ 4. $\text{ПЗК} \leq 0$	0,06
Показник змін у сумі чистих премій за всіма полісами (ПЗЧП)	1. $40 \leq \text{ПЗЧП}$ 2. $33 \leq \text{ПЗЧП} < 40$ 3. $10 \leq \text{ПЗЧП} < 33$ 4. $\text{ПЗЧП} < 10$	0,06
Показник залежності від перестрашування (ПзП)	1. $50 \leq \text{ПзП}$ 2. $40 \leq \text{ПзП} < 50$ 3. $30 \leq \text{ПзП} < 40$ 4. $\text{ПзП} < 30, 85 \leq \text{ПзП}$	0,18
Показник відношення чистих страхових резервів та капіталу (ПВРК)	1. $0 < \text{ПВРК} \leq 50$ 2. $50 < \text{ПВРК} \leq 75$ 3. $75 < \text{ПВРК} \leq 100$ 4. $100 < \text{ПВРК}, \text{ПВРК} \leq 0$	0,16
Показник доходності інвестицій (ПДІ)	1. $10 \leq \text{ПДІ}$ 2. $5 \leq \text{ПДІ} < 10$ 3. $0 \leq \text{ПДІ} < 5$ 4. $\text{ПДІ} < 0$	0,04

ДОДАТОК Е

Таблиця Е.1 – Визначення класу боржника – юридичної особи за інтегральним показником [74]

Види економічної діяльності	Діапазони значень інтегрального показника за класами									
	значення	клас 1	клас 2	клас 3	клас 4	клас 5	клас 6	клас 7	клас 8	клас 9
Фінансова та страхова діяльність, операції з нерухомим майном, професійна, наукова та технічна діяльність, діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування: секції К, L, M, N	Більше або дорівнює	+2,85	+2,32	+1,79	+1,26	+0,73	+0,20	-0,33	-0,86	-
	Менше ніж		+2,85	+2,32	+1,79	+1,26	+0,73	+0,20	-0,33	-0,86

ДОДАТОК Ж

Таблиця Ж.1 – Матриця вибору стратегії управління фінансовою безпекою страхової організації

Рівень фінансової безпеки	Межі рівнів	Вид стратегії	Заходи для реалізації стратегії
Високий	0,81-1	Стратегія стійкого зростання	- підвищення рівня коефіцієнта фінансової незалежності; - забезпечення ефективного розподілу та використання наявних фінансових ресурсів; - формування ефективної кредитної політики; - використання сучасних інструментів управління фінансовими ресурсами страхової організації .
Середній	0,65-0,8	Стратегія помірному зростання	- забезпечення високих темпів операційної діяльності - оптимізація структури капіталу страхової організації ; - підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами на стадіях розміщення та використання; - прискорення платежів за допомогою сучасних форм рефінансування дебіторської заборгованості.
Низький	0,38-0,64	Стратегія стабілізації	- адаптація діяльності страхової організації до умов зовнішнього середовища; - усунення загроз, зниження рівня фінансових ризиків; - підвищення рівня ефективності взаємодії та платіжної дисципліни; - забезпечення інкасації дебіторської заборгованості; - забезпечення достатнього обсягу капіталу для здійснення ефективної операційної діяльності; - використання як внутрішніх, так і зовнішніх середньострокових та довгострокових джерел фінансування.
Критичний	0,21-0,37	Стратегія виживання	- скорочення обсягів надання послуг (вихід з окремих ринків або їх сегментів, відмова від окремих видів страхування тощо); - мінімізація витрат; - підвищення рівня управління наявними фінансовими ресурсами страхової організації; - забезпечення інкасації дебіторської заборгованості; - використання короткострокових та середньострокових джерел фінансування.
Катастрофічний	0-0,2	Антикризова стратегія	- перебудова загальної системи управління страховика; - оптимізація портфеля бізнес-процесів для уникнення значних втрат капіталу та зниження ризику фінансового краху; - відмова від певних фінансових операцій підприємства; - зміна структури джерел фінансових ресурсів; - забезпечення інкасації дебіторської заборгованості; - зміна організаційної структури страхової організації

ДОДАТОК 3

Таблиця 3.1 – Рейтинговий метод оцінки ризиків страховика [11]

Група ризику	Ознака ризику	Значення				Загальний бал
		Бал 0	Бал 1	Бал 2	Вага ознаки	
1	2	3	4	5	6	7
1. Бізнес-ризик						
1.1. Ризик незбалансованості страхового портфелю	Частка корпоративного страхування в портфелі (коефіцієнт: збір страхових премій за договорами з юр. особами / загальний збір страхових премій)	10-30%	40-60%	більше 60%; менше 10%	6	
1.2. Андеррайтерський ризик	Високий коефіцієнт виплат: страхові виплати +/- зміна резервів збитків / страхові премії +/- зміна резерву незаробленої премії (кількість виплат з урахуванням зміни резервів)	20-40%	0-20%; 40-70%	більше 70%	9	
2. Кредитні ризики						
2.1. Ризик використання позикового капіталу	Загальний позиковий капітал / загальні активи	менше 5%	5-10%	більше 10%	7	
	Загальний позиковий капітал / прибуток до оподаткування	менше 1	1-3	більше 3	7	
3. ALM (управління активами та пасивами)						
3.1. Інвестиційні ризики	Коефіцієнт: прибуток від інвестицій / збір страхових премій	більше 8%	4-8%	менше 4%	7	
	Коефіцієнт рентабельності інвестиційної діяльності: прибуток від інвестицій / інвестиції	більше 12 %	5-12%	менше 5%	8	

Продовження таблиці 3.1

1	2	3	4	5	6	7
4. Ринкові ризики						
4.1. Ризик зниження частки ринку	Наявність каналів продажів, на через які надходить більше 40% зборів (коефіцієнт: кількість договорів страхування, укладених через канал продажу / кількість укладених договорів страхування всього за період)	немає	на 1 канал більше 40%	на 1 канал більше 70%	5	
4.2. Ризик спаду на ринку	Спад в об'ємі продажів автомобілей (якщо доля КАСКО и ОСЦПВ у страховому портфелі більше 40%)	менше 15%	15-35%	більше 35%	3	
	Спад в об'ємі продажів нерухомості (якщо доля страхування майна фіз. осіб та іпотечного страхування більше 10%)	менше 15%	15-35%	більше 35%	2	
5. Ризик ліквідності						
5.1. Ризик неправильного формування (розрахунку) резервів	коефіцієнт: сформовані страхові резерви на певну дату / страхові премії по договорам, укладеним на певну дату	більше 0,7	0,5-0,6	менше 0,5	6	
6. Правовий ризик						
6.1. Ризик зміни законодавства	Невідповідність актуалізації документів, які надаються Регулятору (правила страхування, облікова політика, методики тощо), змінам законодавства	відповідає	–	не відповідає	5	
6.2. Ризик неспівпадіння законодавства різних країн	Володіння нерезидентом більше 25% акцій (долі) в СК	менше 25 %	25-50%	більше 50%	4	

Продовження таблиці 3.1

1	2	3	4	5	6	7
7. Комплаєнс ризик (ризик, характерні системи внутрішнього контролю організації)						
7.1. Ризик недотримання законодавства (у т.ч. по фінансовим нормативам)	Кількість приписів, виданих Регулятору за попередні 5 років	менше 10	10-20	більше 20	8	
	Коефіцієнт: кількість скарг на компанію в орган страхового нагляду / кількість договорів	менше 0,1%	0,1-0,5 %	більше 0,5%	7	
	Коефіцієнт: сума штрафів, пені, неустойок / збір страхових премій	0	0-0,01%	більше 0,01%	4	
8. Репутаційний ризик						
8.1. Ризик втрати фінансової стійкості	коефіцієнт: збір страхових премій / прибуток + власні кошти	менше 2	2-2,5	більше 2,5	9	
	рентабельність страхової діяльності (прибуток до оподаткування / збір страхових премій)	5-30%	0-5%; 30-40%	менше 0; більше 40%	8	
9. Операційний ризик						
9.1. Ризик шахрайства персоналу, страхувальників, контрагентів	Наявність регламентів протидії шахрайським операціям (в рамках Служби внутрішнього контролю / безпеки)	є	–	немає	7	

ДОДАТОК К

Таблиця К.1 – Оцінка ризиків «СГ «ТАС» рейтинговим методом за 2017-2019 рр.

Група ризику	Вага ознаки	Значення по рокам			Отримані бали по рокам		
		2017	2018	2019	2017	2018	2019
1. Бізнес-ризик					12	12	12
1.1. Ризик незбалансованості страхового портфелю, %	6	9	9	8	2	2	2
1.2. Андеррайтерський ризик, %	9	38	40	64	0	0	1
2. Кредитні ризик					0	0	0
2.1. Ризик використання позикового капіталу	7	0	0	0	0	0	0
	7	0	0	0	0	0	0
3. ALM (управління активами та пасивами)					0	7	7
3.1. Інвестиційні ризик, %	7	8	5	6	0	1	1
	8	32	25	29	0	0	0
4. Ринкові ризик					11	6	6
4.1. Ризик зниження частки ринку, %	5	46	39	35	1	0	0
4.2. Ризик спаду на ринку, %	3	45	42	41	2	2	2
5. Ризик ліквідності					6	6	0
5.1. Ризик неправильного формування (розрахунку) резервів	6	0,54	0,59	0,77	1	1	0
6. Правовий ризик					8	8	8
6.1. Ризик зміни законодавства	5	відп.	відп.	відп.	0	0	0
6.2. Ризик неспівпадіння законодавства різних країн, %	4	99,9	99,9	99,9	2	2	2
7. Комплаєнс ризик					7	7	0
7.1. Ризик недотримання законодавства (у т.ч. по фінансовим нормативам)	8	4,00	3,00	2,00	0	0	
	7	0,15	0,12	0,10	1	1	0
	4	0,00	0,00	0,00	0	0	0
8. Репутаційний ризик					17	0	0
8.1. Ризик втрати фінансової стійкості	9	2,19	1,97	1,58	1	0	0
	8	1%	23%	11%	1	0	0
9. Операційний ризик					0	0	0
9.1. Ризик шахрайства персоналу, страхувальників, контрагентів	7	є	є	є	0	0	0
Загальна ризиковість компанії					61	46	42

Декларація академічної доброчесності
здобувача вищої освіти ЗНУ

Я, Панасенко Альона Олександрівна, студент(ка) 2 курсу, денної/заочної форми навчання, економічного факультету, спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», освітньої програми «Фінанси і кредит», адреса електронної пошти: withoutyou17@gmail.com, підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «Забезпечення фінансової безпеки страхової компанії ПрАТ «Страхова Група ТАС» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлений/ознайомлена;

–заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;

–згоден(згодна) на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою Інтернет-системи, а також на архівування роботи в базі даних цієї системи.

Дата _____

Підпис _____

Панасенко А.О.

Дата _____

Підпис _____

Кисільова І.Ю.

